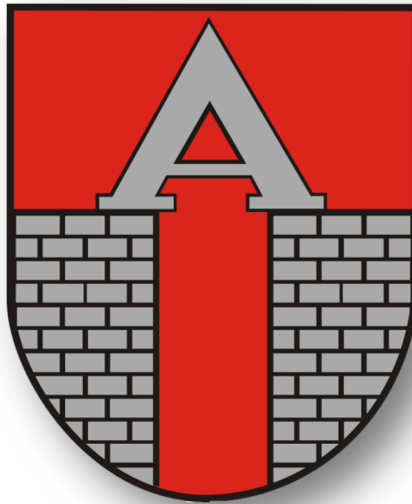




STRATEGIA ROZWOJU GMINY ALEKSANDRÓW ŁÓDZKI NA LATA 2014-2020



Aleksandrów Łódzki

stawiamy na innowacje

1. WPROWADZENIE

Strategia rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki na lata 2014-2020 jest najważniejszym dokumentem programowym, w oparciu o który samorząd realizuje politykę rozwoju lokalnego. Oddajemy w Państwa ręce dokument nowej strategii rozwoju, której głównym celem jest **stworzenie realnych podstaw planu rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki w okresie 2014–2020**.

Strategia została opracowana w oparciu o perspektywę wizji gminy Aleksandrów Łódzki w 2020 roku, podkreślając jej specyfikę i wskazując na indywidualne rozwiązania, odpowiednie dla jego charakterystyki, wyzwań i potrzeb. Przedłożona strategia **wyznacza główne kierunki rozwoju gminy**, wytycza do **osiągnięcia określone cele**. Jest narzędziem do efektywnego **zarządzania gminą** z perspektywy wielopoziomowego rozwoju. Niemniej jednak jest to dokument programowy, który **nie wskazuje precyzyjnie**, co i z jakich środków zostanie zrealizowane. Takie podejście zgodne jest z zasadami przygotowywania dokumentów strategicznych, w których wskazuje się **kluczowe obszary interwencji** i budowania przewag konkurencyjnych. Natomiast w celu wskazania szczegółowych zadań do realizacji z uwzględnieniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie oraz właściwych źródeł finansowania należy stworzyć odpowiednie dokumenty wykonawcze.

Kluczowe w planowaniu strategicznym jest umożliwienie udziału w pracach nad założeniami strategicznymi **jak najszerzej grupie osób**. Włączenie społeczności w prace nad dokumentem strategicznym pozwalają na skuteczne jego wdrażanie. Prezentowana strategia była tworzona przy zaangażowaniu mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych. Przeprowadzone zostało badanie ankietowe, którego rezultaty były ważnym elementem w dyskusji na temat **przyszłości gminy Aleksandrów Łódzki**, tworzenia **wizji, celów**, a także projektowania **rozwiązań**. Proces tworzenia zapisów strategicznych wsparty był również rzetelnymi analizami oraz wnioskami i sugestiami napływającymi od przedstawicieli samorządu terytorialnego, a także przedstawicieli różnych dziedzin społeczno-gospodarczych.

Dzięki zaangażowaniu w proces budowy *Strategii rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki na lata 2014-2020* **społeczności lokalnej** i funkcjonujących w jej granicach podmiotów, dokument ten wyraża **interes publiczny**, a także jest ważnym elementem dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego zaangażowanego w sprawy lokalne. Ponadto prezentowany dokument koresponduje ze strategicznymi dokumentami ogólnymi wyższego rzędu takimi jak:

- *Strategia Europa 2020*,
- *Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo*,
- *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie*,
- *Strategia rozwoju województwa łódzkiego do 2020 roku*,
- *Strategia rozwoju powiatu zgierskiego na lata 2013-2020*,
- *Strategia rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+*,

- *Studium rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego,*
- *Plan przeciwdziałania depopulacji w województwie łódzkim. Rodzina – Dzieci – Praca.*

Strategia rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki na lata 2014-2020 powstała z inicjatywy Burmistrza. Jej obecny kształt to wynik pracy interdyscyplinarnej grupy złożonej z **przedstawicieli samorządu terytorialnego** oraz zewnętrznych **ekspertów z firmy Grupa Ergo Sp. z o.o.**

Niniejszy dokument zawiera w szczególności część operacyjną tj. **wizję, misję, cele strategiczne i operacyjne** oraz otwarty katalog **kierunków działań** projektowanych dla gminy Aleksandrów Łódzki. Wytyczne kierunki znajdują swoje odzwierciedlenie w przeprowadzonej **analizie społeczno-gospodarczej gminy** oraz zasobów, jakimi dysponuje jej samorząd. Diagnoza ta została przeprowadzona w oparciu o weryfikację danych zastanych (*desk research*), na podstawie których prowadzone było dalsze wnioskowanie na potrzeby strategii. Analiza zależności pomiędzy **silnymi i słabymi stronami** oraz **szansami** na rozwój gminy i **zagrożeniami** zidentyfikowanymi w otoczeniu stanowiły punkt wyjścia dla sformułowania wyzwań rozwojowych.

Budując *Strategię rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki na lata 2014-2020* przyjęto zasadę, że zidentyfikowane kierunki powinny odnosić się głównie do kompetencji samorządu gminnego. Problematyka wymagająca włączenia się innych grup społecznych, tj. mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych z gminy, zasygnalizowana poprzez konsultacje społeczne i badanie ankietowe została uwzględniona w celach operacyjnych oraz kierunkach działań, które wykraczają poza sferę kompetencji samorządu. Tym samym należy mieć na uwadze, iż realizacja celów tylko w ograniczonym stopniu zależna jest od działań samorządu gminnego.

Proces budowy *Strategii rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki na lata 2014–2020* przebiegał wieloetapowo:

1. Opracowanie diagnozy społeczno-gospodarczej.

Celem było stworzenie obrazu obecnej sytuacji gminy w aspektach społecznych i gospodarczych, a także ocena potencjału rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki. Efektem prac zespołu było powstanie diagnozy, opisującej podstawowe uwarunkowania rozwojowe gminy Aleksandrów Łódzki. Dokument został opracowany w oparciu o dane zastane, pozyskane m.in. z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Miejskiego w Aleksandrowie Łódzkim.

2. Badanie ankietowe mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych z terenu gminy Aleksandrów Łódzki.

Celem było uzyskanie jak najszerszych informacji od mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych dotyczących poziomu jakości życia, warunków rozwoju działalności, identyfikacji problemów oraz kluczowych kierunków rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki. Każdy ankietowany miał także możliwość wskazania konkretnego rozwiązania, propozycji zadania do realizacji w okresie 2014–2020 na terenie gminy Aleksandrów Łódzki.

3. Analiza mocnych i słabych stron gminy, a także szans i zagrożeń jej rozwoju (analiza SWOT).

Celem było przeanalizowanie obecnych mocnych i słabych stron gminy Aleksandrów Łódzki, a także szans i zagrożeń istotnych z punktu widzenia jej dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego.

4. Przygotowanie projektu planu strategicznego.

Celem była identyfikacja kierunków rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki na lata 2014–2020 w podziale na cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki działania. Plan strategiczny powstał w oparciu o wcześniejsze analizy, opracowania, a także materiały wypracowane na spotkaniach zespołu oraz w wyniku badania ankietowego mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych. Projekt strategii powstał także w oparciu o założenia w dokumentach strategicznych wyższego szczebla tj. powiatowego, wojewódzkiego, krajowego oraz europejskiego.

5. Opracowanie procesu monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii.

Celem było opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji celów i realizacji poszczególnych kierunków działań oraz aktualizowania dokumentu.

2. SPÓJNOŚĆ STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Potrzeba stworzenia *Strategii rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki na lata 2014–2020* opiera się na wielu istotnych przesłankach. Wśród nich na pierwszy plan wysuwa się wymóg dostosowania zapisów dokumentu do nowej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz do nowej perspektywy budżetowej. Czas, który upłynął od uchwalenia poprzedniej *Strategii rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki na lata 2000-2015* charakteryzuje się zmianą sposobu prowadzenia polityki rozwoju regionalnego na szczeblu centralnym.

Strategia rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki na lata 2014–2020 uwzględnia zapisy zawarte w dokumentach strategicznych wyższego szczebla, a także przywiązuje ogromną uwagę do spójności z istniejącymi strategiami rozwoju takimi jak:

- *Strategia Europa 2020,*
- *Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,*
- *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie,*
- *Strategia rozwoju województwa łódzkiego do 2020 roku,*
- *Strategia rozwoju powiatu zgierskiego na lata 2013- 2020,*

- *Strategia rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+,*
- *Studium rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego,*
- *Plan przeciwdziałania depopulacji w województwie łódzkim. Rodzina – Dzieci – Praca.*

Najważniejsze wytyczne dotyczące polityki rozwoju pochodzą z nadrzędnych dokumentów europejskich określających zasady Europejskiej Polityki Spójności. Ważny jest nowy sposób finansowania ze środków europejskich. Podstawą Europejskiej Polityki Spójności jest **Strategia Europa 2020**, która została oparta na trzech priorytetach:

1. rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach,
2. promocji gospodarki zrównoważonej, konkurencyjnej, racjonalnie wykorzystującej zasoby,
3. wspieraniu gospodarki o wysokim zatrudnieniu, sprzyjającej spójności społecznej i terytorialnej.

Głównym dokumentem szczebla krajowego, wskazującym strategiczne zadania Polski w horyzoncie czasowym spójnym z dokumentami europejskimi, jest średniookresowa **Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo**. Dokument tworzy nowy model strategicznego zarządzania rozwojem państwa. Uwzględnia wytyczne głównych kierunków rozwoju Polski z długookresowej strategii rozwoju kraju **Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności**. Podstawowe priorytety *Strategii Rozwoju Kraju 2020* to:

1. sprawne i efektywne państwo,
2. konkurencyjna gospodarka,
3. spójność społeczna i terytorialna.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 stanowi odniesienie dla programów operacyjnych, tworzonych na potrzeby programowania funduszy Unii Europejskiej na lata 2014–2020.

Dokumenty, które uszczegóławiają priorytety określone w *Strategii Rozwoju Kraju 2020*, to dziewięć **strategii zintegrowanych**. Przy projektowaniu lokalnej polityki rozwoju kluczowy jest dokument **Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010–2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie**. Prezentuje on wytyczne do planowania strategicznego. Najważniejsze z nich to:

1. wykorzystanie wewnętrznych potencjałów regionu;
2. tworzenie wieloletnich i zdecentralizowanych polityk rozwoju – w przeciwieństwie do dotychczasowego przyznawania dotacji na inwestycje punktowe, jednorazowe, krótkoterminowe;
3. finansowanie inwestycji wyselekcjonowanych jako tych działań, które w największym stopniu przyczyniają się do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu;
4. wieloszczeblowe zarządzanie polityką regionalną – zaangażowanie wielu partnerów przez władze regionalne;

5. wykorzystywanie specjalizacji regionalnych i subregionalnych oraz reagowanie na specyficzne bariery rozwojowe.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020 podkreśla tworzenie partnerstw między sektorem publicznym i społeczeństwem w zakresie tworzenia wielopoziomowego systemu zarządzania polityką rozwoju.

Strategia rozwoju województwa łódzkiego 2020

Strategia rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki na lata 2014–2020 koresponduje z logiką interwencji *Strategii rozwoju województwa łódzkiego 2020*. Struktura dokumentu obejmuje 3 główne polityki horyzontalne:

Filar 1. Spójność gospodarcza,

Filar 2. Spójność społeczna,

Filar 3. Spójność przestrzenna.

Cele strategiczne i operacyjne dla gminy Aleksandrów Łódzki w zakresie poprawy dostępności komunikacyjnej wpisują się zarówno w zakres polityki horyzontalnej jak i polityki terytorialno-funkcjonalnej województwa łódzkiego. Gmina Aleksandrów Łódzki jest zaliczana do Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego, obejmującego Miasto Łódź wraz z przyległymi powiatami i gminami. Jednym z głównych wyzwań stojących przed Łódzkim Obszarem Metropolitalnym w obecnej perspektywie jest wykorzystanie szans związanych z położeniem, infrastrukturą drogową, potencjałem dla zintegrowanego transportu publicznego w zakresie większej integracji tego obszaru.

Kluczowe cele *Strategii rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki na lata 2014- 2020* wskazują na dążenie do zapewnienia wysokiej jakości życia dla mieszkańców i inwestorów. *Strategia rozwoju województwa łódzkiego 2020* stawia sobie za cel osiągnięcie wysokiego standardu i dostępu do usług publicznych, w tym ochrony zdrowia i edukacji.

Strategia rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki na lata 2014- 2020 została opracowana w oparciu o diagnozę społeczno- gospodarczą, a także zidentyfikowany potencjał gminy. Szczególnie istotne jest osiągnięcie priorytetów dla Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego w tym:

1. W ramach filaru rozwoju II – Kompleksowy system rewitalizacji przestrzeni miejskiej
Kierunkowy obszar wsparcia II.2. Rewitalizacja obszarów dziedzictwa przemysłowego w miastach.
Projekt II.2.3. Strefa ulic Ogrodowa – Wojska Polskiego i Plac Kościuszki w Aleksandrowie Łódzkim
Kierunkowy obszar wsparcia II.3. Zintegrowane programy turystyki kulturowej.

W ramach tego kierunku gmina Aleksandrów Łódzki ujęta jest w następujących projektach:

Projekt II.3.1. Szlak dziedzictwa przemysłowego

Projekt II.3.2. Szlak pogranicza kulturowego.

2. W ramach Filaru Rozwoju III – Zintegrowany system transportu publicznego w ŁOM

Kierunkowy obszar wsparcia III.1. Przyjazny transport publiczny.

W ramach tego kierunku gmina Aleksandrów Łódzki ujęta jest w następujących projektach:

Projekt III.1.2. System autobusowy

Kierunkowy obszar wsparcia III.2. Organizacja i Zarządzanie.

W ramach tego kierunku gmina Aleksandrów Łódzki jest ujęta w następujących projektach:

Projekt III.2.1. Integralny system transportowy

Projekt III.2.2. System planowania podróży

Projekt III.2.3. Kształtowanie społecznych zachowań transportowych

Kierunkowy obszar wsparcia III.3. Proekologiczny transport indywidualny

W ramach tego kierunku gmina Aleksandrów Łódzki ujęta jest w następujących projektach:

Projekt III.3.1. System dróg rowerowych

Strategia rozwoju powiatu zgierskiego na lata 2013–2020

Jako główne kierunki rozwoju w niniejszej strategii zostały określone: zintegrowany transport, lokalna gospodarka i stabilny rynek pracy, usługi publiczne oraz promocja powiatu zgierskiego. Wytypowane obszary są spójne z polityką rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki. Poza podniesieniem standardów i dostępnością terenów, infrastruktury, usług publicznych, istotna jest dla Powiatu Zgierskiego problematyka współpracy z gminami wchodzącymi w jego skład, inicjowanie i koordynowanie działań służących spójnemu rozwojowi całego obszaru.

3. WIZJA I MISJA ROZWOJU GMINY ALEKSANDRÓW ŁÓDZKI

Wizja stanowi **obraz stanu**, który pragnie osiągnąć wspólnota mieszkańców gminy Aleksandrów Łódzki **do 2020 roku**, dążąc do realizacji celów strategicznych oraz wyznaczonych kierunków działań. Podstawą budowania wizji jest skuteczne wykorzystanie mocnych stron gminy oraz jej szans rozwoju, by zwiększyć jego atrakcyjność i poziom życia lokalnej społeczności.

Rozwój gminy Aleksandrów Łódzki powinien być zatem podporządkowany następującej **WIZJI**:

GMINA ALEKSANDRÓW ŁÓDZKI JEST PRZESTRZENIĄ BEZPIECZNĄ I OTWARTĄ, KTÓRA ZASPOKAJA POTRZEBĘ EDUKACJI I ROZWOJU OSOBISTEGO MIESZKAŃCÓW, KSZTAŁTUJĄC STABILNE WARUNKI DO ŻYCIA, OSIEDLANIA SIĘ ORAZ PRACY, A TAKŻE PROMUJE WALORY KULTUROWE REGIONU.

Misja wyznacza **cele nadrzędne** dla rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki, które będą przedmiotem dążeń na najbliższe lata. W realizację misji są zaangażowane nie tylko władze gminy oraz przedstawiciele samorządu. Efektywność i skuteczność działania zależy od szerokiego udziału społeczności, partnerów społecznych i gospodarczych.

Cele realizowane przez gminę Aleksandrów Łódzki powinny wpisać się zatem w poniższą **MISJĘ**:

CELEM WDROŻENIA STRATEGII ROZWOJU GMINY ALEKSANDRÓW ŁÓDZKI JEST STWORZENIE MIEJSCA BEZPIECZNEGO I PRZYJAZNEGO MIESZKAŃCOM POPRZECZ ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GMINY WE WSPÓŁPRACY WŁADZ SAMORZĄDOWYCH, LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI ORAZ PARTNERÓW GOSPODARCZYCH I SPOŁECZNYCH.

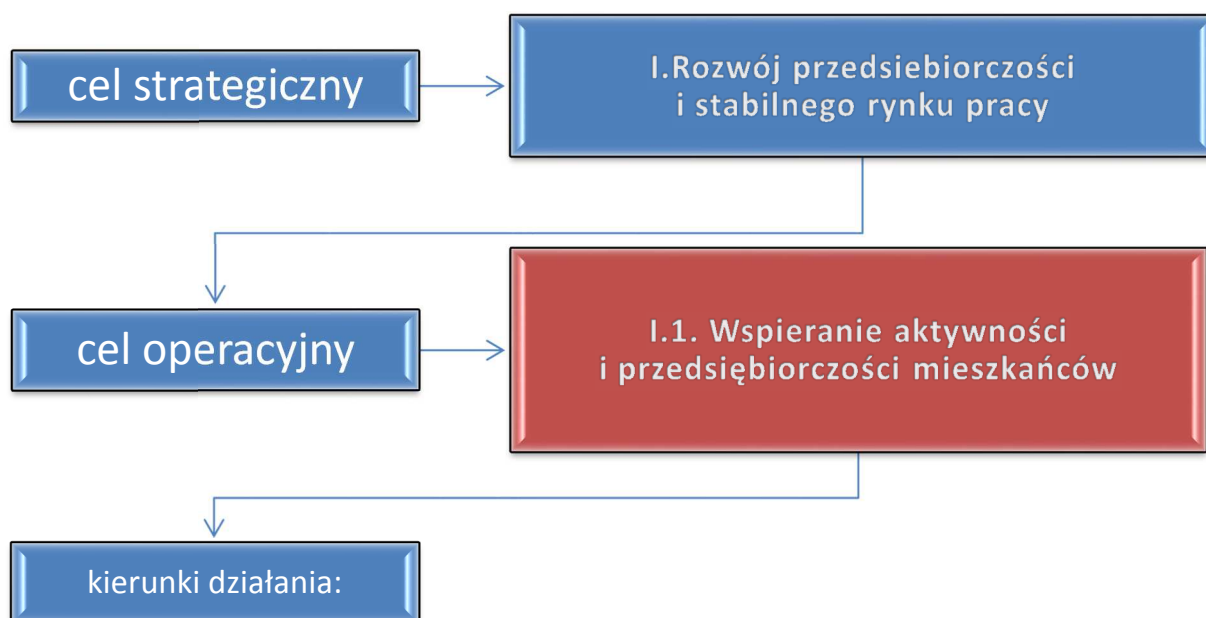
4. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

Cele określone w *Strategii rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki na lata 2014-2020* ukazują pełne spojrzenie na problemy gminy. Cele te wynikają z przyjętej wizji i zdefiniowanej misji rozwoju. Dla urzeczywistnienia **celów strategicznych** zostały sformułowane **cele operacyjne**. Należy je traktować jako ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej całej wspólnoty gminy Aleksandrów Łódzki w perspektywie lat 2014–2020.

Poniższe schematy prezentują strukturę celów *Strategii rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki na lata 2014-2020*, a w dalszej części dokumentu są one poszerzone o proponowane kierunki działań dla poszczególnych celów operacyjnych:

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE
I. ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I STABILNEGO RYNKU PRACY	I.1. Wspieranie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców
	I.2. Wspieranie atrakcyjności inwestycyjnej gminy
II. ROZWÓJ BEZPIECZEŃSTWA SPOŁECZNEGO, ZDROWOTNEGO I PUBLICZNEGO	II.1. Poprawa jakości i dostępności usług zdrowotnych i opiekuńczych
	II.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu
	II.3. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców w miejscach publicznych
III. ROZWÓJ EDUKACJI	III.1. Doskonalenie jakości kształcenia
	III.2. Rozwój opieki żłobkowej i przedszkolnej
IV. POPRAWA DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ	IV.1. Poprawa infrastruktury komunikacyjnej
	IV.2. Rozwój społeczeństwa informacyjnego
V. POPRAWA FUNKCJONALNOŚCI GMINY	V.1. Poprawa ładu przestrzennego i rewitalizacja przestrzeni publicznej
	V.2. Racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych
	V.3. Wspieranie rozwoju mieszkalnictwa

VI. ROZWÓJ AKTYWNOŚCI SPOŁECZ- NOŚCI LOKALNEJ	VI.1. Rozwój kultury, sportu i rekreacji
	VI.2. Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego
	VI.3. Wzmacnianie potencjału i skuteczności administracji publicznej

CEL STRATEGICZNY:**I. ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I STABILNEGO RYNKU PRACY****1. Rozwój edukacji w zakresie przedsiębiorczości od początku kształcenia**

W procesie kształcenia należy włączyć treści z zakresu przedsiębiorczości oraz prowadzenia własnej działalności. Istotne jest stosowanie metod aktywnych w edukacji takich jak: gry symulacyjne, kontakt z przedsiębiorcami, zajęcia z doradcami zawodowymi, wizyty w firmach lokalnych, instytucjach i bankach.

Niezbędny jest także rozwój współpracy pomiędzy podmiotami samorządowymi, placówkami edukacyjnymi oraz przedstawicielami podmiotów gospodarczych i społecznych w zakresie treści i metod kształcenia, a także doskonalenia umiejętności niezbędnych na rynku pracy.

2. Wspieranie rozwoju pracowników i przedsiębiorców

Gmina Aleksandrów Łódzki charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem przedsiębiorczości. W gminie nastąpiła wyraźna dywersyfikacja branż gospodarczych, przejawiająca się dynamicznym wzrostem

udziału sektorów pozarolniczych. Znaczący jest udział w strukturze gospodarczej przedsiębiorstw usługowych, w tym z branży odzieżowej, pończoszniczej, a także przemysłowych.

W związku z dynamiką procesów gospodarczych, a także rozwojem technologii, niezbędne jest rozwijanie umiejętności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorców do zmian. Zadanie to realizują m.in. instytucje otoczenia biznesu, placówki edukacyjne, szkoleniowe i doradcze. Niezbędne jest podjęcie działań zmierzających do podnoszenia poziomu wiedzy i umiejętności zawodowych osób starszych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym.

3. Integracja lokalnych przedsiębiorców w celu wymiany doświadczeń i dobrych praktyk

Istotne jest przystępowanie do oddolnych inicjatyw mających na celu wspieranie zrzeszania się podmiotów społecznych i gospodarczych na rzecz rozwoju gospodarki lokalnej i współpracy. Rolą samorządu powinno być umacnianie tych procesów, zachęcanie do współpracy.

4. Wspieranie mobilności zawodowej społeczności lokalnej

Gmina powinna wspierać mieszkańców, którzy pracują poza gminą Aleksandrów Łódzki. Przepływy pracownicze mają duże znaczenie w charakterystyce migracji w szczególności w kierunku Łodzi oraz w obrębie Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego.

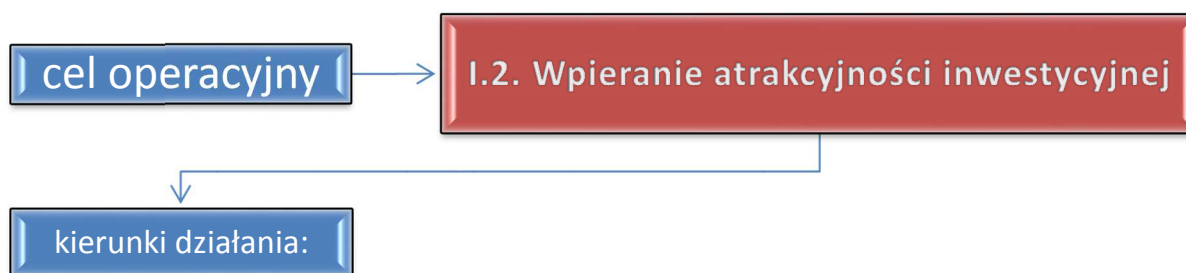
Należy wzmocnić lokalną politykę godzenia życia zawodowego z prywatnym i społecznym, a także zagwarantować mobilność mieszkańców poprzez m.in. wspieranie zintegrowanego transportu publicznego, a także dostępność usług publicznych w tym edukacyjnych, opiekuńczych, opieki przedszkolnej i żłobkowej.

5. Wspieranie aktywności społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych

Gmina Aleksandrów Łódzki powinna wspierać aktywizację osób niepełnosprawnych. Ważne jest inicjowanie działań na rzecz wspierania zatrudnienia, edukacji, czy uczestnictwa w życiu społecznym osób niepełnosprawnych. Należy wzmocniać aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych, aby mieli szansę na podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy, w podmiotach ekonomii społecznej czy też w instytucjach pracy chronionej.

6. Wspieranie rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

W celu podniesienia poziomu aktywności zawodowej i przedsiębiorczości niezbędne jest wspieranie i współpraca z instytucjami otoczenia biznesu. Istnieje wyraźna potrzeba powstania instytucji takiej jak inkubator przedsiębiorczości oraz punkt konsultacyjny dla MŚP na terenie gminy.



1. Podniesienie konkurencyjności oferty terenów inwestycyjnych

Podnoszenie konkurencyjności oferty terenów inwestycyjnych wiąże się głównie z planowaniem przestrzennym, aktualnymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, uzbrajaniem terenów w infrastrukturę techniczną oraz drogową na wyznaczonych obszarach, a także z promowaniem oferty. Kluczowe znaczenie ma wspieranie rozwoju Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz dbanie o wysoki standard obsługi inwestora. Istotna jest skuteczność konkurencyjności o inwestorów z innymi samorządami oraz sposoby podnoszenie własnej atrakcyjności inwestycyjnej.

2. Pozyskiwanie nowych inwestorów oraz tworzenie nowych miejsc pracy.

Wykorzystując dotychczasowe doświadczenia oraz analizując aktualne trendy, należy kontynuować działania promujące ofertę inwestycyjną skierowaną do przedsiębiorców.

CEL STRATEGICZNY:

II. ROZWÓJ BEZPIECZEŃSTWA SOCJALNEGO, ZDROWOTNEGO I PUBLICZNEGO

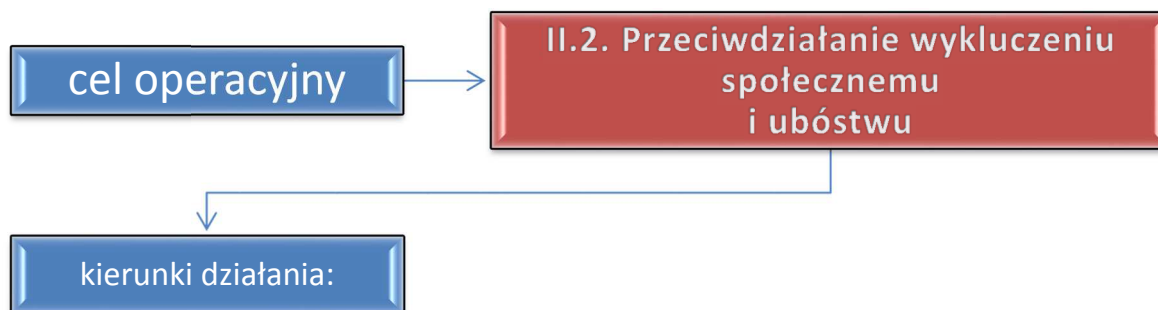


1. Promowanie zdrowego stylu życia oraz wspieranie rozwoju profilaktyki

Jakość życia mieszkańców zależy w dużej mierze od świadomości i profilaktyki zdrowotnej. Promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia, korzystania z profilaktycznej oferty ochrony zdrowia ma niebagatelne znaczenie nie tylko dla samych mieszkańców, ale również dla gminy. Planowane są cykliczne działania z zakresu profilaktyki zdrowia, badania i konsultacje medyczne dla mieszkańców oraz akcje informacyjne, uświadamiające mieszkańcom konieczność stałego dbania o zdrowie i kondycję fizyczną.

2. Wspieranie rozwoju usług opiekuńczych nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi, przewlekle chorymi oraz zależnymi

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym przekroczyła na terenie Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 20%, z tego w samym mieście Aleksandrów Łódzki liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym wynosi 115. Dane te wskazują na bariery rozwoju gminy w zakresie społecznym i demograficznym. Zmiany w strukturze demograficznej gminy wymuszają dostosowanie priorytetów ochrony zdrowia do warunków funkcjonowania społeczeństw starzejących się. Należy wzmocnić opiekę skierowaną do osób starszych, a także niesamodzielnych czy też przewlekle chorych. Niezbędny staje się rozwój pomocy społecznej oraz instytucje dziennej opieki. Istotne są także działania zapewniające wsparcie w postaci m.in. Aleksandrowskiej Karty Seniora.

**1. Wspieranie rodziny jako podstawowej komórki społecznej**

Na terenie gminy już funkcjonują rozwiązania takie jak Aleksandrowska Karta Seniora czy też Aleksandrowska Karta Dużej Rodziny. Należy udoskonalać te rozwiązania w zakresie ich skuteczności i adekwatności do potrzeb rzeczywistych ludzi starszych oraz rodzin.

Istotne jest kontynuowanie działań realizowanych przez instytucje związane z pomocą społeczną, edukacją, czy rynkiem pracy. Należy przeciwdziałać wszelkim sytuacjom mogącym prowadzić do powstawania problemów i dysfunkcji w funkcjonowaniu rodzin. Szczególnie ważny jest rozwój współpracy i wymiany informacji pomiędzy przedstawicielami pomocy społecznej, edukacji, służb bezpieczeństwa, urzędów pracy i innych podmiotów wspierających rodziny.

W Łódzkim Obszarze Metropolitalnym występują specyficzne dla tego regionu problemy społeczne i ekonomiczne związane z upadkiem przemysłu włókienniczego, a co za tym idzie obecnością terenów zdegradowanych, dysfunkcyjnych, które wymagają podjęcia działań w szczególności w zakresie rewitalizacji społecznej i gospodarczej.

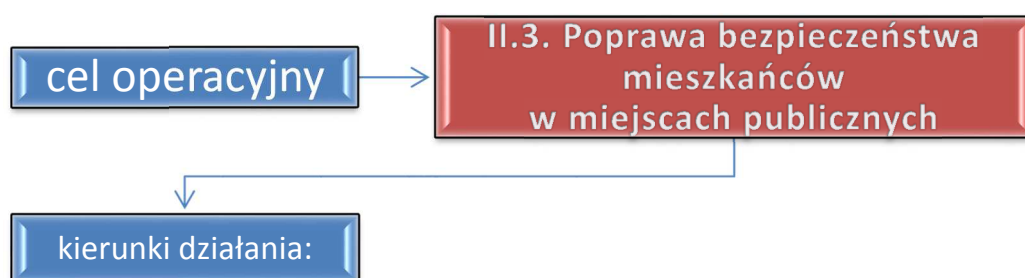
Na terenie gminy Aleksandrów Łódzki oraz na terenach ościennych wyraźny jest problem związany z depopulacją. W związku z trudną sytuacją wielu rodzin, niskim przyrostem naturalnym, dodatnim saldem migracji, należy wspierać realizację działań zaplanowanych w ramach „Planu przeciwdziałania depopulacji w województwie łódzkim. Rodzina – Dzieci – Praca”.

2. Wspieranie działań mających na celu wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem

Należy rozwijać mechanizmy, które będą przeciwdziałały marginalizacji dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem. W szczególności powinno się podjąć działania na rzecz włączenia rodziców do współpracy ze szkołami i placówkami oświatowo- wychowawczymi. Niezbędne jest wzmocnienie funkcji socjalnych szkół oraz wspieranie inicjatyw lokalnych w zakresie poprawy sytuacji dzieci i młodzieży.

3. Wspieranie inicjatyw na rzecz profilaktyki społecznej

W celu przeciwdziałania wykluczenia społecznego konieczne jest wzmocnienie profilaktyki społecznej oraz wsparcie osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem (m.in. niepełnosprawni, osoby starsze, bezrobotni, osoby niesamodzielne). Należy wspierać powstawanie i rozwój podmiotów ekonomii społecznej, które mają na celu integrację społeczną, zatrudnianie osób z grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspomaganie ich przez system konsultacji i doradztwa, opiekę medyczną czy psychologiczną. Należy wspierać działania proponowane w „Wieloletnim Planie Działań na Rzecz Rozwoju i Upowszechniania Ekonomii Społecznej w Województwie Łódzkim na lata 2013-2020”.



1. Rozwój wyposażenia służb ratowniczych.

Zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa publicznego wymaga ciągłego doskonalenia wiedzy i umiejętności właściwych służb oraz modernizacji sprzętu, który wykorzystywany jest w ich pracy.

2. Wsparcie rozwiązań w zakresie poprawy bezpieczeństwa mieszkańców w miejscach publicznych np. w zakresie rozwoju monitoringu.

Celem tego działania jest rozwój systemu monitoringu miejsc potencjalnie niebezpiecznych na terenie gminy, który będzie działał prewencyjnie, a także będzie pomocny przy wykrywaniu sprawców wykroczeń.

3. Tworzenie warunków do poprawy bezpieczeństwa przeciwpożarowego i przeciwpowodziowego m.in. poprzez poprawę systemu monitoringu i alarmowania.

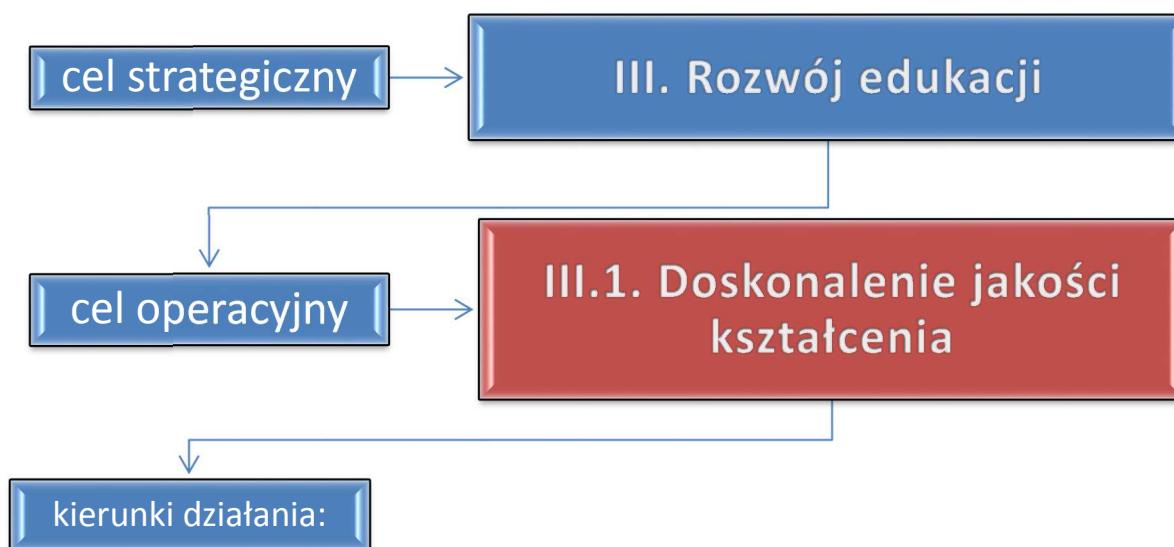
Istnieje wyraźna potrzeba intensyfikacji działań w zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego i przeciwpowodziowego, w tym poprzez systemy monitoringu i wczesnego ostrzegania. Konieczna jest współpraca z innymi samorządami i podmiotami w zakresie identyfikacji zagrożeń, budowy i modernizacji odpowiedniej infrastruktury, a także w ramach systemów informowania oraz koordynacji działań antykrzysowych.

4. Tworzenie warunków do poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Zakłada się kontynuowanie działań ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym m.in. poprzez budowę i rozwój odpowiedniej infrastruktury.

CEL STRATEGICZNY:

III. ROZWÓJ EDUKACJI



1. Rozwój placówek edukacyjnych w zakresie poprawy ich stanu technicznego oraz wyposażenia w pomoce dydaktyczne i nowoczesne technologie

Należy zadbać o właściwe wyposażenie szkół i przedszkoli, w tym zwłaszcza w zakresie technologii informatycznych, które obecnie odgrywają istotną rolę w procesie kształcenia. O jakości kształcenia,

poza programem edukacyjnym, kompetencjami kadry, decydują warunki, w jakich ma miejsce proces nauczania, jak również dostępne pomoce dydaktyczne. Zgodnie z tym, zakłada się ciągłe doskonalenie stanu technicznego bazy placówek edukacyjnych oraz ich wyposażenie w nowoczesne pomoce dydaktyczne na terenie gminy Aleksandrów Łódzki.

Planowana jest poprawa efektywności energetycznej budynków publicznych poprzez zakończenie procesu termomodernizacji oraz wymianę punktów świetlnych w szkołach.

2. Rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dostosowanych do potrzeb uczniów

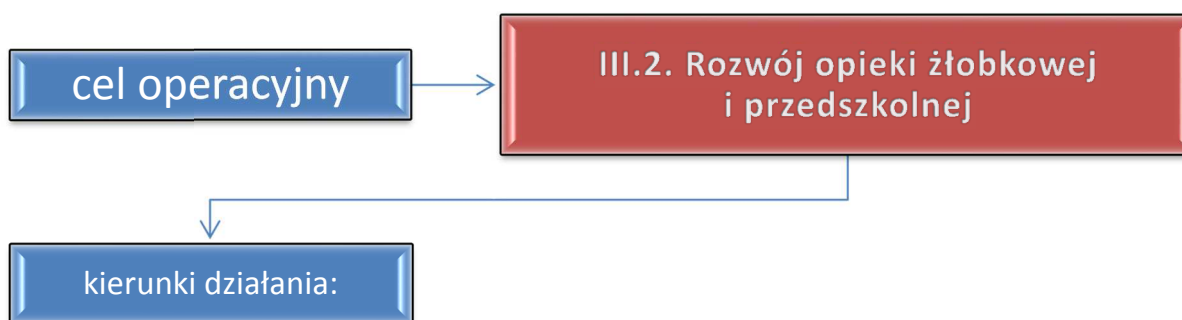
Należy rozwijać ofertę zajęć pozalekcyjnych skierowanych do uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym zarówno tych z problemami w nauce, jak i szczególnie uzdolnionych.

3. Rozwój poradnictwa edukacyjno-zawodowego skierowanego do uczniów

Niezbędne w procesie kształcenia jest wsparcie w wyborze ścieżki edukacyjnej młodzieży już na etapie szkół gimnazjalnych. Należy wzmocnić poradnictwo edukacyjno-zawodowe świadczone na terenie gminy Aleksandrów Łódzki.

4. Rozwój programów edukacyjnych z głównym naciskiem położonym na współpracę, kreatywność i odpowiedzialność

W procesie kształcenia należy zadbać o umiejętności społeczne uczniów szkół, które są istotne w zakresie świadomego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym. Szkoła powinna położyć nacisk na rozwijanie umiejętności współpracy między uczniami, pracy zespołowej, czy też kreatywne rozwiązywanie problemów.



1. Wspieranie działalności w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3 i przedszkolnej oraz poprawa dostępności tych usług

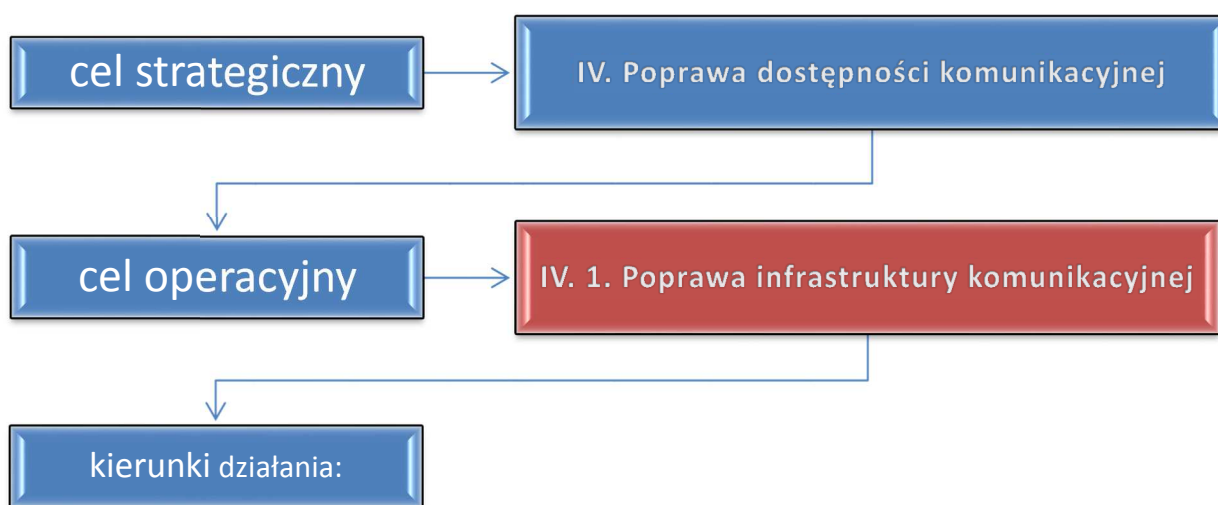
Konieczne jest zagwarantowanie równego dostępu do usług edukacyjnych w tym edukacji przedszkolnej oraz opieki nad dziećmi do lat 3, aby m.in. minimalizować skutki rozwarstwienia społecznego. Ważne jest także zapewnienie opieki nad dziećmi w okresach wakacyjnych.

2. Wspieranie alternatywnych form wychowania przedszkolnego i opieki nad małym dzieckiem

Rozwój alternatywnych form wychowania przedszkolnego i opieki nad małym dzieckiem jest szansą na wyrównanie dostępu do opieki żłobkowej i przedszkolnej. Różne formy opieki są odpowiedzią na potrzeby i oczekiwania rodziców i opiekunów. Punkty przedszkolne i żłobkowe powinny być dostępne w okresach wakacyjnych.

CEL STRATEGICZNY:

IV. POPRAWA DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ



1. Budowa i modernizacja infrastruktury drogowej na terenie gminy

W celu bardziej efektywnego wykorzystania potencjału położenia geograficznego i komunikacyjnego gminy, kluczowy jest rozwój infrastruktury drogowej. Istotne jest zapewnienie dobrego standardu dróg dojazdowych do terenów mieszkalnych oraz inwestycyjnych.

Niekorzystny jest ogólny stan techniczny dróg przebiegających przez obszar gminy oraz brak obwodnicy Aleksandrowa Łódzkiego, co utrudnia komunikację. Infrastrukturę drogową należy dostosować do obowiązujących warunków technicznych, parametrów funkcjonalno- użytkowych oraz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego. Istotnym elementem poprawiającym infrastrukturę drogową na terenie Gminy, będzie planowana do budowy obwodnica Aleksandrowa Łódzkiego stanowiąca alternatywę DK 72 oraz bezpośrednie połączenie ul. Konstantynowskiej z ul. Zgierską.

W ramach inwestycji zaplanowanych do realizacji w ramach Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego wskazane jest przedłużenie Alei Włókniarzy od DK 1 na północny zachód aż do węzła „Aleksandrów Łódzki” na drodze S14. Sama kontynuacja budowy drogi S14 znalazła się na liście projektów drogowych w „Dokumencie Implementacyjnym do Strategii Transportu do 2020 r. (z perspektywą do

2030 r.)”. Budowa ta odciąży DK 71 oraz połączy ze sobą miasta w ramach Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego tj. Zgierz, Aleksandrów Łódzki, Konstantynów Łódzki, Pabianice. Droga S14 będzie spełniała na terenie gminy Aleksandrów Łódzki rolę obwodnicy miejskiej.

Planowane są także:

- budowa ciągu komunikacyjnego Poselska – Sportowa – Nowokaliska;
- modernizacja ulic: R. Bratoszewskiego, W. Sikorskiego, R. Dmowskiego,
- budowa ulic i dróg gminnych: ulica Głowackiego, ul. Kordeckiego, ul. Parkowa, ul. Torfowa, ul. Rafałki, ul. Sienkiewicza, droga Sobień – Chrośno, droga w Nowym Adamowie (odcinek łączący DK nr 72 z drogą powiatową Sanie – Bełdów i przez wieś Stary Adamów),
- dokończenie budowy drogi w miejscowości Księżtwo,
- budowa drogi w Kolonii Brużycy (z 25% udziałem mieszkańców),
- modernizacja nawierzchni dróg powiatowych wspólnie ze Starostwem Powiatowym w Zgierzu, w tym: modernizacja nawierzchni ul. Krótkiej, ul. Piotrkowskiej, ul. Wolskiej na odcinku od ul. Żabiej do Alei Brzozowej na terenie Rąbienia, drogi Wola Grzymkowa – Budy Wolskie do Zgniłego Błota.

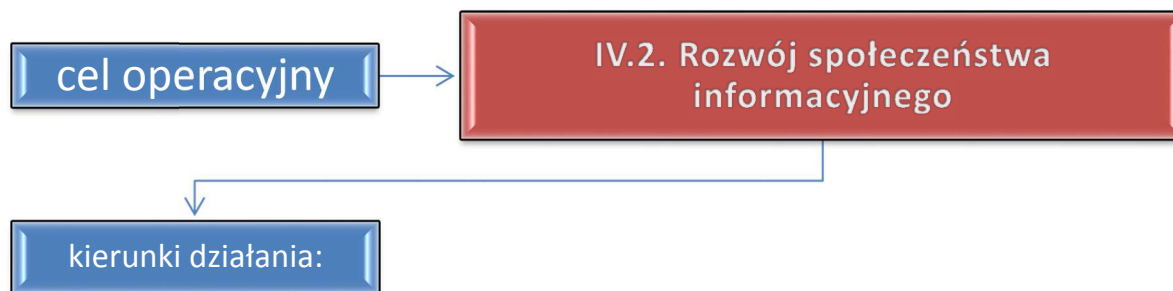
2. Remont i budowa infrastruktury okołodrogowej m.in. chodników, ścieżek pieszo- rowerowych, przystanków, parkingów.

Konieczny jest rozwój infrastruktury okołodrogowej obejmującej m.in. chodniki, przystanki, parkingi. Istnieje wyraźna potrzeba rozwoju ścieżek pieszo- rowerowych oraz wytyczania nowych dróg rowerowych. Należy także zwiększyć liczbę miejsc parkingowych na terenie gminy.

W ramach inwestycji planowanych do realizacji w ramach Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego planowane jest zbudowanie ciągu dróg rowerowych (wraz z infrastrukturą towarzyszącą) łączących Łódź z powiatem zgierskim, pabianickim i poddębickim. Drogi rowerowe będą m.in. łączyły Aleksandrów Łódzki z Łodzią. Planowana łączna długość wybudowanych dróg rowerowych to ok. 35 km. Ponadto planowane są następujące inwestycje:

- budowa ścieżek rowerowych na terenie miasta i gminy Aleksandrów Łódzki. Wartość inwestycji jest szacowana na 15 mln zł;
- wymiana chodników na terenie miasta m.in.: na osiedlu Słonecznym, osiedlu Wyzwolenia, na osiedlach Bratoszewskiego i Sikorskiego,
- budowa chodnika w pasie DK nr 72 na odcinku ul. Poselskiej do Domu Pomocy Społecznej Rąbień,
- rozbudowa oświetlenia ulicznego na terenie miasta i gminy (m.in. budowa oświetlenia w pasie drogowym ul. Konstantynowskiej – od ul. Poselskiej do Domu Pomocy Społecznej Rąbień oraz od osi Wierzbno do skrzyżowania z drogą Łobódź – Nakielnica);

➤ modernizacja istniejącego oświetlenia ulicznego na terenie miasta i terenach wiejskich poprzez wymianę opraw rtęciowych na oprawy sodowe – sukcesywna dobudowa oświetlenia ulicznego.
3. Poprawa dostępności transportowej gminy (powiązania wewnętrzne i zewnętrzne).
Barierą rozwoju gminy jest niedrożność układu komunikacyjnego. Priorytetowe jest zarządzanie infrastrukturą drogową, która w sposób efektywny przyczyni się do poprawy mobilności mieszkańców wewnątrz i na zewnątrz gminy, zwiększy przepustowość sieci transportowej, skróci czas przejazdu na terenie gminy oraz poza jego obszar, a także zwiększy komfort podróży oraz zmniejszy emisję spalin i hałasu na terenie gminy. Efektem realizacji działań w ramach poprawy dostępności transportowej gminy będzie m.in. poprawa dojazdu do miejsc pracy, edukacji i wypoczynku.
4. Rozwój i usprawnienie przyjaznych środowisku oraz niskoemisyjnych systemów transportu
Obecny system transportu publicznego obejmuje m.in. miejską komunikację zbiorową pomiędzy Łodzią, a Aleksandrowem Łódzkim. Trasy są współfinansowane przez Gminę Aleksandrów Łódzki. Od 2013 r. istnieje porozumienie pomiędzy Aleksandrowem Łódzkim, Strykowem, miastem i gminą Zgierz oraz Starostwem Powiatowym w Zgierzu w zakresie obsługi linii autobusowych przez Miejskie Usługi Komunikacyjne w Zgierzu. Należy kontynuować działania w zakresie stworzenia zintegrowanego transportu publicznego na terenie Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego, który ułatwi przemieszczanie się na terenie gminy Aleksandrów Łódzki oraz poza jego obszar. Ważne jest wspieranie działań zaplanowanych w „Studium rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego” w tym m.in. wprowadzenie zintegrowanych kart miejskich, rozbudowę systemu parkingów typu „parkuj i jedź”, parkingów i ścieżek rowerowych. Działania prowadzące do poprawy dostępności wewnętrznej i zewnętrznej obszarów metropolitalnych są kluczowe w zakresie rozwoju funkcji metropolii. Komunikacja publiczna w obrębie gminy oraz na zewnątrz powinna być dostępna w równym stopniu dla mieszkańców, co zagwarantuje lepszy rozwój gospodarczy oraz poprawi sytuację na rynku pracy. Problematyczna jest kwestia związana z komunikacją publiczną w obrębie samej gminy Aleksandrów Łódzki w szczególności z obszarów pogranicznych (m.in. Rąbień, Bełdów), terenów wiejskich, w tym w szczególności w weekendy oraz dni świąteczne. Konieczne jest wspieranie działań na rzecz wzmocnienia i spójności komunikacji publicznej. Niezbędne jest podjęcie działań na rzecz zmniejszania emisji spalin i hałasu transportu publicznego.



1. Rozwój szerokopasmowego Internetu oraz sieci teleinformatycznej.

Planowany jest rozwój infrastruktury teleinformatycznej na terenie gminy. Istotne jest wsparcie i intensywny rozwój społeczeństwa informacyjnego poprzez zwiększanie standardów dostępowych do sieci Internet.

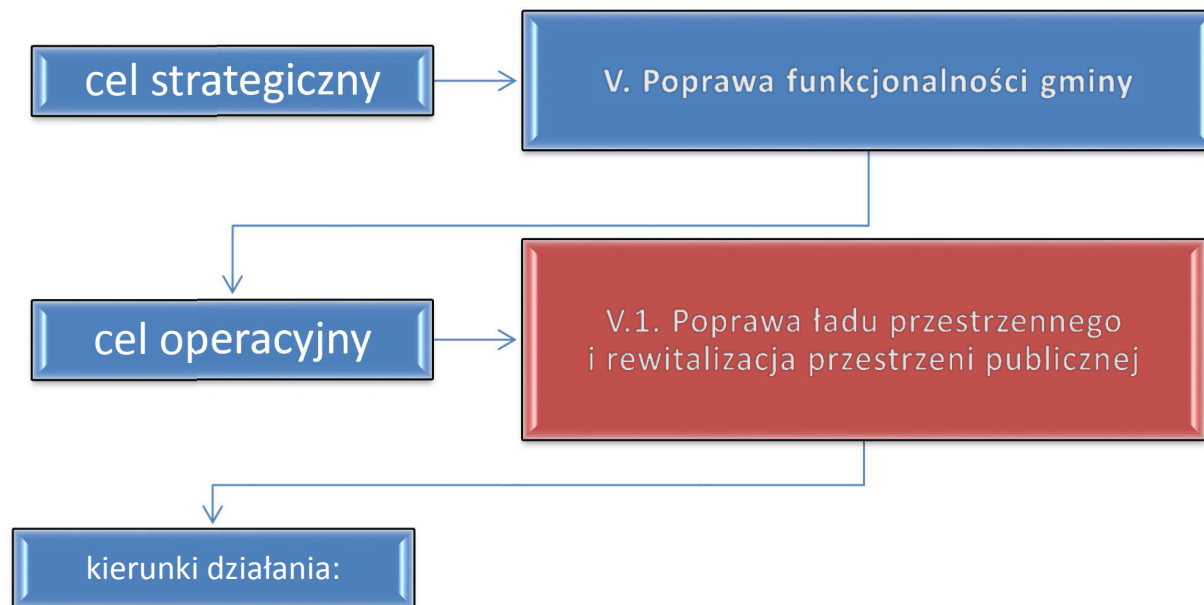
2. Rozwój e-usług.

Cyfryzacja usług publicznych ma na celu wzmocnienie komunikacji jednostek samorządu gminnego z otoczeniem. Wykorzystanie nowoczesnych technologii i Internetu ma na celu usprawnienie procesów administracyjnych w tym obsługi klientów.

Należy wspierać efektywność działań istniejącego już zintegrowanego systemu e-usług publicznych województwa łódzkiego (Wrota Regionu Łódzkiego) m.in. na terenie gminy Brzeziny, Rogów, Andrespol, Brójce, Rzgów, Łódź, Pabianice, Aleksandrów Łódzki.

3. Podnoszenie umiejętności w zakresie wykorzystywania nowoczesnych technologii

Gmina będzie wspierała rozwój kompetencji cyfrowych wśród mieszkańców. Rozwój e-usług jest powiązany bezpośrednio z podnoszeniem umiejętności w zakresie wykorzystywania nowoczesnych technologii. Cel realizowany będzie m.in. poprzez wdrożenie projektu zt. „Internet – kluczem do przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu – eInclusion w Gminie Aleksandrów Łódzki” jak i utworzenie multicum wyposaonego m.in. w książki w formie audiobooków i e – booków, w miejsce do prezentacji multimediiów interaktywnych jak i tzw. sali odsłuchów.

CEL STRATEGICZNY:**V. POPRAWA FUNKCJONALNOŚCI GMINY****1. Racjonalne planowanie zagospodarowania przestrzennego i społeczno- gospodarczego.**

Gmina Aleksandrów Łódzki jest w 100% pokryta Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego. Dostępne są tereny pod zabudowę mieszkalną oraz działalność gospodarczą. Zauważalny jest proces ubywania gruntów rolnych na rzecz rozwoju funkcji mieszkalnych. Gmina Aleksandrów Łódzki jest zaliczana do obszarów, w których w latach 2000- 2012 ubyło najwięcej terenów pod uprawy rolne na terenie Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego.

Należy rozwijać politykę przestrzenną gminy w oparciu o racjonalne przekształcenia i zagospodarowanie z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczych, społecznych, gospodarczych i kulturowych oraz zasad organizowania ładu przestrzennego. Kluczowe jest niedopuszczenie do rozlewania się terenów mieszkalnych, do chaosu przestrzennego. W dłuższej perspektywie czasu taki proces planowania przestrzennego niesie ze sobą wiele problemów związanych m.in. z kosztami budowy infrastruktury technicznej (drogi, wodociągi, kanalizacja itp.), trudności związane z organizacją transportu publicznego, obniżenie dostępności do usług publicznych, ograniczenie terenów zielonych, rekreacyjnych, zwiększenie zanieczyszczenia środowiska.

Należy dążyć do zmniejszenia ograniczeń dla rozwoju działalności gospodarczej w miejscu zamieszkania. Potrzeba także wyznaczyć tereny dla rozwoju intensywnej produkcji rolnej, zwłaszcza na glebach o wyższej bonitacji, w tym na terenach o dużym udziale gruntów należących do Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa (AWRSP). Konieczne jest wspieranie tworzenia zwartych obszarów produkcyjnych i planowania zwartej zabudowy. Obecne, dopuszczone w obowiązującym Miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, rozproszenie terenów zabudowy

jednorodzinnej stwarza poważne trudności z wyposażeniem ich w potrzebną infrastrukturę i zwiększa koszty budowy tej infrastruktury.

Niezbędne jest także racjonalne działanie w zakresie rozwoju zabudowy na terenie gminy Aleksandrów Łódzki. Nie należy zezwalać na zabudowę terenów przy ciekach wodnych i w bezodpływowych dolinach, gdyż powoduje to wzrost obszarów zagrożonych podtopieniami.

Planowanie rozwoju przestrzeni powinno mieć na uwadze przede wszystkim tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego, wzrostu poziomu i jakości życia oraz atrakcyjności gminy, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

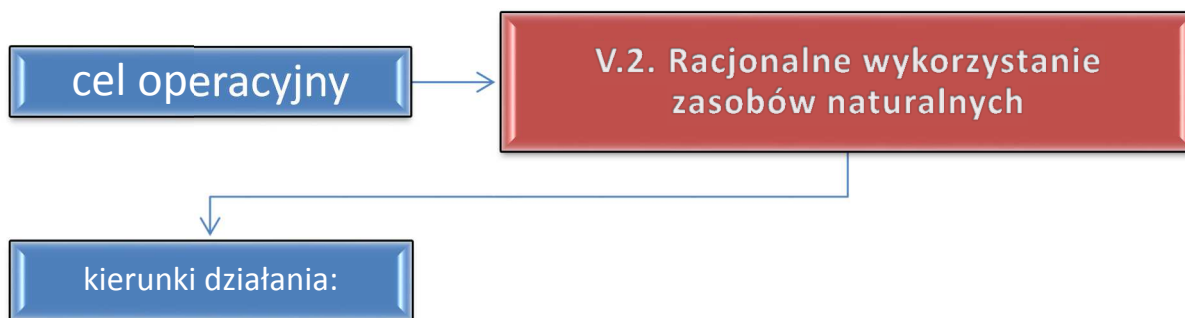
W ramach nowych inwestycji rekomendowane są:

- Budowa cmentarza komunalnego w Rudzie Bugaj;
- budowa schroniska dla zwierząt.

2. Rewitalizacja fizyczna, społeczna i gospodarcza przestrzeni publicznej na terenie gminy.

Poza Łodzią, Pabianicami, czy Zgierzem, Aleksandrów Łódzki należy do miast, w których są duże potrzeby z zakresu rewitalizacji przestrzeni publicznych. Planowane inwestycje w zakresie rewitalizacji fizycznej powinny angażować mieszkańców w zakresie projektowania społecznych i gospodarczych funkcji przestrzeni.

Kluczowym działaniem są projekty w zakresie rewitalizacji przede wszystkim społecznej i gospodarczej rynku w Aleksandrowie Łódzkim. Jest to zabytkowy układ przestrzenny, który stanowi cenne dziedzictwo okresu rozwoju przemysłu włókienniczego.



1. Poprawa jakości powietrza oraz wód podziemnych i powierzchniowych na terenie gminy

W celu zrównoważonego rozwoju gminy należy kontynuować działania dotyczące ochrony zasobów naturalnych w szczególności wód powierzchniowych i podziemnych oraz jakości powietrza.

Gmina Aleksandrów Łódzki należy do obszarów o wysokim wskaźniku uprzemysłowienia, stąd też problem zanieczyszczenia powietrza należy ocenić jako bardzo istotny.

Działania mające na celu ochronę środowiska są pośrednio powiązane z inwestycjami takimi jak: termomodernizacja, usieciowienie, modernizacja transportu publicznego, budowa spójnej sieci ścieżek rowerowych na terenie Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego, modernizacja oświetlenia, wykorzystanie OZE.

W ramach poprawy jakości wód podziemnych i powierzchniowych na terenie miasta i gminy, a także ochrony środowiska rekomendowane są następujące inwestycje:

- Budowa odwodnienia – kanalizacji deszczowej, rowów odwadniające (m.in. odwodnienie ulic na osiedlu Rafałki);
- Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Nakielnica, Karolew, Słowak;
- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, na których nie będzie możliwe skanalizowanie;
- Dalsza rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej.

2. Wspieranie efektywności energetycznej obiektów mieszkalnych, zakładów przemysłowych i usługowych.

Na terenie Gminy Aleksandrów Łódzki jednym z głównych emitentów zanieczyszczeń są ciepłownie oraz niektóre zakłady pracy. Uciążliwość emisji zanieczyszczeń należy łączyć także ze stosowaniem gorszej jakości paliw, paleniem odpadów komunalnych. Rozwiązanie tego problemu jest istotne dla władz samorządowych ze względu na niekorzystne oddziaływanie na zdrowie mieszkańców i środowisko przyrodnicze.

Gmina Aleksandrów Łódzki niemal corocznie prowadzi prace na rzecz modernizacji zasobów komunalnych. Ważna jest poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych, zakładów przemysłowych oraz usługowych. Należy promować podejmowanie działań termomodernizacyjnych, czy też wymiany węglowych urządzeń grzewczych na instalacje o niskiej emisji (np. na gaz ziemny, olej opałowy, czy pompy ciepła).

Pośród inwestycji planowanych do realizacji w ramach Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego kontynuowane będą prace z zakresu termomodernizacji budynków użyteczności publicznej. Na terenie gminy Aleksandrów Łódzki wskazane zostały następujące budynki do prac termomodernizacyjnych:

- Liceum Ogólnokształcące im. M. Kopernika w Aleksandrowie Łódzkim - docieplenie ścian zewnętrznych budynku, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, kompleksowa modernizacja instalacji c.o., budowa instalacji c.w.u., budowa węzła ciepłego zasilanego z sieci ciepłowniczej, wdrożenie systemu zarządzania energią, wymiana pomp oraz oświetlenia na energooszczędne,
- termomodernizacja zasobów komunalnych Gminy Aleksandrów Łódzki. Łączna liczba budynków przewidzianych do termomodernizacji – 104 (szacowana wartość inwestycji to ponad 20 mln zł) tj.:

➤ Termomodernizacja budynków kulturalno- oświatowych (8 placówek), należących do Gminy Aleksandrów Łódzki wraz zastosowaniem energooszczędnych i ekologicznych źródeł ciepła i energii elektrycznej oraz jednostki należące do Powiatu Zgierskiego : Zespół Szkół Zawodowych przy ul. Łęczyckiej w Aleksandrowie Łódzkim, Zespół Szkół Specjalnych im. S. Kopcińskiego przy ul. Franciszkańskiej 14/16 w Aleksandrowie Łódzkim (drugi budynek dydaktyczny).
3. Rozwój niskoemisyjnych źródeł energii
Ograniczenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł konwencjonalnych przyczyni się do redukcji emisji gazów cieplarnianych, zmniejszenia stopnia degradacji środowiska naturalnego. Należy wzmocnić promowanie wykorzystania technologii niskoemisyjnych oraz produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii na terenie gminy Aleksandrów Łódzki.
4. Modernizacja i rozbudowa systemu ciepłowniczego na terenie gminy.
W celu poprawy dystrybucji ciepła planuje się realizację inwestycji w zakresie modernizacji i rozbudowy systemu ciepłowniczego na terenie gminy Aleksandrów Łódzki. W zakresie inwestycji planowanych do realizacji w ramach Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego należy wyróżnić wymianę istniejącej sieci ciepłowniczej na sieć preizolowaną w Aleksandrowie Łódzkim (zadanie będzie realizowane przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o.o. w Aleksandrowie Łódzkim). Celem jest optymalizacja zużycia energii cieplnej.
5. Kształtowanie postawy proekologicznej mieszkańców gminy
Racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych oraz ochrona środowiska wymaga świadomości proekologicznej wśród mieszkańców gminy. Gmina będzie wspierała proces edukacyjny w zakresie wykorzystywania ekoinnowacyjnych technologii i kształtowanie postaw proekologicznych.



1. Wzrost dostępności mieszkań socjalnych, chronionych i komunalnych na terenie gminy
Kluczowe jest zapewnienie odpowiedniego zasobu mieszkań socjalnych oraz chronionych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ze względu na niską samodzielność ekonomiczną. Gmina powinna zadbać o standard już istniejących zasobów mieszkaniowych – komunalnych, socjalnych, chronionych.

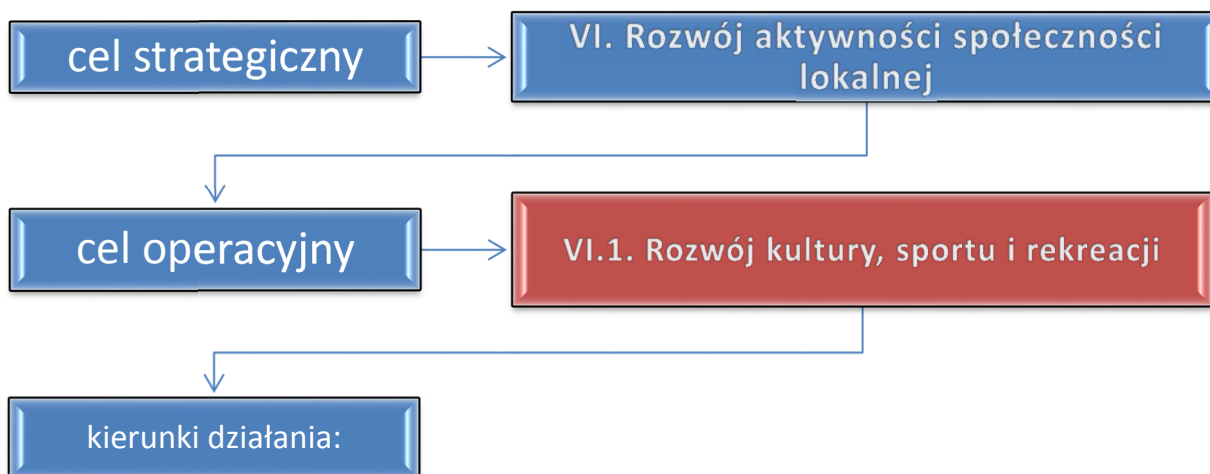
Planowane są działania w zakresie powiększania komunalnego zasobu mieszkaniowego, w tym wybudowanie bloku komunalnego.

2. Promowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe.

Należy szeroko promować możliwości rozwoju budownictwa mieszkaniowego na terenie gminy. Gmina ma bardzo dobre warunki dla osób zainteresowanych budownictwem jednorodzinny oraz wielorodzinny. Posiada jeden z najlepszych na terenie ŁOM dostępów do infrastruktury komunalnej, w tym z sieci wodociągowej korzysta ponad 90 % mieszkańców. Atutem gminy poza wysokim standardem infrastruktury, dobrą lokalizacją oraz komunikacją z Łodzią, są także atrakcyjne miejsca rekreacyjne i sportowe.

CEL STRATEGICZNY:

VI. ROZWÓJ AKTYWNOŚCI SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ



1. Rozwój działalności obiektów sportowych i rekreacyjnych na terenie gminy

Wspieranie rozwoju talentów, zainteresowań mieszkańców ma duże znaczenie dla standardów życia na terenie gminy. Podejmowane zadania powinny być ukierunkowane na wypracowanie przemysłowej koncepcji zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców, a także na rozwój miejsc integrujących społeczność lokalną (centrum spotkań, miejsca tworzenia więzi społecznych). Należy rozwijać działalność oraz ofertę obiektów rekreacyjnych i sportowych działających na terenie gminy Aleksandrów Łódzki. W ramach inwestycji na terenie Gminy Aleksandrów Łódzki planowana jest budowa hali sportowej dla tworzonej Szkoły Mistrzostwa Sportowego w Aleksandrowie Łódzkim. Poza tym rekomendowane są następujące inwestycje:

- budowa nowoczesnego boiska piłkarskiego na terenie Szkoły Podstawowej w Rąbieniu;
- rozbudowa skateparku,
- budowa siłowni napowietrznych.

Kreowanie marki Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji im. Włodzimierza Smolarka w Aleksandrowie Łódzkim m.in. poprzez:

- a) Poszerzenie oferty wydarzeń kulturalno-sportowych na terenie MOSiR-u
- b) Zaprojektowanie i administrowanie nowej strony internetowej ośrodka
- c) Tworzenie kompleksowej oferty bazy treningowej dla drużyn spoza gminy
- d) Poszukiwanie nowych partnerów biznesowych oraz sponsorów

2. Rozbudowa oferty rekreacyjnej i turystycznej na terenie gminy

Planowana jest rozbudowa infrastruktury – tras rekreacyjnych (m.in. ścieżek rowerowych, terenów przy rzece), a także budowa nowych obiektów rekreacyjnych i sportowych (np. place zabaw).

Gmina Aleksandrów Łódzki ma także potencjał dla rozwoju turystyki w tym specjalistycznej (kultura włókiennicza). W ramach ŁOM planowany jest rozwój koncepcji Szlaku Dziedzictwa Włókienniczego, który stanowi wspólny produkt turystyczny miast m.in. Łodzi, Pabianic, Zgierza, Aleksandrowa Łódzkiego.

Ogromną wartość ma także dziedzictwo kulturowe – zarówno przemysłowe z XIX i XX wieku jak i zabytki kultury sakralnej i dworskiej. Gmina Aleksandrów Łódzki była ważnym ośrodkiem kultury żydowskiej, czy ewangelickiej. Wielokulturowość gminy jest atrakcyjnym tematem dla rozwoju nowych produktów turystycznych i rekreacyjnych.

3. Zagospodarowanie terenów zielonych na terenie gminy.

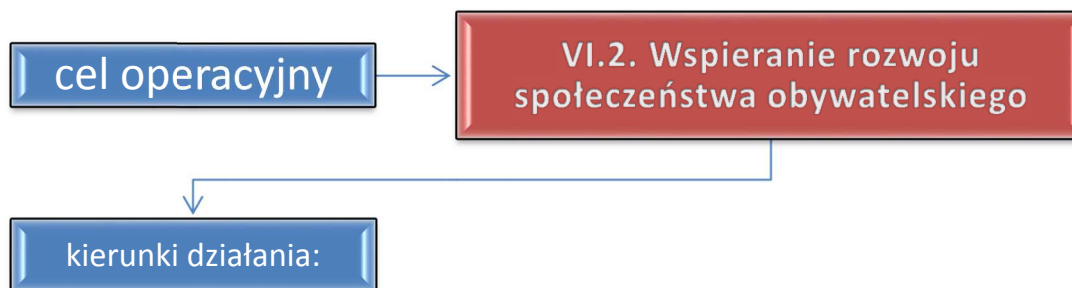
W celu rozwoju funkcji rekreacyjnych należy kontynuować inwestycje w zakresie zagospodarowania terenów zielonych na terenie gminy w tym budowę placów zabaw, siłowni napowietrznych, obiektów tzw. małej architektury (ławki, stojaki rowerowe, osłony drzew i inne).

4. Rozwój oferty instytucji kultury działających na terenie gminy.

Gmina powinna wspierać rozwój ofertę instytucji kulturalnych działających na terenie gminy w tym organizacji pozarządowych.

5. Rozwój imprez organizowanych na terenie gminy.

Należy rozwijać imprezy odbywające się na terenie gminy w szczególności o znaczeniu ponadlokalnym, które są atrakcyjne dla mieszkańców oraz turystów. Powinno się kontynuować kierunek włączania się do imprez czy akcji organizowanych na terenie powiatu zgierskiego i Łodzi, co jest dobrą okazją do promowania gminy. Ważne jest nawiązywanie do tradycji i historii wielokulturowej, przemysłowej, a także rozwijanie nowatorskich koncepcji imprez, promowanych szeroko na terenie Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego.



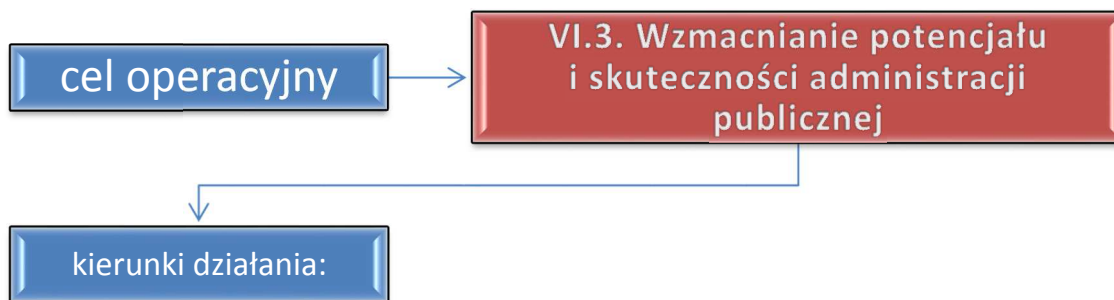
1. Wspieranie rozwoju inicjatyw obywatelskich.

Należy wspierać rozwój inicjatyw obywatelskich na terenie gminy, w tym zarówno partycypacji społecznej w pracach administracji i władz lokalnych jak i wzmocnienie roli partnerstwa pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i pozarządowym. Cel będzie realizowany w szczególności poprzez:

- wdrażanie i realizowanie projektów w ramach rocznych tematów przewodnich, :
 - a)2015 – rok aktywności fizycznej
 - b)2016 – rok młodych
 - c) 2017 – rok seniora
 - d)2018 rok rodziny
- wdrażanie i realizowanie projektu „Radny bliżej mieszkańców”
 - a)Projekt i administrowanie stroną internetową rady miejskiej
 - b)Organizacja cyklicznych spotkań radnych z mieszkańcami
 - c)Przeprowadzanie sond tematycznych dotyczących zakresu działalności radnych
 - d)Informowanie o działalności Rady Miejskiej
- projektowanie i administrowanie portalu internetowego aleludzki.pl
 - a)Nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i podmiotami prywatnymi
 - b)Wyznaczenie i nadzorowanie zakresu współpracy z placówkami oświatowymi w ramach projektu rocznych tematów przewodnich
 - c)Wprowadzanie i moderowanie treści na portalu, promowanie strony internetowej, prowadzenie wirtualnego kalendarza wydarzeń

2. Rozwój wolontariatu na terenie gminy.

Celem jest podniesienie świadomości mieszkańców gminy na temat znaczenia wolontariatu, popularyzowanie wolontariatu jako formy samorozwoju i zwiększania kompetencji społecznych oraz zawodowych, a także jako wartościowej i atrakcyjnej formy aktywności oraz narzędzia integracji społecznej.



1. Usprawnianie procesów zarządzania w administracji publicznej.

Podjęmowane będą inicjatywy mające na celu zwiększenie potencjału samorządu do wypełniania swoich funkcji w nowoczesny i partnerski sposób. Działania realizowane w tym obszarze powinny dotyczyć:

- Usprawnienia procesów oraz jakości stanowienia prawa miejscowego i aktów administracyjnych;
- Rozwoju e-usług publicznych oraz upowszechniania elektronicznej obsługi ludności;
- Rozwoju systemów informatycznych oraz udostępniania cyfrowych baz danych;
- Rozwoju nowoczesnej infrastruktury i doposażenia budynków użyteczności publicznej.

2. Rozwój współpracy Gminy Aleksandrów Łódzki z podmiotami gospodarczymi, społecznymi i samorządowymi

Z punktu widzenia działalności publicznej celowa jest współpraca samorządu miejskiego z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, sektorem prywatnym i społecznym. W kolejnych latach istotna będzie współpraca pomiędzy samorządami terytorialnymi w tym w ramach Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego.

3. Rozwój współpracy międzynarodowej oraz zrzeszania z innymi samorządami w kraju i zagranicą.

Gmina Aleksandrów Łódzki na tle Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego odznacza się ponadprzeciętną skłonnością do współpracy w ramach związków i stowarzyszenia gmin. Ważnym aspektem jest rozwój współpracy międzynarodowej oraz zrzeszania z innymi samorządami w kraju i zagranicą. Należy kontynuować inicjatywy w obszarze kulturalno-sportowym, edukacyjnym. Kluczowy jest także rozwój międzynarodowych kontaktów gospodarczych gminy.

5. FINANSOWANIE

Niniejsza strategia określa **cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działania** gminy Aleksandrów Łódzki w okresie 2014–2020. Przed samorządem stoi perspektywa **pozyskiwania i zabezpieczenia** odpowiednich środków finansowych na realizację zamierzonych, zaplanowanych we wskazanym czasie

działań. Budżet Gminy Aleksandrów Łódzki – z uwagi na stale rosnącą liczbę zadań własnych – niejednokrotnie nie wystarcza na realizację wszystkich zakładanych celów i osiągnięcie zamierzonych rezultatów. W związku z tym koniecznością staje się sięgnięcie do innych, zewnętrznych źródeł finansowania.

Podstawowe źródła finansowania kierunków działań przewidzianych w ramach *Strategii rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki na lata 2014-2020* to:

- Środki własne budżetowe na realizację zadań własnych;
- Krajowe i zagraniczne mechanizmy finansowe:
 - środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej w ramach Perspektywy Finansowej na lata 2014–2020 (m.in. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności);
 - środki finansowe transferowane w ramach Mechanizmów Finansowych Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego;
 - inne zagraniczne środki finansowe;
 - krajowe środki finansowe;
 - inne źródła finansowania.
- Komercyjne instrumenty finansowe:
 - pożyczki i kredyty bankowe;
 - leasing finansowy;
 - inne.
- Fundusze innych uczestników procesu wdrażania strategii, w tym podmiotów społecznych i gospodarczych.

Jednym z najważniejszych źródeł pozyskiwania środków finansowania działań strategicznych będą środki z **funduszy unijnych** (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności).

6. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII ROZWOJU GMINY ALEKSANDRÓW ŁÓDZKI NA LATA 2014-2020

Podstawą skutecznego wdrażania założeń strategii rozwoju jest system informacji o zjawiskach i procesach społeczno-gospodarczych zachodzących na obejmowanym przez nią terenie. Inicjując działania mające na celu osiągnięcie wytyczonych w strategii celów, należy systematycznie gromadzić informacje o efektach ich realizacji i skuteczności zastosowanych instrumentów. Głównymi obszarami monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii są zatem wyznaczone cele jej realizacji oraz przypisane im wskaźniki, a dalej zadania. Istotą prowadzenia monitoringu tychże obszarów jest wyciągnięcie wniosków

z tego, co zostało i nie zostało zrealizowane. Jest nią również modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładane cele w przyszłości. Dlatego też kluczowym elementem monitorowania, ewaluacji i aktualizacji jest wypracowanie takich technik zbierania informacji, które będą jak najbardziej miarodajnie odzwierciedlały efekty prowadzonych działań.

Zatem **monitoring, ewaluacja i aktualizacja** będzie skutecznym systemem wdrażania założeń strategicznych tylko wówczas, gdy będzie kierował się następującymi zasadami:

- a) **zasada wiarygodności** – informacja musi być wiarygodna i musi opierać się na niepodważalnych danych; niedokładne dane w systemie monitorowania oznaczają powstanie ryzyka podjęcia niewłaściwych działań korygujących;
- b) **zasada aktualności** – informacje powinny być gromadzone, przekazywane i oceniane w sposób ciągły, który umożliwia podjęcie na czas działań korygujących oraz stosownych korekt w momencie aktualizacji strategii;
- c) **zasada obiektywności** – monitorowanie prowadzone w oparciu o analizę wskaźników porównawczych daje możliwość prowadzenia obiektywnej oceny niezakłóconej subiektywnością wynikającą z przywiązania do własnych pomysłów i dążeń;
- d) **zasada koncentracji na punktach strategicznych** – monitorowanie powinno skupiać się przede wszystkim na tych obszarach życia społeczno-gospodarczego, w których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia największych odchyłeń, mogących wywoływać zahamowania w realizacji założeń strategii lub ich zatrzymanie;
- e) **zasada realizmu** – monitorowanie musi być zgodne z realiami realizowanych zadań; dana jednostka wdrażając strategię powinna dostrzegać przede wszystkim te elementy procesu, które świadczą o wydajności i jakości dostarczanych produktów;
- f) **zasada koordynacji informacji** – monitorowanie musi być prowadzone w taki sposób, aby było skoordynowane z tokiem prowadzonych prac i jednocześnie nie wpływało na ich zahamowanie oraz nie przeszkadzało w realizacji podejmowanych działań; informacje płynące z prowadzonego monitoringu powinny docierać do wszystkich zainteresowanych tak, aby umożliwić im właściwe podejmowanie decyzji mających znaczenie strategiczne;
- g) **zasada elastyczności** – proces monitorowania musi być bardzo elastyczny i zapewniający szybkie reagowanie na zachodzące zmiany; także w przypadku zmian oraz korekt należy modyfikować system oceny w sposób dostosowany do zmieniających się oczekiwań w przyszłości.

Proces weryfikacji stopnia osiągania założeń, uwzględnionych w niniejszej strategii, będzie odbywał się na podstawie **wewnętrznej** procedury monitoringu, ewaluacji i aktualizacji *Strategii rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki na lata 2014-2020*, opracowanej przez Gminę Aleksandrów Łódzki w postaci raportu o stanie realizacji strategii.

7. ZAKOŃCZENIE

Strategia rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki na lata 2014-2020 jest długoplanowym dokumentem (przyjętym na okres siedmiu lat), który określa **najważniejsze priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego** do realizacji na obszarze jednostki w okresie 2014–2020. Dokument ten stanowi także odpowiedź na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju lokalnego w oparciu o strategię, jak również skuteczną próbę dostosowania się do standardów europejskich i krajowych, które od czasu przyjęcia dotychczasowej *Strategii rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki na lata 2000-2015* uległy diametralnej zmianie.

Nowo zaprojektowana strategia rozwoju prezentuje zatem określoną propozycję dla gminy w postaci celów strategicznych i operacyjnych oraz głównych kierunków działania realizowanych na rzecz tworzenia jak najlepszych warunków dla trwałego rozwoju gospodarczego oraz wydatnego wzrostu poziomu życia mieszkańców, zgodnie z wymogami ochrony środowiska przyrodniczego w okresie 2014–2020. W ramach dokumentu opracowano otwarty katalog kierunków działania, do których zmierzać powinna gmina Aleksandrów Łódzki we wskazanym okresie czasu. Nie zamyka to oczywiście drogi do wypracowania i realizowania innych kierunków działań i rozwiązań. Niemniej jednak podstawą zmian, korekt i modyfikacji powinny być wyłącznie względy merytoryczne, wynikające ze zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych (szans i zagrożeń rozwojowych, tkwiących w otoczeniu gminy – prawnych, finansowych, społecznych, gospodarczych, międzynarodowych) oraz wewnętrznych (silnych i słabych stron) rozwoju gminy.

Strategia, oprócz swojego zasadniczego celu, jakim jest planowanie rozwoju, jest również doskonałą płaszczyzną integrującą władze i społeczność gminy wokół jej najważniejszych problemów i szans rozwojowych, które niesie współczesny świat. Dokument ten nie ogranicza się jednak w swych zapisach wyłącznie do zadań realizowanych bezpośrednio przez władze samorządowe, proponując równoległe partycypację w wyznaczonych w strategii kierunkach działania, innym podmiotom funkcjonującym w granicach gminy Aleksandrów Łódzki, celem rozwijania sieci powiązań publiczno-prywatnych na rzecz wdrażania wspólnej polityki rozwoju lokalnego. Tak realizowana kooperacja stanowi jeden z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej, zwłaszcza w kontekście nadchodzącego okresu programowania 2014–2020, gdzie nacisk położony jest na realizowanie wspólnej polityki rozwoju lokalnego w kontekście terytorialnym, mającej na celu współpracę samorządów na rzecz maksymalnego wykorzystania wspólnych atutów i rozwiązywania problemów poszczególnych obszarów danego województwa

DIAGNOZA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA GMINY ALEKSANDRÓW ŁÓDZKI



ZAŁĄCZNIK 1. DIAGNOZA SPOŁECZNO- GOSPODARCZA GMINY ALEKSANDRÓW ŁÓDZKI

Wstęp

Poniższe informacje stanowiły podstawę do diagnozy społeczno-gospodarczej oraz wyciągnięcia wniosków, które pozwoliły na określenie **mocnych i słabych stron** gminy Aleksandrów Łódzki oraz **szans i zagrożeń** znajdujących się w jego otoczeniu (Analiza SWOT). Przeprowadzenie analizy służyło również **inwentaryzacji** stanu gminy, dzięki czemu można ocenić zasoby jednostki oraz określić potrzeby inwestycyjne na przyszłe lata. Niezbędne dane statystyczne wykorzystane do opracowania diagnozy społeczno-gospodarczej pochodzą z **Banku Danych Lokalnych** prowadzonego przez **Główny Urząd Statystyczny** oraz z informacji przekazanych przez Urząd Gminy Aleksandrów Łódzki oraz jednostki organizacyjne. Posłużono się również aktualnymi informacjami znajdującymi się na **stronie internetowej** oraz **BIP gminy**, treścią obowiązujących dokumentów planistycznych oraz wielu innymi źródłami zawierającymi dane dotyczące gminy Aleksandrów Łódzki.

1. Ogólna charakterystyka gminy Aleksandrów Łódzki

1.1. Położenie i otoczenie

Gmina **wiejsko-miejska** Aleksandrów Łódzki położona jest w **centralnej Polsce**, w **powiecie zgierskim**, w północno-zachodniej części **województwa łódzkiego** (między 51° 46' 20" a 51° 53' 09" szerokości geograficznej północnej oraz między 19° 08' 38" a 19° 21' 45" długości geograficznej wschodniej), między dorzeciami Odry i Wisły, w dolinie Bzury. Gmina jest oddalona o 30 km od geometrycznego środka kraju – miejscowości Piątek. Powierzchnia gminy wynosi **116 km²** (tj. 11 643 ha), co stanowi 0,63% województwa łódzkiego oraz 0,03% całego kraju. Tereny miejskie obejmują 14 km², natomiast wiejskie – 102 km².

Mapa 1. Położenie gminy Aleksandrów Łódzki na tle sąsiednich gmin powiatu zgierskiego

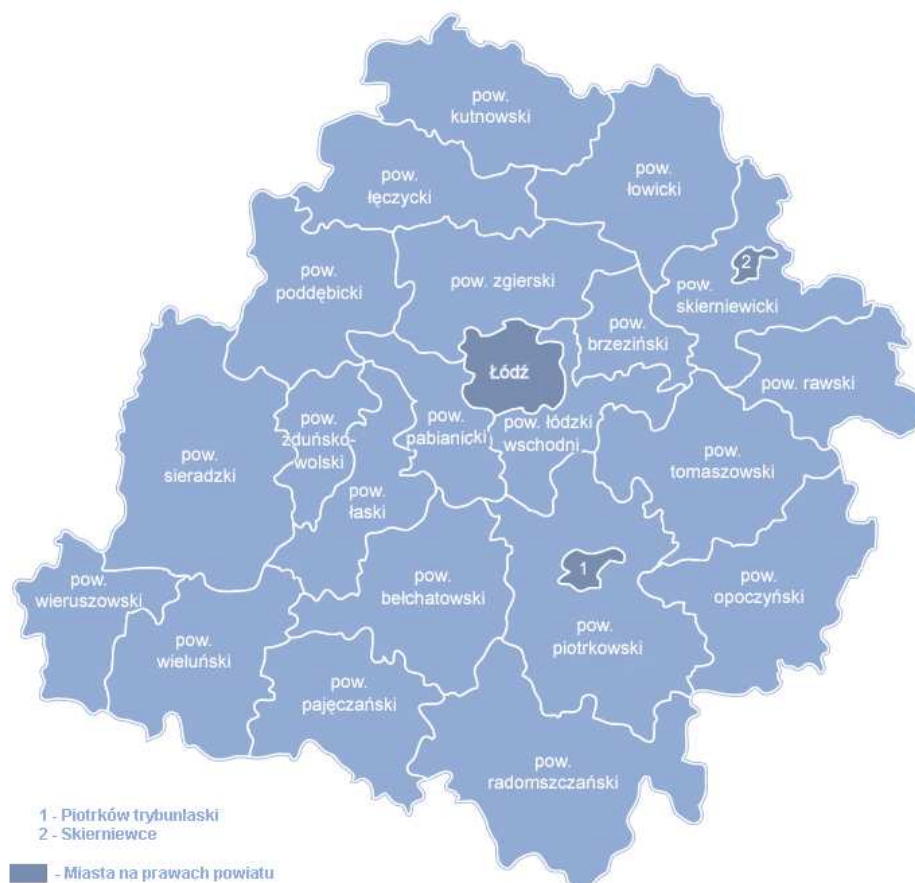


Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Aleksandrów Łódzki

Gmina Aleksandrów Łódzki znajduje się w obrębie **Aglomeracji Łódzkiej**, a także będzie ważnym ośrodkiem w **Łódzkim Obszarze Metropolitalnym**, nad stworzeniem którego trwają prace¹. Sąsiaduje z: gminą Parzęczew, gminą Zgierz i miastem Zgierz (od północy i północnego wschodu), dzielnicami Łodzi – Bałuty i Polesie (od południowego wschodu), z gminą Konstantynów Łódzki i Lutomiersk (od południa i południowego zachodu, powiat pabianicki, z gminą Dalików (od zachodu, powiat poddębicki).

Mapa 2. Powiaty województwa łódzkiego

¹ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Aleksandrów Łódzki, listopad 2013, s. 13.



Źródło: <http://skroc.pl/9ef53>

Do gminy należą **22 sołectwa**: Nowy i Stary Adamów, Bełdów, Bełdów Krzywa Wieś, Chrośno, Ciężków, Jastrzębie Górne, Kolonia Brużyczka, Krzywiec, Księżstwo, Mała Brużyczka, Nakielnica (z wsią Karolew), Nowe Krasnodęby, Stare Krasnodęby, Prawęcice, Rąbień (z wsią Antoniew), Rąbień AB, Ruda Bugaj (z wsią Łobódź), Sanie, Słowak, Sobień, Wola Grzymkowa (z wsiami Budy Wolskie, Grunwald, Izabelin, Placydów), Zgniłe Błoto.

1.2. Warunki przyrodnicze

Gmina Aleksandrów Łódzki położona jest w **Pasie Wyżyn Środkowych** w strefie oddziaływania **klimatu suboceanicznego i kontynentalnego**. Na jego kształt wpływają **wilgotne masy powietrza polarnomorskiego** oraz **polarnokontynentalnego**. Obszar ten charakteryzuje się krótką i dość chłodną wiosną, długim latem oraz długą i chłodną zimą. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 8,2°C. Przeważają słabe wiatry zachodnie i południowo-zachodnie. Rozkład **opadów** atmosferycznych jest **niski** (średnia wynosi **526 mm**) i uzależniony od ukształtowania terenu. Najmniej opadów występuje zimą i wczesną wiosną, najwięcej latem. Czas **susz** przypada na sierpień i wrzesień. Pokrywa śnieżna utrzymuje się

przez okres 1,5 miesiąca w ciągu roku. **Okres wegetacyjny** roślin trwa mniej więcej od 4 kwietnia do 1 listopada, co sprawia, że warunki dla rozwoju rolnictwa są korzystne.

Gmina posiada **mało urozmaiconą rzeźbę terenu**. Należy do **Wysoczyzny Łaskiej**, której elementem charakterystycznym są **wydm**y. Prócz tego dominują doliny i obniżenia dolinne. Najwyżej wyniesione są tereny południowej i południowo-zachodniej części miasta Aleksandrowa Łódzkiego (205,5 m n.p.m), najniżej natomiast położone są północno-zachodnie krańce gminy, w sołectwie Prawęcice (dolina Bełdówki na granicy gminy) oraz w sołectwie Nowe Krasnodęby (ok. 142,5 m n.p.m).

W zachodniej i południowej części gminy dominuje **krajobraz leśny**, najmniejszą powierzchnię obejmuje **krajobraz dolinny** (z dolinami Bzury, Bełdówki, Kucinki i Lubczyny); **krajobraz rolniczy** z dużym rozdrobnieniem upraw, miedzi i ugorów występuje na terenach wiejskich, natomiast **krajobraz zurbanizowany** ukształtowany przez działalność człowieka występuje w mieście Aleksandrów Łódzki.

Na terenie gminy Aleksandrów Łódzki na krótkich odcinkach mogą występować powierzchniowe ruchy masowe – osuwanie się mas ziemnych – **osuwiska**. Natomiast najsilniej wcięta jest dolina Bzury o zbliżonym przebiegu południkowym, gdzie występują wyraźne, urozmaicające krajobraz **skarpy**.

1.3. Zasoby naturalne

Gmina Aleksandrów Łódzki charakteryzuje się **atrakcyjnym położeniem przyrodniczym i różnorodnością ekosystemów**. W rozwoju rolnictwa i osadnictwa pierwotna roślinność gminy uległa zmianie. Choć miejsce lasów zaczęły wypierać pola uprawne i zabudowa, nadal największymi skupiskami zieleni w gminie są właśnie **lasy**. Ich powierzchnia wynosi **2955,81 ha**, a stopień lesistości gminy w porównaniu do województwa łódzkiego (21,3%) jest znaczny i wynosi **24,9%**. Na tym terenie zlokalizowanych jest **29 pomników przyrody ożywionej**, wśród których są: topole białe, lipy drobnolistne, dęby szypułkowe, wiązy szypułkowe i kasztanowce zwyczajne. Choć brakuje wyznaczonych obszarów chronionego krajobrazu, obecnych jest **8 użytków ekologicznych**.

Reprezentacyjną formą **ochrony przyrody** w gminie Aleksandrów Łódzki jest **rezerwat przyrody „Torfowisko Rąbień”** (zajmuje powierzchnię 42,43 ha), którego przedmiotem ochrony jest torfowisko wysokie z bogatą i różnorodną roślinnością. Występuje tu **222 gatunków roślin naczyniowych**, **27 gatunków mchów**, **1 gatunek wątrobowca** oraz **92 gatunki kręgowców lądowych**. Dodatkowo ochronie prawnej podlega występująca tutaj: roszcizka okrągłolistna, kukułka szerokolistna, bagno zwyczajne, kalina koralowa, kruszyna pospolita, porzeczka czarna, konwalia majowa. Ponadto w rezerwacie żyją gatunki zagrożone i rzadkie: płymacz drobny i zwyczajny, modrzewnica zwyczajna, żurawina błotna, jastrzębiec gładki.

Poza tym w gminie znajdują się **3 parki przyrodniczo-kulturowe** oddane pod ochronę: park zabytkowy w Nakielnicy, park dworski w Zgniłym Błocie oraz park podworski w Bełdowie. Dodatkowo dolina rzeki Bzury, przepływającej przez gminę, należy do systemu **krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska**². W planach pozostaje także objęcie ochroną prawną Obszaru Chronionego Krajobrazu „Puczniewsko-Grotnicki” oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu „Bzury i dorzecze Sokołówki”³.

Występujące na terenie gminy Aleksandrów Łódzki **gleby są zróżnicowane**, zwłaszcza pod względem przydatności rolniczej. **75,2%** pokrywy glebowej **stanowią gleby średnie i słabe** należące do IV i V klasy bonitacyjnej; 20% stanowią gleby najslabsze – VI klasa bonitacyjna; **jedynie 6% stanowią gleby żyzne** III klasy bonitacyjnej. Na obszarze gminy wyróżnia się gleby: brunatne wylugowane (Nakielnica), czarne ziemie zdegradowane (Rąbień), gleby pseudobielicowe (Prawęcice, Sobień, Stary Adamów, Zgniłe Błoto, Brużyczka Księstwo, Rąbień), gleby murszowe (dolina rzeki Bełdówki, dopływu z Adamowa Nowego, rzeka Kucinki oraz miejscami w dolinie rzeki Bzury), mady (dolina rzeki Bzury, rzeka Bełdówka), gleby mułowe-torfowe oraz torfowe (dolina rzeki Bełdówki). Trzeba wspomnieć, że gleby w gminie są **silnie zakwaszone**, co wpływa negatywnie na ich jakość, dlatego wymagają wapnowania. Przyczyną silnego zakwaszenia jest w szczególności niezrównoważone nawożenie mineralne, w którym dominują nawozy azotowe o działaniu zakwaszającym przy niskim poziomie wapnowania lub jego braku; a także tzw. „kwaśne deszcze”, które często występują w pobliżu większych skupisk miejskich. Z kolei wpływ przemysłu na zakwaszenie gleb jest marginalny. Należy także zwrócić uwagę na cechę lżejszych gleb, które posiadają mały kompleks sorpcyjny, a wypłukiwanie jonów wapnia jest znacznie bardziej intensywne niż na glebach cięższych.

Wody przepływające przez teren gminy mają charakter **nizinny** z krótkotrwałymi wezbrzeniami tylko w okresach nasilenia opadów. Północno-wschodnia i wschodnia część gminy, włącznie z miastem Aleksandrów Łódzki (ok. 40%) należy do dorzecza lewego dopływu Wisły – **Bzury**, największej rzeki regionu łódzkiego (większy dopływ Bzury na terenie gminy to: Sokołówka). Zachodnia i południowa część gminy (ok. 60%) należy do dorzecza rzeki **Ner** (większy dopływ Neru na terenie gminy to Bełdówka). Zbiorniki

² Krajowa sieć ekologiczna ECONET – Polska składa się z obszarów węzłowych charakteryzujących się wysokim stopniem różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz korzystnymi uwarunkowaniami dla zachowania siedlisk i ostoi gatunków o znaczeniu europejskim i krajowym, powiązanych korytarzami ekologicznymi. Przep. za: *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Aleksandrów Łódzki*, listopad 2013.

³ Podrozdział 1.2. *Warunki przyrodnicze* oraz 1.3. *Zasoby naturalne* skonstruowany został na podstawie informacji zaczerpniętych z *Analizy stanu aktualnego zasobu dotyczącego ochrony środowiska przyrodniczego*, [w:] *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Aleksandrów Łódzki*, listopad 2013 oraz z *Planu rozwoju lokalnego gminy Aleksandrów Łódzki na latach 2008–2013 i 2014–2020*, kwiecień 2009.

wodne znajdujące się na terenie gminy Aleksandrów Łódzki zajmują powierzchnię równą 205 ha – należą do nich sztuczne zbiorniki używane do celów gospodarczych oraz stawy rybne, które pełnią także funkcję retencyjną. Najbardziej czystą rzeką w gminie jest Bełdówka. Utworzono na niej zbiorniki w Bełdowie i Zgniłym Błocie. Zagrożenie powodziowe występuje jedynie na terenach położonych w bliskości Bzury.

Poza tym cała gmina Aleksandrów Łódzki jest dodatkowo obszarem, gdzie występuje możliwość wykorzystania **wód geotermalnych**, które zlokalizowane są w zbiornikach kredowych i jurajskich. W północno-zachodniej części gminy wodę o temperaturze od 20 do 60°C można zastosować do celów **balneologicznych**⁴ i **rekreacyjnych**, natomiast na pozostałym obszarze zasoby wodne można spożytkować do celów **ciepłowniczych**.

W gminie Aleksandrów Łódzki częściowo eksploatowane są **surowce okruchowe**. Wydobywane są złoża piasku, które wykorzystywane są na potrzeby budownictwa drogowego i ogólnego. Faktycznie eksploatowane w niewielkim zakresie jest złożo „Karolew IV”. Pozostałe kopalnie: Ciężków, Ciężków I, Karolew III i Karolew nie są eksploatowane. Nie są wydobywane także złoża glin zwałowych (Adamów), złoża piasku ze żwirem (Karolew) oraz złoża piasków kwarcowych (Rąbień).

2. SFERA TECHNICZNA

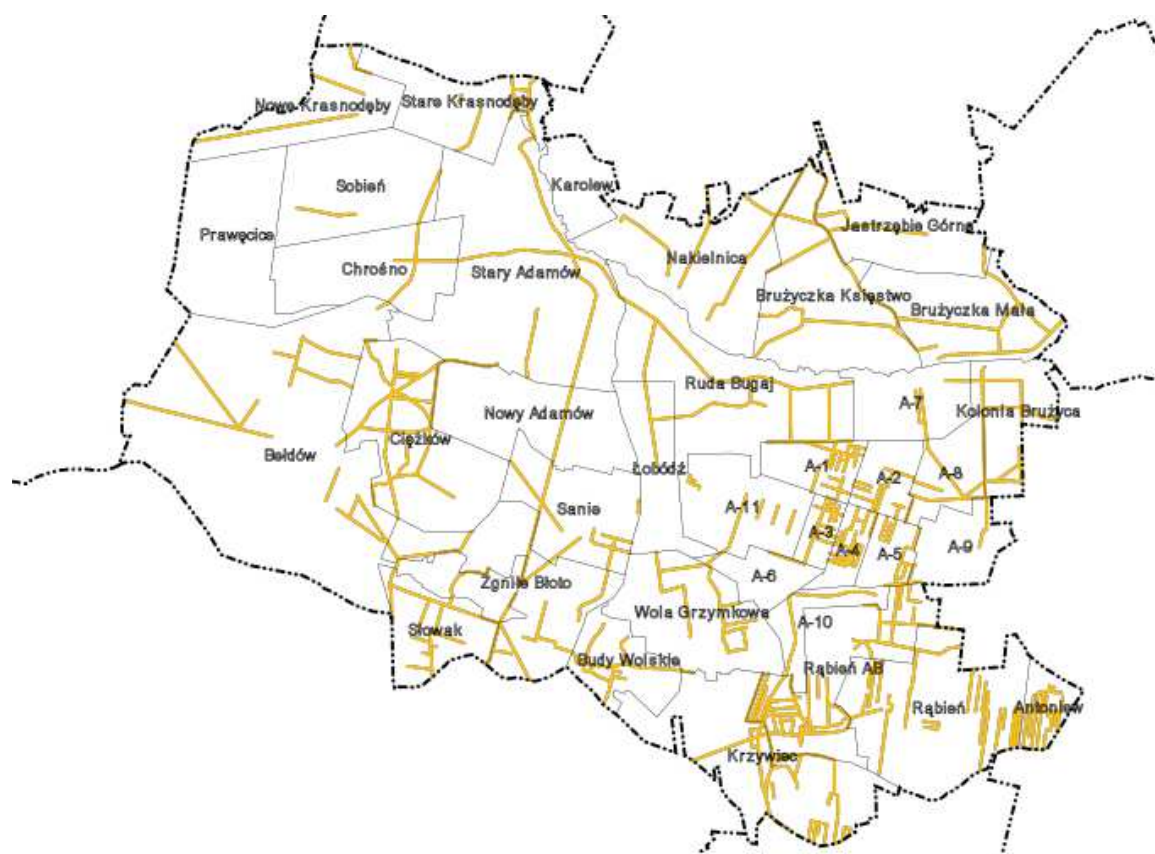
Odpowiednio rozbudowana infrastruktura techniczna sprzyja właściwemu rozwojowi niemal wszystkich dziedzin życia gospodarczego i społecznego oraz zaspokajaniu potrzeb mieszkańców danego regionu. Jej stan często wpływa także na decyzję napływowej ludności o osiedlaniu się oraz inwestorów – o lokowaniu środków finansowych w możliwe przedsięwzięcia na terenie gminy.

2.1. Sieć komunikacyjna

Położenie komunikacyjne gminy Aleksandrów Łódzki jest **korzystne**, dzięki rozbudowanej sieci drogowej oraz niewielkiej odległości od stolicy województwa – **Łodzi** (ok. 10 km). Choć na terenie gminy brakuje połączenia kolejowego, jednak potrzeby mieszkańców zaspokaja komunikacja publiczna dzięki usługom świadczonym przez Linie Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego w Łodzi, linie PKS oraz prywatnych przewoźników w postaci linii BUS.

Mapa 3. Drogi należące do gminy Aleksandrów Łódzki

⁴ Balneologia – dział medycyny zajmujący się badaniem leczniczych właściwości kąpieli i wód mineralnych z naturalnych źródeł.



Źródło: <http://www.aleksandrow.sipgminy.pl/>, [dostęp: 9.09.2014]

Przez gminę przebiega **droga krajowa nr 71** (Zgierz – Konstantynów Łódzki) oraz **droga krajowa nr 72** (Konin – Łódź). Do **międzynarodowej drogi E30** oraz **autostrady A2** gminę dzieli zaledwie 17 km, natomiast do **autostrady A1** w kierunku Gdańska – 55 km. Warszawa oddalona jest od Aleksandrowa Łódzkiego o 137 km. Transport międzynarodowy jest możliwy dzięki bliskości **Portu Lotniczego im. W. Reymonta** w Łodzi (17 km).

Mapa 4. Położenie komunikacyjne Aleksandrowa Łódzkiego

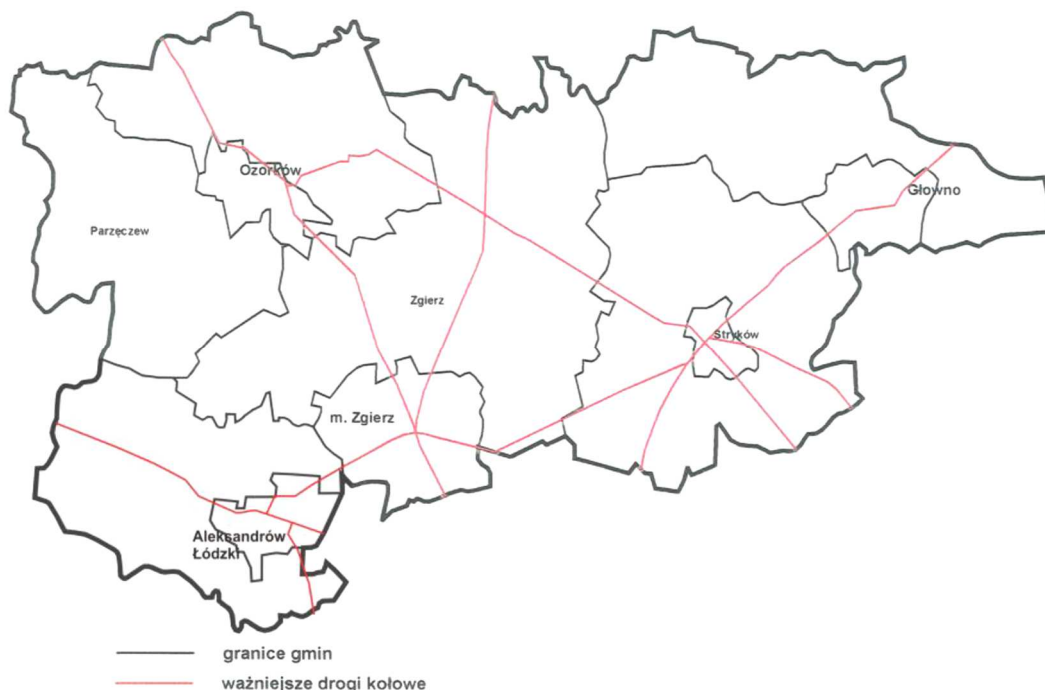


Źródło <http://www.alemiasto.pl/strona,4,aleksandrowlodzkiinformacje.html> [dostęp: 4.09.2014]

Rozkład dróg gminnych jest nierównomierny, jednak odpowiada zagęszczeniu zabudowy na terenie jednostki. **Stan techniczny** dróg gminnych i powiatowych określa się jako dobry. Ich obecny stopień zużycia wymaga poprawy nawierzchni jezdni, a także poszerzenia pasów drogowych oraz **budowy chodników**⁵. Łączna długość dróg na wiejskim terenie gminy wynosi 73 km (o pow. ok. 320 422 m²), natomiast na terenie miasta wynosi ok. 31 km. Rozwinięta sieć komunikacyjna na obszarze gminy wpływa niekorzystnie na stan środowiska oraz przyczynia się do wysokiego poziomu szkodliwego dla zdrowia mieszkańców **hałasu**.

⁵ Zgodnie z treścią *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Aleksandrów Łódzki*, listopad 2013.

Mapa 5. Powiązania komunikacyjne gminy Aleksandrów Łódzki z pozostałymi gminami powiatu zgierskiego



Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Aleksandrów Łódzki, s. 133

Na terenie gminy **brakuje ścieżek rowerowych** (wg danych GUS za 2013 rok jest ich jedynie 1,2 km). Ponadto w realizacji znajduje się, przebiegająca przez teren gminy, **droga ekspresowa S-14** – zachodni odcinek **obwodnicy Łodzi**, łącząca A-2 i S-8, projektowany jako węzeł „Łódź-Teofilów”⁶.

Mapa 6. Przebieg drogi ekspresowej S-14



⁶ Kierunek działań zgodny z aktualizacją Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego z września 2010 roku.

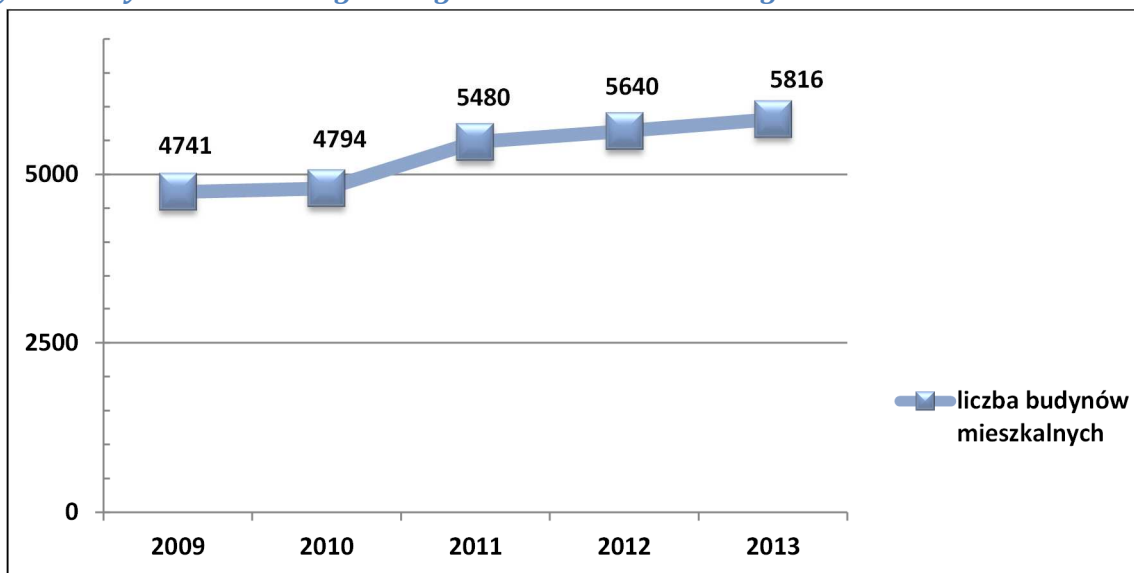
2.2. Mieszkalnictwo

Rozwój budownictwa jednorodzinnego we wsiach należących do gminy zwiększa jej atrakcyjność poza granicami jednostki. Na terenie gminy Aleksandrów Łódzki występuje zabudowa mieszkaniowa, rekreacji indywidualnej, zagrodowa, usługowa oraz przemysłowa.

Obecnie na terenie gminy Aleksandrów Łódzki mieści się ogółem **5816 budynków mieszkalnych** (wg stanu na 2013 rok). Średnia powierzchnia mieszkania wynosi **72,9 m²**, natomiast przeciętna powierzchnia **na osobę to 28,2 m²**. Dla porównania w województwie wskaźniki te kształtują się w następujący sposób: 67,8 m² (średnia pow. mieszkania), 26,5 m² (pow. na os.). Dodatkowo gmina posiada **121 mieszkań socjalnych**.

Niewątpliwie najbardziej rozpowszechnioną formą jest budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne. Taka forma zabudowy występuje na około 21% ogólnej powierzchni miasta oraz 60% ogólnej powierzchni terenów zainwestowanych w mieście. W tej liczbie zawierają się przede wszystkim budynki wolnostojące. W ostatnich latach przeważa **tendencja wzrostowa** – liczba budynków mieszkalnych wciąż rośnie, co jest **zjawiskiem korzystnym**. Aby zadbać o dalszą poprawę warunków mieszkaniowych planuje się m.in. wyznaczenie nowych terenów pod zabudowę oraz modernizację budynków komunalnych. Poza tym Gmina jest właścicielem kilkunastu nieruchomości pod budownictwo jedno- i wielorodzinne.

Wykres 1. Dynamika zmian gminnego zasobu mieszkaniowego w latach 2009–2013



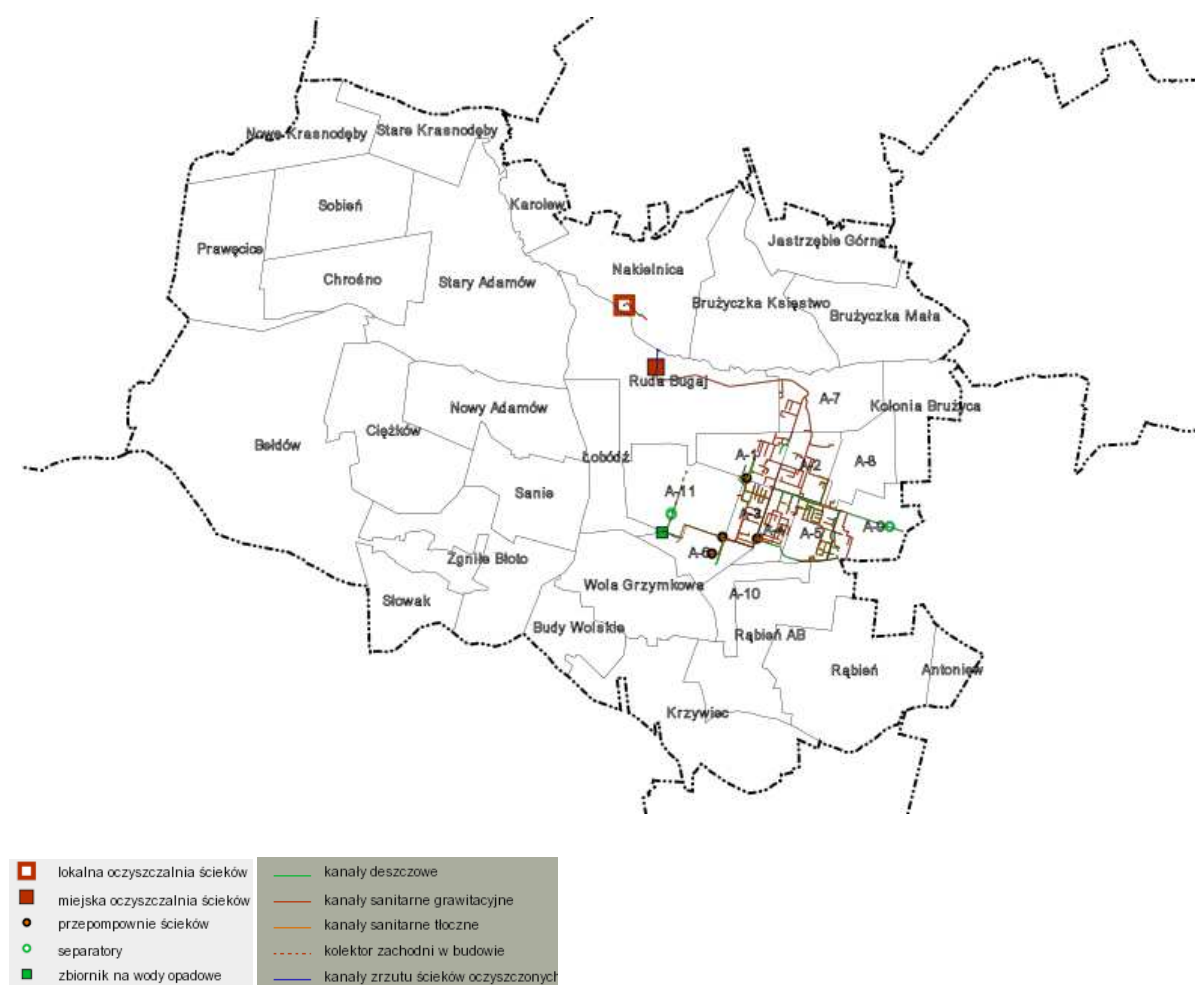
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

2.3. Sieć wodociągowa, kanalizacyjna, gazowa, ciepłownicza, energetyczna i telekomunikacyjna

Dostępność infrastruktury technicznej na terenie gminy Aleksandrów Łódzki jest na wysokim poziomie. Poniżej zostają zaprezentowane zagadnienia dotyczące sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej, ciepłowniczej, energetycznej oraz telekomunikacyjnej.

System **wodociągowo-kanalizacyjny** na terenie gminy Aleksandrów Łódzki nie zaspokaja wszystkich potrzeb mieszkańców. Poniższa mapa przedstawia stan na dzień 9 września 2014 r.

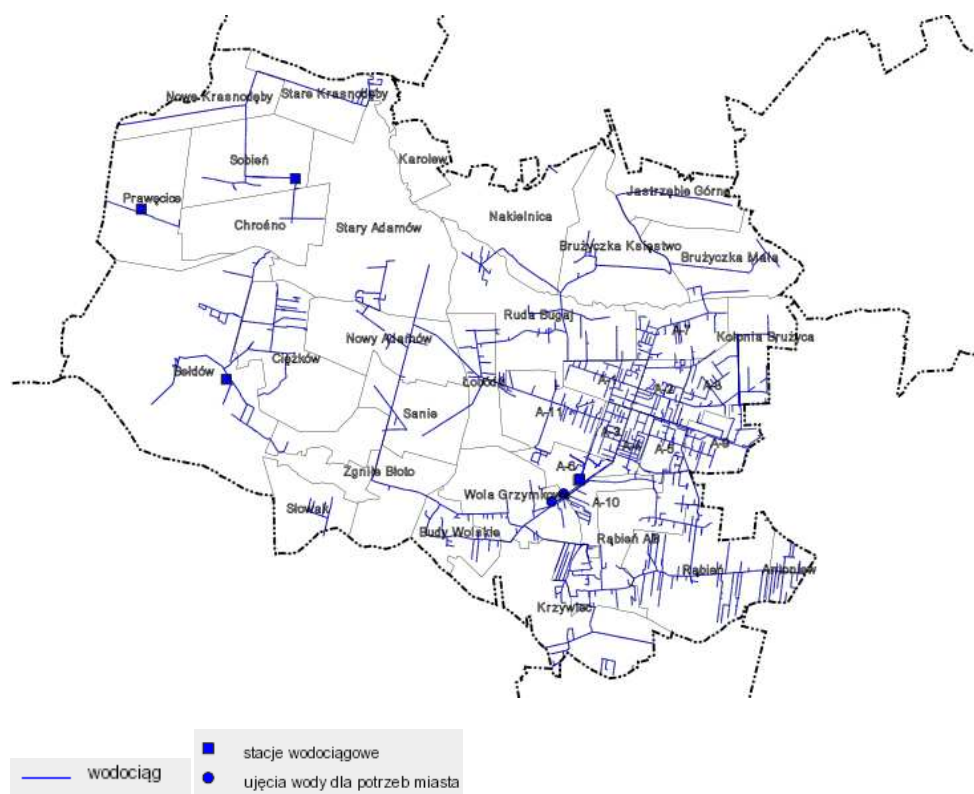
Mapa 7. Sieć kanalizacyjna w gminie Aleksandrów Łódzki



Źródło: <http://www.aleksandrow.sipgminy.pl/>, [dostęp: 9.09.2014]

Obecna długość czynnej **wodociągowej sieci** rozdzielczej to **240,4 km**, natomiast długość czynnej **sieci kanalizacyjnej** wynosi ok. **82 km²**. Gmina zaopatrywana jest w wodę z ujęć we wsiach Sobień, Prawęcice, Beldów, natomiast samo miasto Aleksandrów Łódzki z ujęcia we wsi Wola Grzymkowa.

Mapa 8. Sieć wodociągowa w gminie Aleksandrów Łódzki



Źródło: <http://www.aleksandrow.sipgminy.pl/>, [dostęp: 9.09.2014]

W porównaniu do województwa **poziom wyposażenia mieszkań w instalacje** na terenie gminy – zarówno w mieście Aleksandrów Łódzki, jak i w okolicznych wsiach – jest we wszystkich przypadkach **wyższy**. Sieć wodociągowa, kanalizacyjna, gazownicza i ciepłownicza jest wciąż **rozbudowywana**.

Tabela 1. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności

	gmina Aleksandrów Łódzki	województwo łódzkie
wodociąg	93,5	89,9
kanalizacja	82	60,4
gaz	56,4	39,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS za 2012 rok

Tabela 2. Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań

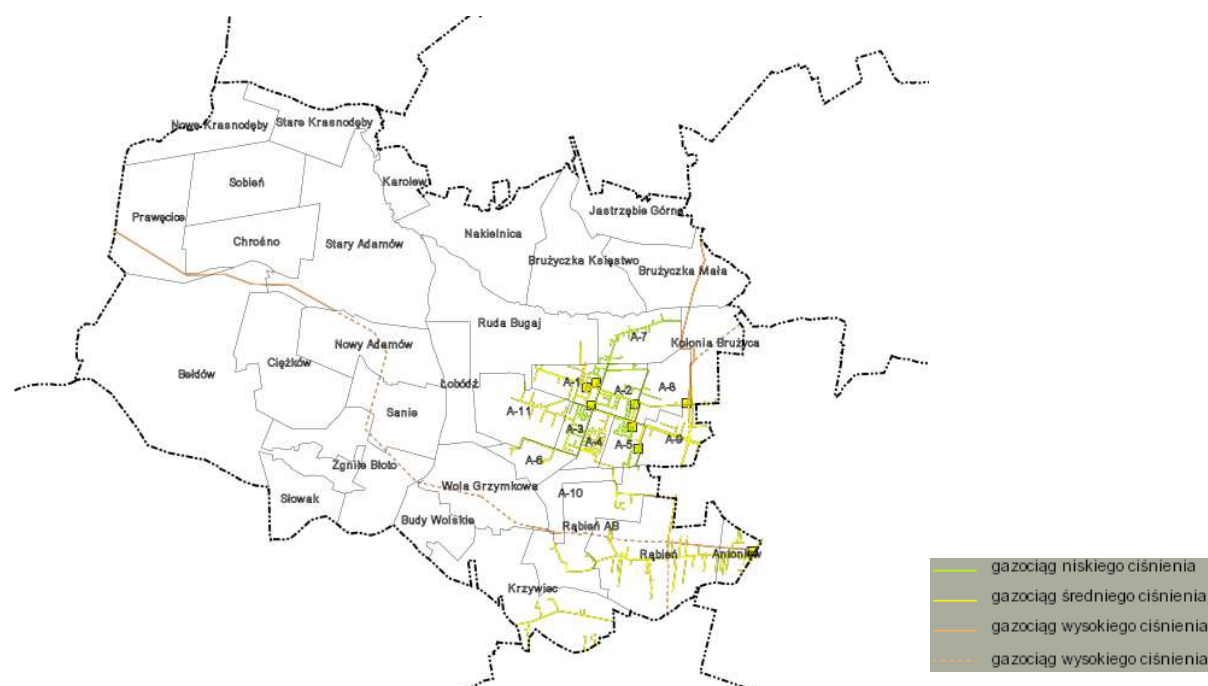
	gmina Aleksandrów Łódzki	województwo łódzkie
w miastach		
wodociąg	96,5	97,0
łazienka	89,0	90,0
centralne ogrzewanie	85,9	82,0

na wsi		
wodociąg	93,3	88,6
łazienka	85,4	73,6
centralne ogrzewanie	78,3	63,3
ogółem		
wodociąg	95,7	94,5
łazienka	88,1	85
centralne ogrzewanie	83,9	76,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS za 2012 rok

Dalszej rozbudowy wymaga także sieć **gazownicza**, której długość wynosi obecnie 120 667 m. Nieco ponad połowa ludności gminy korzysta z tego rodzaju instalacji. Wynik ten znacznie przewyższa eksploatację gazu w województwie (jedynie 39,7%). Samo miasto Aleksandrów Łódzki zgazyfikowane jest natomiast w ponad 90%.

Mapa 9. Sieć gazownicza w gminie Aleksandrów Łódzki



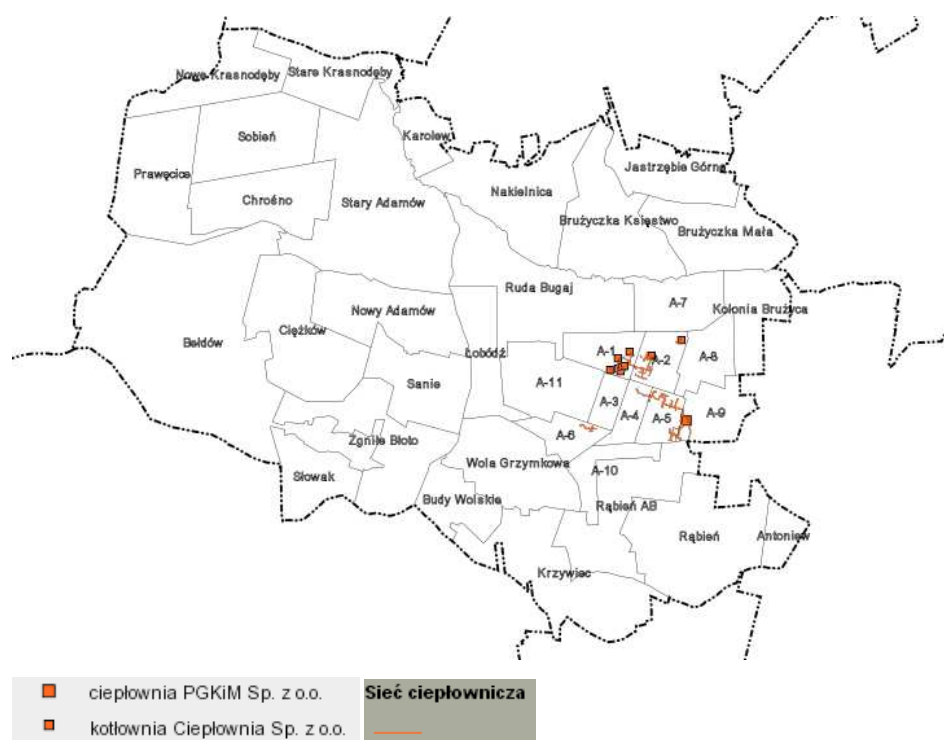
Źródło: <http://www.aleksandrow.sipgminy.pl/>, [dostęp: 9.09.2014]

Gmina nie jest także w całości objęta **siecią ciepłowniczą** – jedynie 78,3% ogółu mieszkań jest w nią wyposażonych. W gminie dominują źródła węglowe do ogrzewania domostw. Jedynie we wsiach Rąbień czy Krzywiec jako paliwo wykorzystywany jest gaz przewodowy i gaz płynny. W celu ochrony środowiska naturalnego dąży się do likwidacji kotłowni węglowych. Energii cieplnej na terenie miasta dostarcza ciepłownia PGKiM Sp. z o.o., kotłownia parowa – Ciepłownia Sp. z o.o., kotłownie lokalne Spółdzielni Mieszkaniowej oraz źródła ciepła wbudowane u poszczególnych odbiorców. Planuje się przyłączenie mieszkańców do miejskiej sieci cieplnej oraz modernizację istniejącej infrastruktury.

W celu ograniczenia efektu tzw. niskiej emisji zakłada się także wykorzystywanie paliw niekonwencjonalnych, czyli **odnawialnych źródeł energii** w postaci:

- biopaliw (ma do tego celu służyć uprawa roślin energetycznych: wierzby energetycznej, zbóż do wykorzystania w postaci słomy),
- energii z przetwarzania biomasy,
- energii promieniowania słonecznego,
- pomp ciepła,
- energii wiatrowej,
- energii wód geotermalnych (na terenie miasta i gminy występują znaczne zasoby wód geotermalnych na głębokości ok. 3000 m i temperaturze do 60°C).

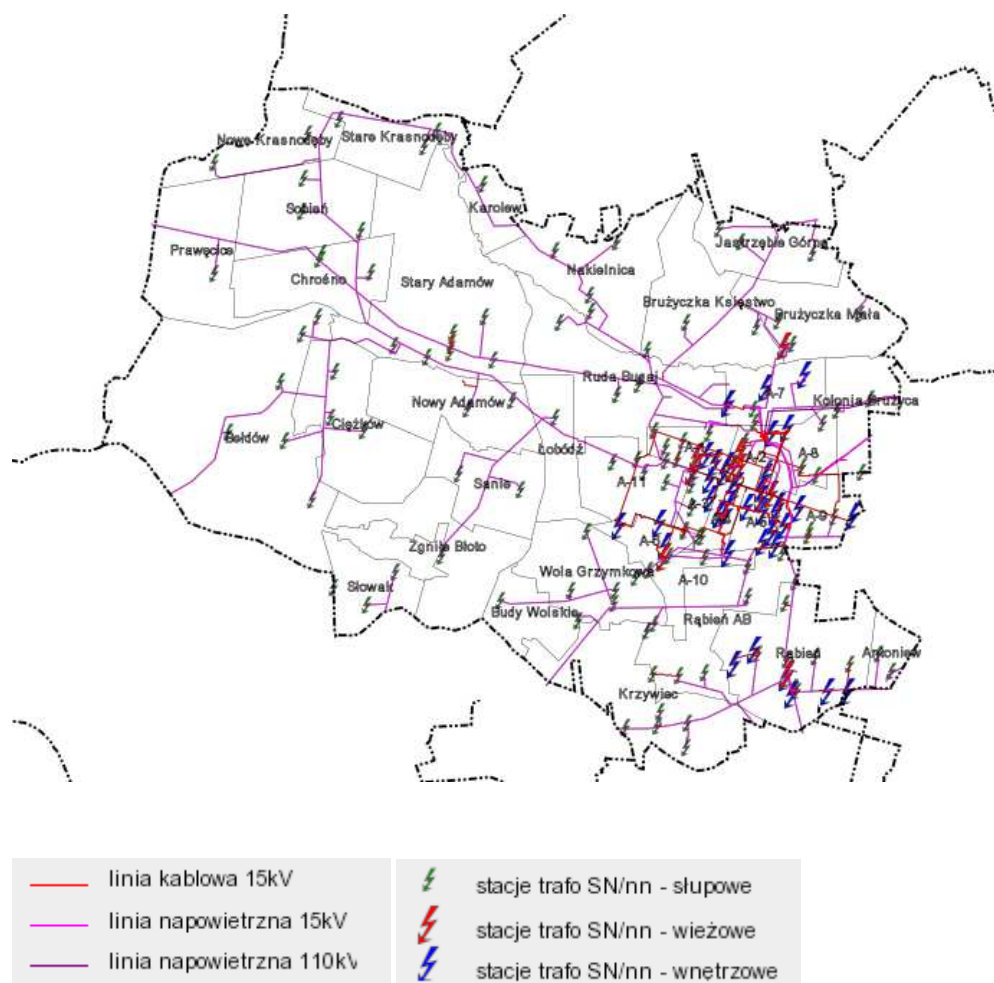
Mapa 10. Sieć ciepłownicza w gminie Aleksandrów Łódzki



Źródło: <http://www.aleksandrow.sipgminy.pl/>, [dostęp: 9.09.2014]

Ze względu na rozwój nowoczesnych technologii zapotrzebowanie na **energię elektryczną** na terenie gminy sukcesywnie rośnie. Podstawowym źródłem zasilania jest stacja transformatorowo-rozdzielcza 110/15kV – RPZ „Aleksandrów”. Stacja jest zlokalizowana na terenie miasta, przy ul. Zgierskiej. Jest powiązana jednostronnie napowietrzną linią 110kV z GPZ „Antoniew” – 220/110/15 kV w Zgierzu. W stacji zainstalowany jest transformator o mocy 25 MVA. Ogółem w zasilaniu miasta i gminy bierze udział ponad 130 stacji transformatorowych i wciąż są rozbudowywane, by zaspokajać potrzeby mieszkańców.

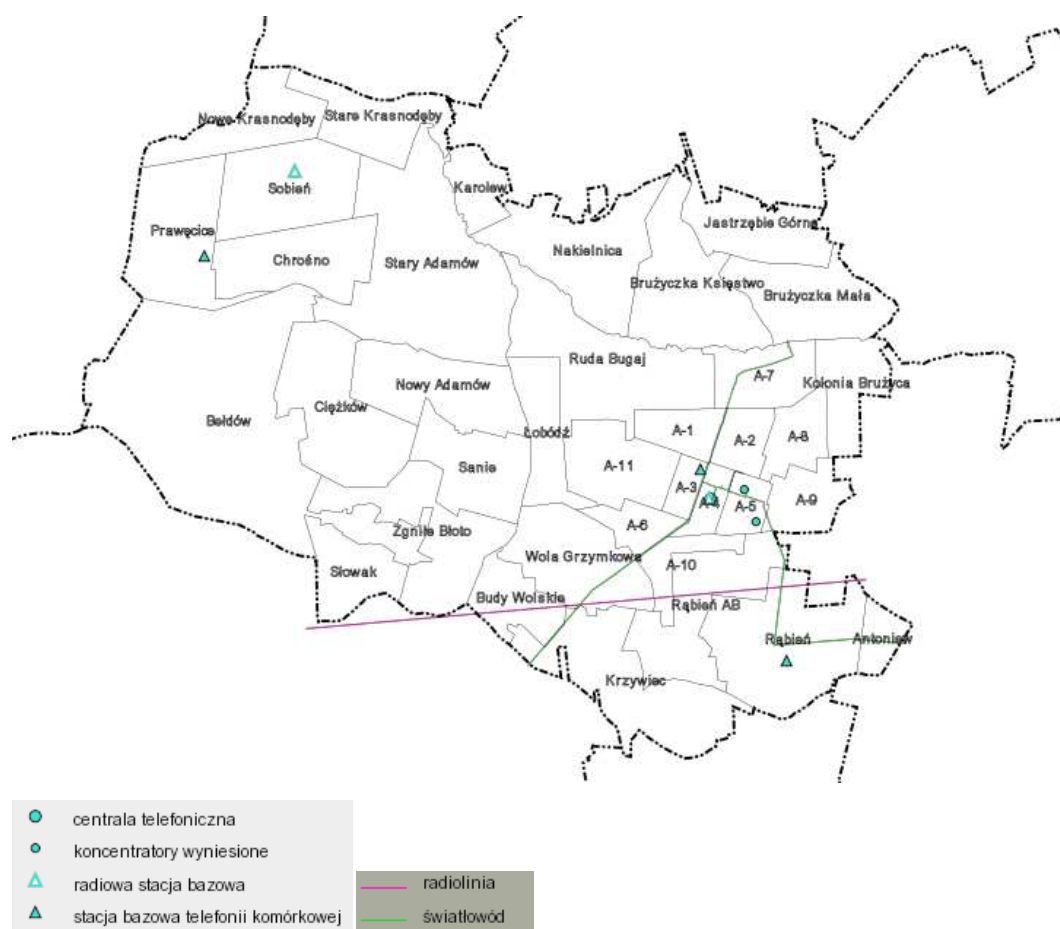
Mapa 11. Sieć elektroenergetyczna w gminie Aleksandrów Łódzki



Źródło: <http://www.aleksandrow.sipgminy.pl/>, [dostęp: 9.09.2014]

Istniejąca na terenie gminy **sieć telekomunikacyjna** jest rozwinięta i zasilana z czterech centrali: „Centrum”, na osiedlach „Słoneczna”, „Sikorskiego”, oraz „Daszyńskiego – Warszawska”. Powiązane są one z centralą nadrzędną w Łodzi z siecią krajową kablami światłowodowymi. W gminie dominuje sieć napowietrzna, a dodatkowo występuje system łączności radiowej. Na terenie miasta działa sieć osiedlowych telewizji kablowych. Gmina Aleksandrów Łódzki znajduje się w zasięgu oddziaływania największych sieci telefonów komórkowych: Plus, T-Mobile, Orange oraz Play.

Mapa 12. Sieć telekomunikacyjna w gminie Aleksandrów Łódzki



Źródło: <http://www.aleksandrow.sipgminy.pl/>, [dostęp: 9.09.2014]

2.4. Gospodarka odpadami i oczyszczanie ścieków

Na terenie gminy prowadzona jest **gospodarka odpadami komunalnymi** w oparciu o *Plan gospodarowania odpadami dla Gminy Aleksandrów Łódzki na lata 2009–2012 z perspektywą do 2016 roku* oraz zgodnie z *Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Aleksandrów Łódzki*, który został przyjęty *Uchwałą Nr V/66/07 z dnia 22 lutego 2007 roku*. Odpady komunalne zebrane od mieszkańców gminy unieszkodliwiane są na składowiskach w miejscowościach: Wola Kruszyńska i Rogowiec (gm. Bełchatów), Ruszczyn (gm. Kamieńsk), Franki (gm. Krośnice), Mostki (gm. Zduńska Wola). Gmina **nie dysponuje** czynnym **składowiskiem odpadów**. Ponadto na terenie Aleksandrowa Łódzkiego działa **Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK)**, w którym przyjmowane są odpady od mieszkańców gminy m.in. w postaci zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Ścieki z komunalnej sieci kanalizacji sanitarnej odprowadzane są do **miejskiej oczyszczalni ścieków** we wsi Ruda Bugaj. Jest to nowoczesna, mechaniczno-biologiczno-chemiczna oczyszczalnia typu MBNDC, zmodernizowana i rozbudowana w 2014 roku do przepustowości 9000 m³/dobę w ramach projektu pod nazwą: „Kompleksowe rozwiązanie gospodarki ściekowej na terenie gminy Aleksandrów Łódzki”. Ponadto osiedle mieszkaniowe w Nakielnicy posiada oczyszczalnię ścieków o przepustowości 25 m³/dobę.

Gmina Aleksandrów Łódzki od 4 czterech lat realizuje, również w ramach wyżej wymienionego projektu, budowę sieci kanalizacji sanitarnej na terenie miasta Aleksandrów Łódzki oraz we wsiach Antoniew, Rąbień, Rąbień AB i Ruda Bugaj. Od 2005 roku Gmina Aleksandrów Łódzki posiada Aglomerację, wyznaczoną przez Sejmik Województwa Łódzkiego, utworzoną w oparciu o ustawę Prawo wodne. Zgodnie ze stanem na 2014 r. obszar Aglomeracji Aleksandrów Łódzki wynosi 832,4 ha, w tym: część miasta Aleksandrów Łódzki – 482,0 ha, tereny wiejskie we wsiach: Antoniew, Rąbień, Rąbień AB i Ruda Bugaj – 338,1 ha i osiedle Zielony Romanów – 12,3 ha.

Obecnie długość komunalnej sieci kanalizacji sanitarnej (grawitacyjnej i tłocznej) w obrębie Aglomeracji wynosi 80 km, a w 2015 r. wyniesie 84,3 km.

2.5. Analiza wskaźnikowa

Zastosowana analiza wskaźnikowa gminy Aleksandrów Łódzki ma na celu przedstawienie wybranych wskaźników ze **sfery technicznej** w konfrontacji z województwem łódzkim. Dzięki takiemu zestawieniu ukazane zostają atuty gminy oraz możliwe kierunki dalszego rozwoju w poruszanych sferach. By oszacować poziom rozwoju jednostki zastosowano ocenę punktową:

- sytuacja **korzystna: + 1**
(wskaźnik o nacechowaniu pozytywnym wyższy niż dla województwa, wskaźnik o nacechowaniu negatywnym niższy niż dla województwa);
- sytuacja **neutralna: 0**
(wskaźnik równy wartości dla województwa);
- sytuacja **niekorzystna: - 1**
(wskaźnik o nacechowaniu pozytywnym niższy niż dla województwa, wskaźnik o nacechowaniu negatywnym wyższy niż dla województwa).

Tabela 3. Analiza wskaźnikowa – sfera techniczna

wskaźnik	gmina Aleksandrów łódzki	województwo łódzkie	gmina Aleksandrów łódzki [ocena punktowa]
średnia powierzchnia użytkowa mieszkania	72,9 m ²	67,8 m ²	0
mieszkania wyposażone w wodociąg	95,7%	94,5%	+ 1
mieszkania wyposażone w ustęp spłukiwany	91,2%	89,1%	+ 1
mieszkania wyposażone w łazienkę	88,1%	85%	+ 1
mieszkania wyposażone w centralne ogrzewanie	83,9%	76,4%	+ 1
mieszkania wyposażone w gaz sieciowy	54,9%	45%	+ 1
udział osób korzystających z sieci wodociągowej	93,5 %	89,9 %	+ 1
udział osób korzystających z sieci kanalizacyjnej	82 %	60,4 %	+ 1
udział osób korzystających z sieci gazowej	56,4 %	39,7 %	+ 1
Suma w ocenie punktowej analizy wskaźnikowej			+ 8

Źródło: opracowanie własne wg danych GUS na 2012 rok

Sytuacja gminy Aleksandrów Łódzki na tle województwa łódzkiego w sferze technicznej przedstawia się **bardzo korzystnie**. Podstawowe wyposażenie sanitarne i grzewcze domów zaspokaja potrzeby mieszkańców gminy w większym stopniu niż mieszkańców całego województwa. Jednak w żadnym z prezentowanych obszarów wskaźnik nie osiąga 100%, dlatego instalacje wymagają ciągłej rozbudowy. Obecna sytuacja może zachęcać do osiedlania się nowych osób na terenie gminy Aleksandrów Łódzki ze względu na dogodne warunki infrastrukturalne oraz dogodne połączenie komunikacyjne. Prężnie rozwija się bowiem budownictwo jednorodzinne. Do zamieszkania na terenie gminy skłania duża dostępność gruntów pod zabudowę.

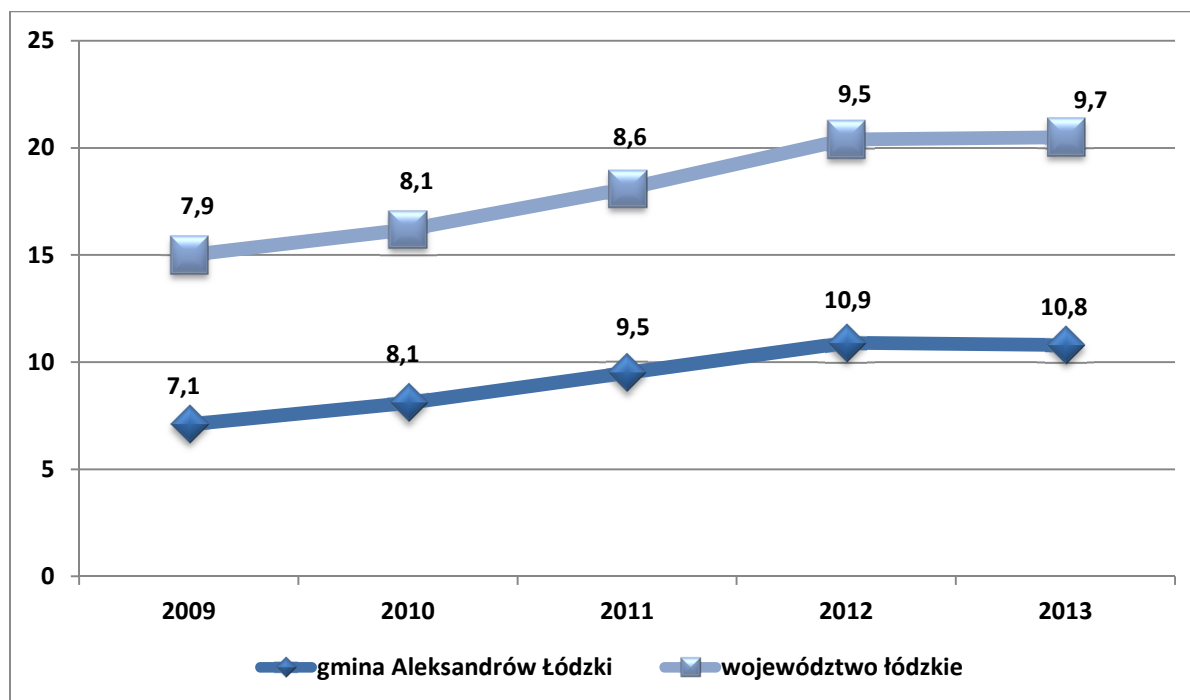
3. Sfera gospodarcza

3.1. Rynek pracy i struktura zatrudnienia

BEZROBOCIE

Bezrobocie jest problemem, który dotyka mieszkańców całej Polski, dlatego także w gminie Aleksandrów Łódzki się go spotyka. Według stanu na 31 lipca 2014 w gminie było **1833** zarejestrowanych bezrobotnych (z czego 906 to kobiety, czyli 49,2%), co stanowi **18,5% ludności** z tego obszaru. W stosunku do czerwca 2014 w gminie nastąpiła spadek bezrobocia (-70). Natomiast stopa bezrobocia dla całego powiatu zgierskiego, do którego należy gmina Aleksandrów Łódzki wynosiła 16,7%. W stosunku do powiatu gmina zajmuje drugie miejsce pod względem liczby bezrobotnych. Więcej jest ich tylko w gminie miejskiej Zgierz (aż 33,3%)⁷. Dla porównania stopa bezrobocia w województwie łódzkim wynosi 14,1%. W ciągu ostatnich pięciu lat **liczba bezrobotnych** na terenie gminy stałe **rośnie** (jedynie w 2013 roku odnotowano niewielką poprawę sytuacji).

Wykres 2. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Aleksandrów Łódzki i w województwie łódzkim w latach 2009–2013 [w %]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Najwięcej bezrobotnych w 2013 roku było wśród osób w wieku **od 35 do 44 lat** i stanowiły one 25,7% ogółu bezrobotnych. Najmniej było zaś osób w wieku od 60 do 64 lat.

⁷ <http://www.pupzgierz.pl/strona/informacja-sygnaalna-2014-rok/410> [dostęp: 3.09.2014].

Tabela 4. Struktura bezrobotnych wg wieku w gminie Aleksandrów Łódzki

wiek	liczba osób	udział w sumie wszystkich bezrobotnych [w %]
18–24	235	11,6
25–34	467	23,0
35–44	523	25,7
45–54	465	22,9
55–59	255	12,5
60–64	87	4,3

Źródło: Raport o stanie bezrobocia w gminie Aleksandrów Łódzki za rok 2013

Wśród bezrobotnych zarejestrowanych w gminie najmniej liczną grupę stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym – 14,3%, natomiast największy odsetek posiadał jedynie wykształcenie **gimnazjalne i poniżej** – 34,2%.

Tabela 5. Struktura bezrobotnych wg wykształcenia w gminie Aleksandrów Łódzki

poziom wykształcenia	liczba osób	udział w sumie wszystkich bezrobotnych [w %]
wyższe	198	9,7
policealne i średnie zawodowe	399	19,6
średnie ogólnokształcące	187	9,2
zasadnicze zawodowe	554	27,2
gimnazjalne i poniżej	696	34,2

Źródło: Raport o stanie bezrobocia w gminie Aleksandrów Łódzki za rok 2013

Bezrobotni mieszkańcy gminy Aleksandrów Łódzkie najczęściej pozostawali **bez pracy powyżej 24 miesięcy** – 23,9% ogółu pozostających bez pracy, najrzadziej zaś do jednego miesiąca – tylko 7,1%.

Tabela 6. Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy w gminie Aleksandrów Łódzki

okres pozostawania bez zatrudnienia	liczba osób	udział w sumie wszystkich bezrobotnych [w %]
- do 1 miesiąca	145	7,1
- od 1 do 3 m-cy	270	13,3
- od 3 do 6 m-cy	278	13,7
- od 6 do 12 m-cy	431	21,2
- od 12 do 24 m-cy	424	20,8
- powyżej 24 m-cy	486	23,9

Źródło: Raport o stanie bezrobocia w gminie Aleksandrów Łódzki za rok 2013

Wśród bezrobotnych przeważa grupa osób, które **nie posiadają wykształcenia średniego**, długotrwale pozostają bez zatrudnienia oraz nie posiadają kwalifikacji zawodowych.

Tabela 7. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy w gminie Aleksandrów Łódzki

powody szczególnej sytuacji na rynku pracy	powiat zgierski	gmina Aleksandrów Łódzki	udział % w powiecie
Do 25 roku życia	1608	235	14,6
Długotrwale bezrobotne	6600	1209	18,3
Kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	807	137	17,0
Powyżej 50 roku życia	3220	600	18,6
Bez kwalifikacji zawodowych	3704	883	23,8
Bez doświadczenia zawodowego	2154	354	16,4
Bez wykształcenia średniego	6874	1251	18,2
Samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia	1096	193	17,6
Które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia	259	46	17,8
Niepełnosprawni	567	123	21,7
Po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego	26	3	11,5

Źródło: Raport o stanie bezrobocia w gminie Aleksandrów Łódzki za rok 2013

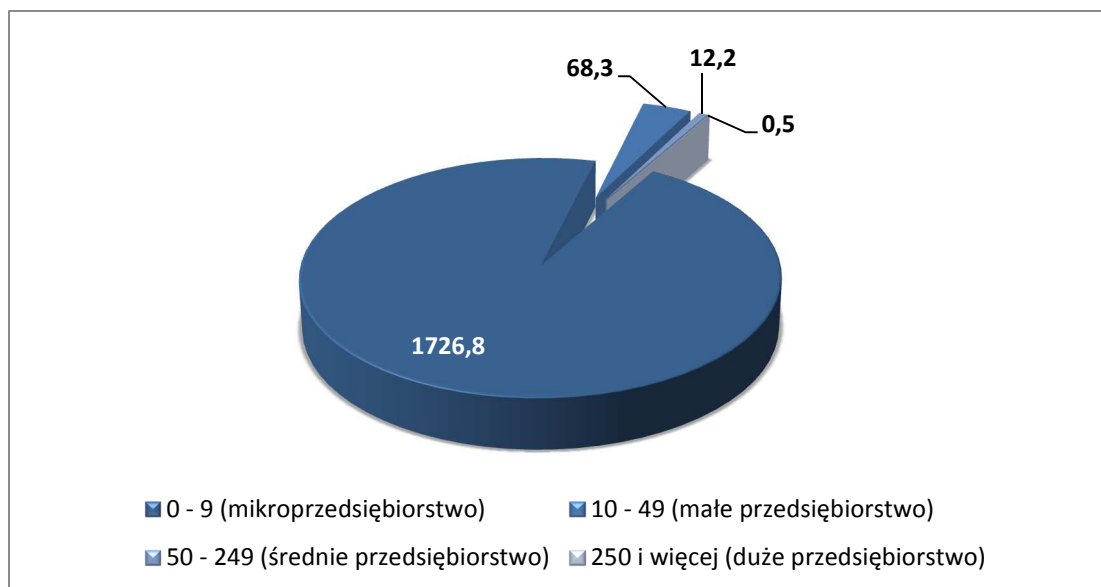
W 2013 roku największy popyt na rynku pracy w gminie⁸ wystąpił na takie zawody jak: robotnik gospodarczy, technik prac biurowych, sprzątaczkę biurową, szwaczkę, sprzedawcę, technik administracji, dziewiarz, opiekun w domu pomocy społecznej i robotnik budowlany.

⁸ Wg Raportu o stanie bezrobocia w gminie Aleksandrów Łódzki za rok 2013.

3.2. Przedsiębiorstwa

W 2013 roku na terenie gminy Aleksandrów Łódzki funkcjonowało **3413 podmiotów gospodarczych**. Większość z nich – aż 3342 należy do sektora prywatnego, natomiast tylko 71 – do sektora publicznego. W strukturze wielkości **przeważają mikroprzedsiębiorstwa**, które zatrudniają do 9 osób – stanowią **95,5%** wszystkich wg klas wielkości na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym. Najmniej jest natomiast dużych przedsiębiorstw, w których pracuje ponad 250 osób. Stan ten wskazuje na duże rozdrobnienie gospodarcze na terenie gminy i konkurencyjność.

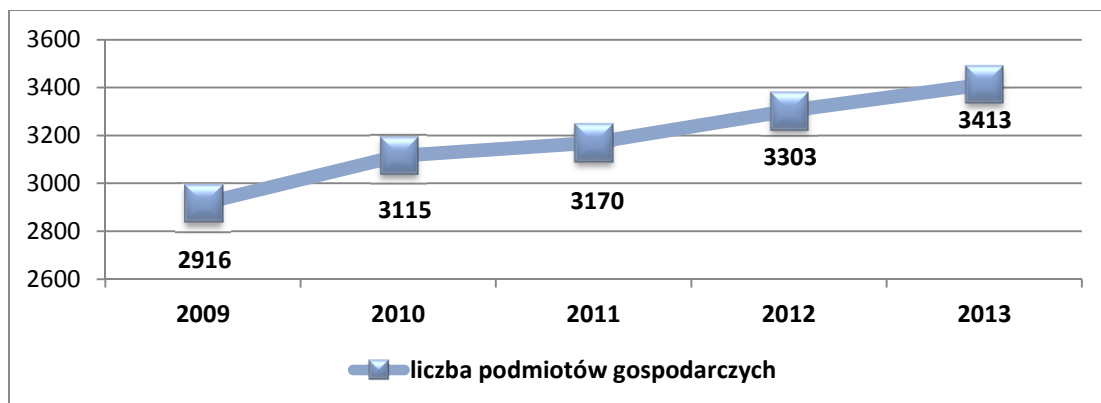
Wykres 3. Podmioty gospodarcze w gminie Aleksandrów Łódzki [wg klas wielkości na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS za 2013 rok

Warto zauważyć, że w przeciągu ostatnich pięciu lat liczba podmiotów gospodarczych w gminie sukcesywnie **wzrasta**. Od 2009 do 2013 roku założonych zostało 497 nowych podmiotów.

Wykres 4. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Aleksandrów Łódzki w latach 2009-2013



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Najwięcej podmiotów w gminie Aleksandrów Łódzki prowadzi działalność w zakresie handlu **hurtowego i detalicznego** – aż 30%. Na drugim miejscu znajduje się **przetwórstwo przemysłowe** – 21,2%, na trzecim zaś **budownictwo** – 8%.

Tabela 8. Podmioty gospodarcze na terenie gminy Aleksandrów Łódzki [wg sekcji PDK]

rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	61
górnictwo i wydobywanie	4
przetwórstwo przemysłowe	725
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę	6
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	28
budownictwo	271
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1017
transport i gospodarka magazynowa	144
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	80
informacja i komunikacja	81
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	90
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	104
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	256
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	79
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	16
edukacja	86
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	160
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	43
pozostałe	162

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS za 2013 rok

Dwa największe przedsiębiorstwa funkcjonujące na tym terenie i zatrudniające mieszkańców gminy to **ABB Group** (producent silników elektrycznych, energoelektroniki, napędów, urządzeń trakcyjnych) oraz **Procter & Gamble** (producent kosmetyków i środków higieny osobistej). Ważnym pracodawcą jest także np. firma **LEGS** czy **MARTIS**.

PRZEMYSŁ

Największym działem produkcji, związanym z tradycją województwa łódzkiego, jest **przemysł tekstylny i odzieżowy** z przewagą dziewiarstwa. Poza tym istotną rolę pełni także przemysł drzewny, spożywczy. Rozpowszechniona jest także działalność obejmująca mechanikę pojazdów i produkcję materiałów budowlanych.

INSTYTUCJE OTOCZENIA BIZNESU

Przedsiębiorcy mogą korzystać z pomocy **Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego S.A., Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości w Łodzi**. Poza tym inwestorzy, którzy tworzą nowe miejsca pracy w gminie, uchwałą władz gminnych⁹, zwolnieni zostają z płacenia podatku od nieruchomości.

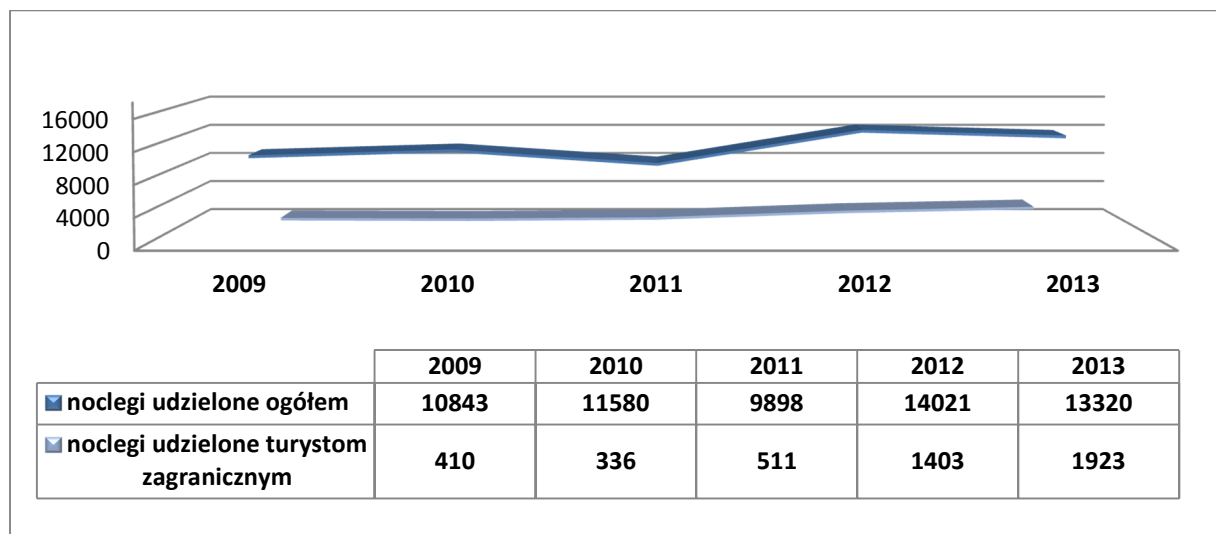
Pozostałymi jednostkami, które **wspierają rozwój przedsiębiorczości** w gminie Aleksandrów Łódzki są: Urząd Miejski w Aleksandrowie Łódzkim, Powiatowy Urząd Pracy w Zgierzu (filia w Aleksandrowie Łódzkim, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, oddziały bankowe.

TERENY INWESTYCYJNE

Gmina Aleksandrów Łódzki położona jest w **Podstrefie Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (ŁSSE)**. *Obszar ten jest szczególnie atrakcyjny dla inwestorów dzięki obowiązującym w ŁSSE przywilejom podatkowym takim jak zwolnienie z podatku dochodowego, możliwość zwolnienia z podatku od nieruchomości, pomoc finansowa na rozwój infrastruktury czy indywidualna obsługa projektu inwestycyjnego.* Położenie komunikacyjne w bliskiej odległości do **Aglomeracji Łódzkiej** jest dodatkowym czynnikiem zachęcającym nowych przedsiębiorców do lokowania swych środków.

⁹ Informacja pochodzi z załącznika do uchwały nr LIV/381/06 Rady Miejskiej w Aleksandrowie Łódzkim z dnia 11 lipca 2006 roku.

Wykres 5. Liczba noclegów udzielonych na terenie gminy Aleksandrów Łódzki w latach 2009–2013



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Na terenie gminy znajdują się **zabytki**, które mogą stać się promocyjną wizytówką obszaru. Są to: jatkę miejskie, budynek ratusza, zespół kościoła ewangelicko-augsburskiego (kościół i pastorówka) oraz Plac Kościuszki (**w Aleksandrowie Łódzkim**), park w zespole dworskim oraz kaplica grobowa rodziny Wężyków (**w Bełdowie**), park w zespole dworskim, dwór w zespole dworskim oraz oficyna w zespole dworsko-parkowym (**w Zgniłym Błocie**), dwór i park w zespole dworskim (**w Nakielnicy**). Stan techniczny obiektów zabytkowych nie jest jednak najlepszy¹⁰.

Przez teren gminy przebiegają także następujące **szlaki turystyczne**:

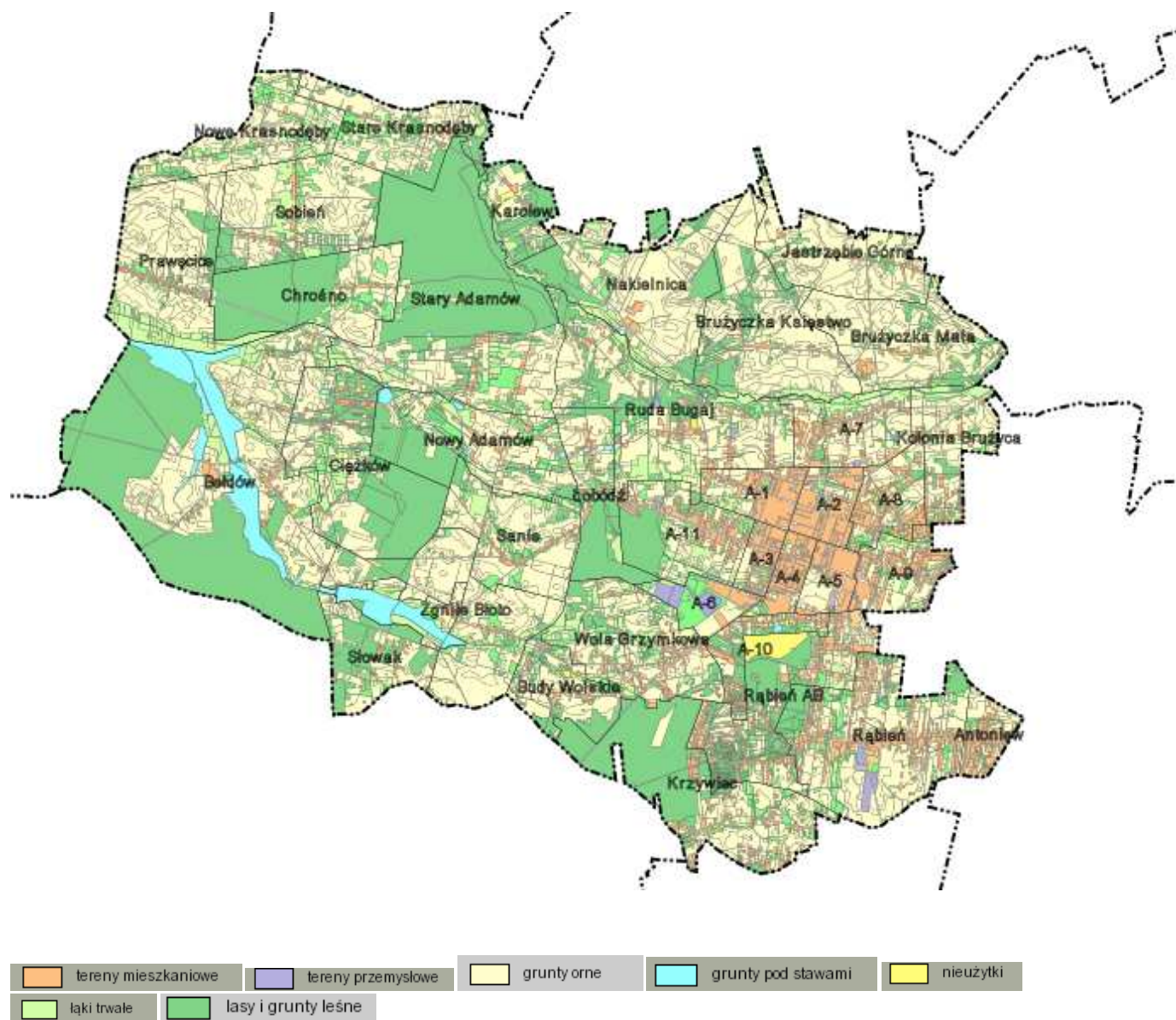
- czerwony szlak rowerowy („Łódzka Magistrała Rowerowa”, fragment o dł. 11,4 km);
- czarny szlak rowerowy („Łącznikowy”, o dł. 7,1 km);
- niebieski szlak rowerowy („Gorące Źródła”, o dł. 26,6 km);

¹⁰ Informacja za: *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Aleksandrów Łódzki*, listopad 2013.

3.4. Rolnictwo

Ten dział gospodarki gminy charakteryzuje się niskim stopniem specjalizacji produkcji i brakiem zdecydowanego nastawienia na zaopatrzenie większych jednostek w żywność. Wynika to z niskiej bonitacji gleb oraz rozdrobnienia gospodarstw.

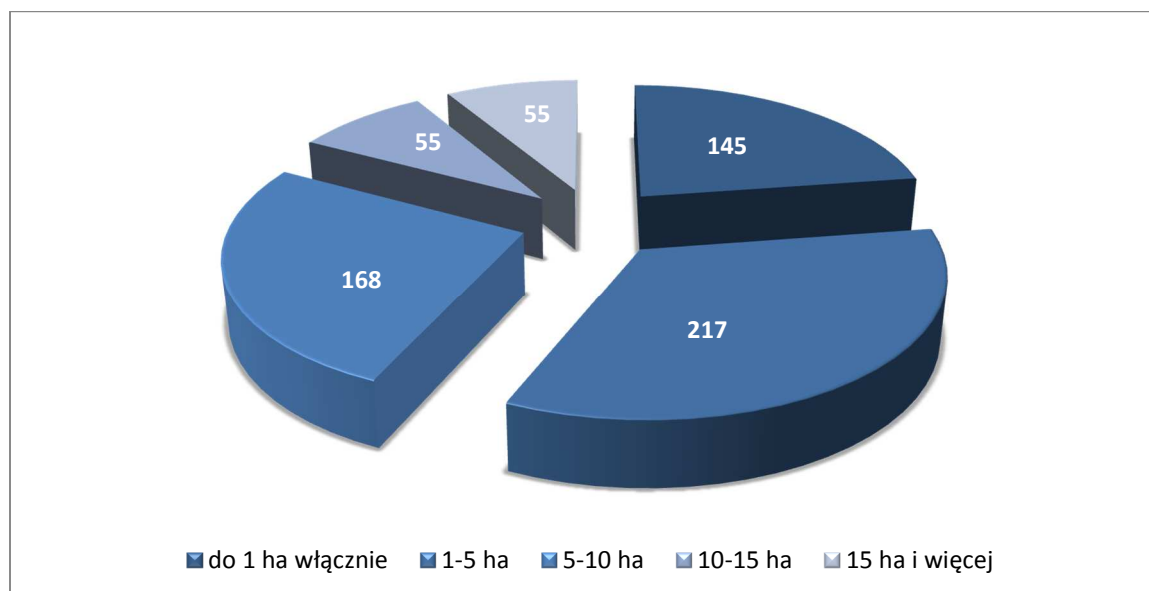
Mapa 14. Użytki gruntowe w gminie Aleksandrów Łódzki



Źródło: <http://www.aleksandrow.sipgminy.pl/>, [dostęp: 9.09.2014]

W gminie Aleksandrów Łódzki w 2010 roku funkcjonowało **640 gospodarstw rolnych**¹¹, a ich powierzchnia wynosiła w sumie **4628,61 ha**. Najwięcej jest gospodarstw o powierzchni 1–5 ha (34%) oraz do 1 ha włącznie (26,2%), co świadczy o dużym rozdrobnieniu agrarnym. Rozwojowi rolnictwa nie sprzyja także **niska bonitacyjność gleb**.

Wykres 6. Liczba gospodarstw rolnych w gminie Aleksandrów Łódzki w 2010 roku [wg wielkości]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Ogólna powierzchnia **gruntów gospodarstw rolnych** stanowi **40%** powierzchni całej gminy, z czego największy udział mają użytki rolne pod zasiewami – 23%, a najmniejszy ogrody przydomowe – 0,06%. Dla porównania udział użytków rolnych w całej powierzchni gruntów gospodarstw rolnych w województwie łódzkim wynosi 63,5%. W gminie Aleksandrów Łódzki uprawia się głównie żyto, mieszanki zbożowe jare, pszenżyto ozime i owies. 311 gospodarstw rolnych utrzymuje zwierzęta – najczęściej hoduje się drób, trzodę chlewną oraz bydło; występuje też grupa koni (141 w gminie).

Tabela 9. Struktura użytkowania gruntów w gminie Aleksandrów Łódzki w 2010 roku [w ha]

użytki rolne							lasy i grunty leśne	pozostałe grunty
pod zasiewami	grunty ugorowane	uprawy trwałe	ogrody przydomowe	łąki trwałe	pastwiska trwałe	pozostałe użytki rolne		
2715,87	86,02	22,29	7,23	832,80	87,79	152,24	307,99	416,38

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

¹¹ Zgodnie z Powszechnym Spisem Rolnym.

3.5. Analiza wskaźnikowa

Zastosowana analiza wskaźnikowa gminy Aleksandrów Łódzki ma na celu przedstawienie wybranych wskaźników ze **sfer gospodarczej** w konfrontacji z województwem łódzkim. Dzięki takiemu zestawieniu ukazane zostają atuty gminy oraz możliwe kierunki dalszego rozwoju w poruszanych sferach. By oszacować poziom rozwoju jednostki zastosowano ocenę punktową:

- sytuacja **korzystna: + 1**
(wskaźnik o nacechowaniu pozytywnym wyższy niż dla województwa, wskaźnik o nacechowaniu negatywnym niższy niż dla województwa);
- sytuacja **neutralna: 0**
(wskaźnik równy wartości dla województwa);
- sytuacja **niekorzystna: - 1**
(wskaźnik o nacechowaniu pozytywnym niższy niż dla województwa, wskaźnik o nacechowaniu negatywnym wyższy niż dla województwa).

Tabela 10. Analiza wskaźnikowa – sfera gospodarcza

wskaźnik	gmina Aleksandrów Łódzki	województwo łódzkie	gmina Aleksandrów Łódzki [ocena punktową]
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	15	11,5	+ 1
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	1143	947	+ 1
udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (ogółem)	10,8%	9,7%	- 1
Suma w ocenie punktowej analizy wskaźnikowej			+ 1

Źródło: opracowanie własne wg stanu na 2012 rok

W sferze gospodarczej gmina Aleksandrów Łódzki na tle województwa łódzkiego wypada **korzystnie**. Choć poziom bezrobocia jest nieco wyższy niż w województwie, jednak rozwój gospodarczy na jej terenie gminy przedstawia się lepiej ze względu na dynamiczny przyrost podmiotów gospodarczych. Świadczy to o dużej przedsiębiorczości mieszkańców gminy Aleksandrów Łódzki, a by tendencję tę utrzymać, należy nadal promować aktywność i innowacyjność wśród lokalnej społeczności oraz zapraszać do współpracy inwestorów. Sprzyja temu bardzo korzystne położenie komunikacyjne, a także przynależność do Podstrefy ŁSSE (Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej).

4. Sfera społeczna

4.1. Procesy demograficzne

Gminę Aleksandrów Łódzki zamieszkuje **29 862 osób** (stan na 31 XII 2013 roku), z czego 48% stanowią mężczyźni. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosi 256 osób, prawie dwukrotnie przekraczając tę wartość województwa łódzkiego – 138 osób.

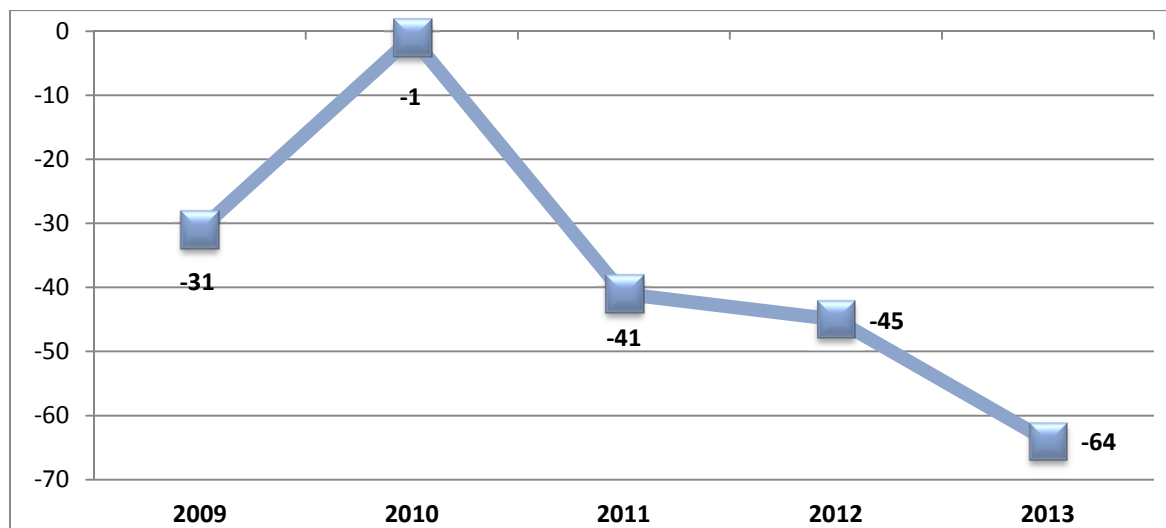
Tabela 11. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem¹²

	gmina Aleksandrów Łódzki	województwo łódzkie
w wieku przedprodukcyjnym	18,6	17
w wieku produkcyjnym	63,2	62,4
w wieku poprodukcyjnym	18,2	20,6

Źródło: opracowanie własne wg danych GUS za 2013 rok

Zarówno w gminie, jak i w województwie udział kobiet w liczbie ludności w wieku produkcyjnym jest wyższa niż odsetek mężczyzn: 11,1% – kobiety, 10,5% – mężczyźni. Tendencja ta utrzymuje się w całym województwie: 9,9 % – kobiety, 9,4% – mężczyźni.

Wykres 7. Struktura przyrostu naturalnego w gminie Aleksandrów Łódzki w latach 2009–2013



Źródło: opracowanie własne wg danych GUS

¹² Wiek przedprodukcyjny wynosi 14 lat i mniej; wiek produkcyjny wynosi dla kobiet 15–59 lat, a dla mężczyzn 15–64 lat; wiek poprodukcyjny dla kobiet wynosi 60 lat i więcej, natomiast dla mężczyzn 65 lat i więcej.

Przyrost naturalny w gminie Aleksandrów Łódzki od pięciu lat utrzymuje się na ujemnym poziomie, co zgadza się z występującym w całym województwie niżem demograficznym. Jedynie w 2010 roku nastąpił jego wzrost, lecz w kolejnych latach sytuacja ta uległa pogorszeniu.

Tabela 12. Liczba urodzeń i zgonów na terenie gminy Aleksandrów Łódzki w latach 2009–2013

Źródło: opracowanie własne wg danych GUS

	2009	2010	2011	2012	2013
urodzenia żywe	260	308	265	265	255
zgony	291	309	306	310	319

Liczba zgonów w latach 2009–2013 przewyższała liczbę urodzeń. Tendencja ta ma się utrzymać aż do 2035 roku – zgodnie z prognozą ruchu naturalnego dla powiatu zgierskiego¹³:

Tabela 13. Prognoza ruchu naturalnego w latach 2014–2035 w powiecie zgierskim

Urodzenia		Lata		Zgony
1 540		2014		2 011
1 524		2015		2 015
1 505		2016		2 020
1 481		2017		2 025
1 455		2018		2 027
1 426		2019		2 030
1 395		2020		2 031
1 361		2021		2 031
1 327		2022		2 034
1 293		2023		2 037
1 259		2024		2 043
1 228		2025		2 048
1 198		2026		2 056
1 171		2027		2 066
1 148		2028		2 075
1 128		2029		2 082
1 113		2030		2 092
1 105		2031		2 107
1 099		2032		2 123
1 098		2033		2 135
1 100		2034		2 146

¹³ Prognoza wg GUS.

1 104		2035		2 155
-------	--	------	--	-------

Źródło: opracowanie własne wg danych GUS

Wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie Aleksandrów Łódzki jest wyższy od poziomu krajowego, ale niższy od wskaźnika na poziomie województwa. Jego wysokość świadczy o postępującej starzeniu się społeczeństwa.

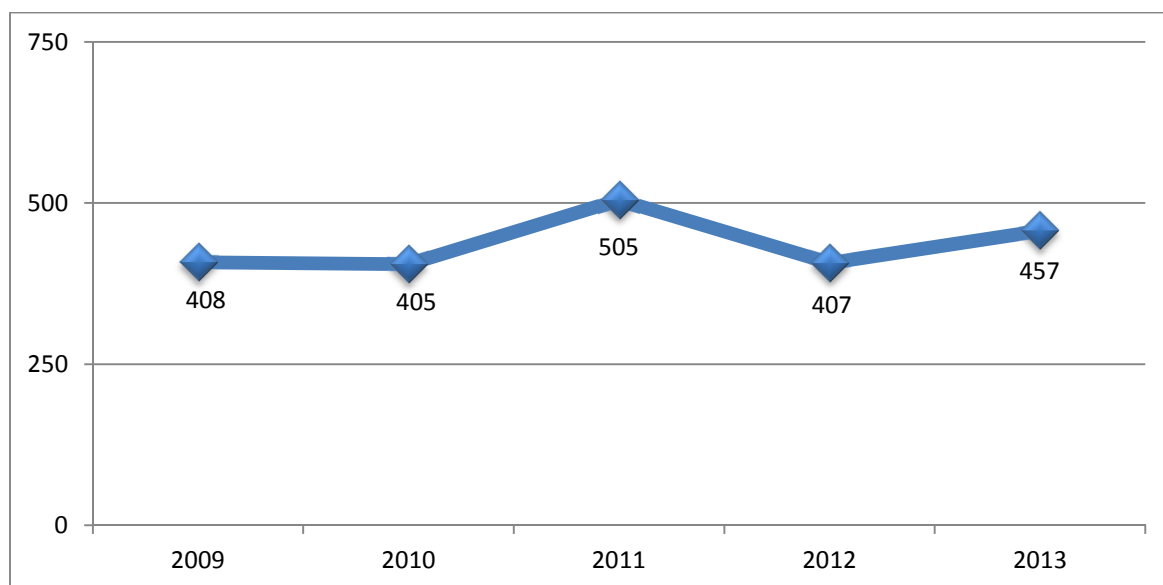
Tabela 14. Wskaźnik obciążenia demograficznego dla gminy, województwa i kraju¹⁴

	gmina Aleksandrów Łódzki	województwo łódzkie	Polska
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	28,8	33,0	26,7

Źródło: opracowanie własne wg danych GUS za 2013 rok

Saldo migracji¹⁵ wewnętrznych w gminie utrzymuje się na wysokim poziomie, z przewagą tendencji rosnącej w ostatnich latach. Zgodnie z prognozą GUS dodatni saldo migracji wewnętrznych ma się utrzymać do 2035 roku. Natomiast saldo migracji zagranicznych jest niewielkie i notuje spadki oraz wzrosty. Do 2035 roku ma ono nieznacznie wzrosnąć, lecz nie będzie już notowało ujemnego stanu.

Wykres 8. Saldo migracji wewnętrznych w gminie Aleksandrów Łódzki w latach 2009–2013

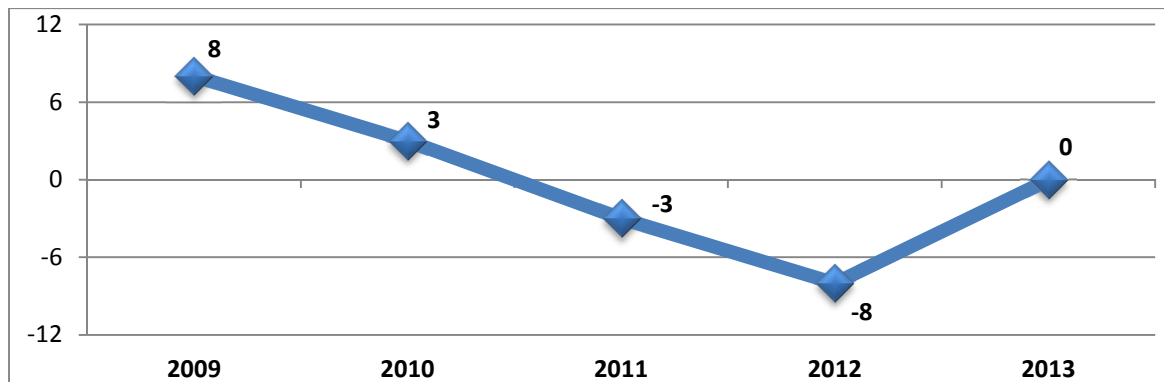


Źródło: opracowanie własne wg danych GUS

¹⁴ Wskaźnik obciążenia demograficznego jest to stosunek liczby osób w wieku, gdy są one nieaktywne lub bierne zawodowo, czyli w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób będących w wieku produkcyjnym.

¹⁵ Saldo migracji – różnica między napływem a odpływem ludności z danego obszaru w określonym czasie.

Wykres 9. Saldo migracji zagranicznych w gminie Aleksandrów Łódzki w latach 2009–2013



Źródło: opracowanie własne wg danych GUS

4.2. Edukacja

Prawidłowy rozwój wszystkich gałęzi gospodarki gwarantuje rzetelne wykształcenie mieszkańców danego terenu. Na terenie gminy Aleksandrów Łódzki znajduje się 6 przedszkoli, 8 szkół podstawowych oraz 4 gimnazja. Poza tym uczniowie mogą korzystać z oferty 4 szkół na poziomie ponadgimnazjalnym, które kształcą w kierunkach informatycznych, inżynieryjno-technicznych oraz ogólnych.

Współczynnik skolaryzacji ani na poziomie podstawowym, ani gimnazjalnym nie osiąga 100 %, co świadczy o tym, że młodzież w wieku szkolnym udaje się w celach edukacyjnych do placówek zlokalizowanych poza gminą. Zwłaszcza dotyczy to młodzieży w wieku gimnazjalnym. Jeśli chodzi o naukę języków obcych, uczniowie uczęszczają na obowiązkowe lekcje języka angielskiego oraz niemieckiego.

Tabela 15. Współczynnik skolaryzacji¹⁶ (szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne) dla gminy Aleksandrów Łódzki [w %]

współczynnik skolaryzacji brutto	
szkoły podstawowe	96,29
gimnazja	83,62
współczynnik skolaryzacji netto	
szkoły podstawowe	90,46
gimnazja	79,27

Źródło: opracowanie własne wg danych GUS na 2013 rok

¹⁶ Współczynnik skolaryzacji udziela informacji o odsetku osób uczących się w stosunku do liczby ludności w określonym przedziale wiekowym.

Dobrze przedstawia się sytuacja komputeryzacji w gminie. Szkoły podstawowe oraz gimnazja są skomputeryzowane w 100%. Przedstawia się to dużo korzystniej niż notuje wskaźnik dla całego województwa. Natomiast w szkołach podstawowych więcej (o 3) osób przypada na jeden komputer dostępem do Internetu niż w województwie. W gimnazjach sytuacja jest korzystniejsza – o 4 osoby mniej niż w województwie.

Tabela 16. Wskaźnik komputeryzacji szkół podstawowych i gimnazjalnych w gminie i w województwie

udział % szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu [w %]	gmina Aleksandrów Łódzki	województwo łódzkie
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)	100,00	97,97
gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)	100,00	87,14
uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów [w os.]	gmina Aleksandrów Łódzki	województwo łódzkie
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)	12,54	9,89
gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)	6,17	10,39

Źródło: opracowanie własne wg danych GUS za 2012 rok

4.3. Kultura i sztuka

Wolny czas od zajęć szkolnych oraz po pracy mieszkańcy gminy Aleksandrów Łódzki mogą spędzać, korzystając z oferty kulturalnej, jaką przygotowują specjalnie do tego powołane jednostki: Młodzieżowy Dom Kultury w Aleksandrowie Łódzkim oraz oddziały biblioteczne. Ponadto informowaniem ludności o bieżących wydarzeniach z życia gminy zajmuje się redakcja **dwutygodnika „40 i cztery”** oraz lokalna **telewizja „Aleksandrowski Kurier Samorządowy”**.

W ramach działalności **Młodzieżowego Domu Kultury** można brać udział w kołach zainteresowań czy uczyć się gry na instrumentach. Poza tym w MDK-u działa pracownia choreograficzna, Małych Form Teatralnych, plastyczna, zajęć sportowych, komputerowa. MDK jest organizatorem koncertów, festiwali, konkursów, spektakli teatralnych, wystaw, spotkań. Wychowankowie Młodzieżowego Domu Kultury osiągają wysokie miejsca w konkursach na szczeblu międzynarodowym, ogólnopolskim, wojewódzkim oraz powiatowym.

Biblioteka Publiczna im. Jana Machulskiego w Aleksandrowie Łódzkim prowadzi na terenie gminy 6 filii. Łącznie księgozbiór liczy **90 648** woluminów oraz 17 komputerów dostępnych do użytku czytelników.

ników. W 2012 roku biblioteki łącznie odwiedziło 5476 czytelników. Przy bibliotece działa także **Uniwersytet Trzeciego Wieku**, który aktywizuje seniorów, organizując dla nich m.in. wykłady czy wycieczki.

Tabela 17. Wskaźniki biblioteczne

ludność na 1 placówkę biblioteczną	4205 os.
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	3072,9 wol.
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	187 os.
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	15,1 wol.

Źródło: opracowanie własne wg danych GUS na 2012 rok

4.4. Sport i rekreacja

O kondycję mieszkańcy gminy mogą dbać dzięki rozwiniętej bazie sportowej. Korzystać można z oferty Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Aleksandrowie Łódzkim (MOSiR), Miejskiej Pływalni „Olimpijczyk” w Aleksandrowie Łódzkim, dwóch Hal Sportowych (przy Miejskim Zespole Szkół w Aleksandrowie Łódzkim oraz przy Szkole Podstawowej nr 4), sal sportowych przy szkołach, boisk sportowych.

MOSiR dysponuje kompleksem sportowym z 3 boiskami do piłki nożnej, boiskiem wielofunkcyjnym, 2 boiskami do siatkówki plażowej wraz z trybuną, ścieżką biegową, ścieżką zdrowia z przyrządami do ćwiczeń, a także zapleczem sportowym, salą konferencyjną oraz zadaszoną sceną estradową, która sprzyja organizacji imprez plenerowych (teren okalający scenę może pomieścić ok. 8 tys. osób).

Miejska Pływalnia „Olimpijczyk” to obiekt, w którym można korzystać z basenu sportowego i rekreacyjnego, zjeżdżalni trójspiralnej, biczów wodnych, jacuzzi, gejzeru, sauny suchej i parowej, gabinetu masażu czy solarium.

Na terenie tych obiektów systematycznie odbywają się konkursy i turnieje, w których mogą brać udział mieszkańcy gminy. W 2012 roku funkcjonowało 9 klubów oraz 13 sekcji sportowych.

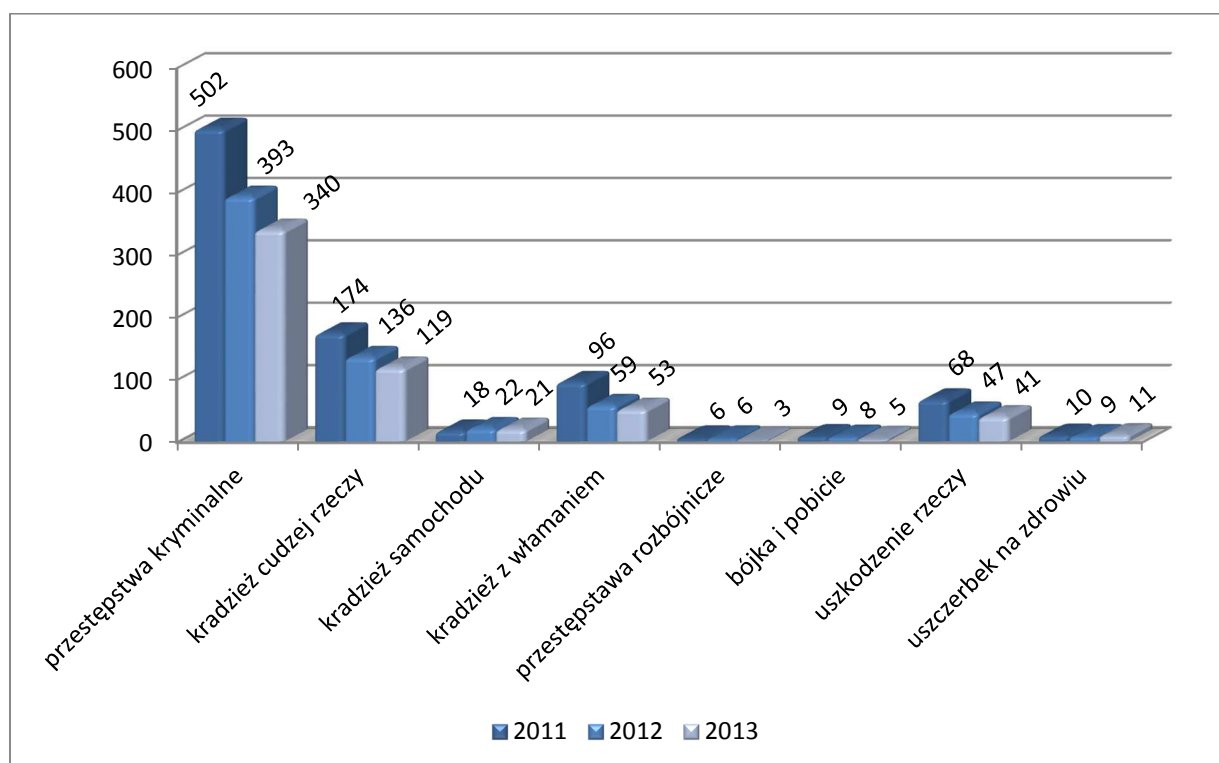
4.5. Bezpieczeństwo publiczne

Za ochronę bezpieczeństwa mieszkańców na terenie gminy odpowiadają funkcjonariusze **Komisariatu Policji** w Aleksandrowie Łódzkim oraz pracownicy **straży pożarnej**.

PRZESTĘPCZOŚĆ

Dynamika przestępczości na terenie gminy sukcesywnie **spada** – w 2011 roku zanotowano 654 przestępstw, a dla porównania w 2013 roku już tylko 506. Wskaźnik wykrywalności zająć z roku na rok rośnie, a obecnie wynosi 62,16%¹⁷. W gminie Aleksandrów Łódzki najczęstsze są przestępstwa kryminalne, najrzadziej natomiast występują przestępstwa rozbójnicze oraz bójki i pobicia. Wskaźnik wykrywalności przestępstw kryminalnych wynosi 48,3%, kradzieży cudzej rzeczy – 21,9%, kradzieży samochodu – 4,8%, kradzieży z włamaniem – 23,2%, przestępstw rozbójniczych – 0%, bójek i pobić – 80%, uszkodzenia rzeczy – 36,6%, uszczerbku na zdrowiu – 81,8%.

Wykres 10. Rodzaj i liczba przestępstw w gminie Aleksandrów Łódzki w latach 2011-2013



Źródło: http://www.policja.zgierz.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=1357&Itemid=62

BEZPIECZEŃSTWO PRZECIWPOŻAROWE, PRZECIWPOWODZIOWE ORAZ POZOSTAŁE

Przed żywiołami chronią mieszkańców gminy pracownicy jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w Aleksandrowie Łódzkim, Nakielnicy, Bełdowie, Rąbieniu, Saniach, Chrośnie, Sobieniu, Prawęcicach i w Jastrzębiu Górnym (oddziały podległe są Komendzie Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Zgierzu. Najwięcej interwencji zanotowała OSP w Aleksandrowie Łódzkim i Rąbieniu.

Tabela X. Wykaz liczby interwencji straży pożarnej w gminie Aleksandrów Łódzki

OSP Bełdów	39
------------	----

¹⁷ http://www.policja.zgierz.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=1357&Itemid=62, [dostęp: 5.09.2014].

OSP Bełdów – Krzywa Wieś	15
OSP Chrośno	20
OSP Jastrzębie Górne	26
OSP Nakielnica	44
OSP Prawęcice	25
OSP Rąbień	75
OSP Sanie	36
strażOSP Sobień	9
OSP Aleksandrów Łódzki	659
Suma	948

Źródło: dane dostarczone przez pracowników Urzędu Miejskiego w Aleksandrowie Łódzkim

Dodatkowo przy jednostce straży pożarnej w Aleksandrowie Łódzkim działa zespół taneczny **mażoretek**, które swoimi występami uświetniają wydarzenia patriotyczne, państwowe i kulturalne na terenie gminy i województwa łódzkiego.

4.6. Ochrona zdrowia

Mieszkańcy gminy Aleksandrów Łódzki mają okazję korzystać z publicznych oraz niepublicznych zakładów **opieki zdrowotnej**, których ogółem znajduje się 16¹⁸. Na 10 tys. ludności przypada 5 placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, co nie jest złym wynikiem w stosunku do województwa łódzkiego, gdzie liczba ta wynosi 6.

Mieszkańcy mogą korzystać w gminie z leczenia w poradniach specjalistycznych, które funkcjonują w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Aleksandrowie Łódzkim, Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej KA-MED s.j., Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Medax”, UNI-MED NZOZ S.c., Poradni Leczenia Uzależnień i Współuzależnionych od Alkoholu, Poradni Gruźlicy i Chorób Płuc oraz w Międzyszkolnym Zakładzie Rehabilitacji i Korekcji Wad Postawy.

Poza tym na terenie gminy funkcjonuje 11 aptek i 2 punkty apteczne, a na jedną aptekę przypada 2715 osób (dla porównania wskaźnik wojewódzki wynosi 2912 osób na aptekę ogólnodostępną).

Nie można zapomnieć o bliskości rozwiniętego ośrodka, pod względem opieki medycznej, jakim jest Łódź.

4.7. Pomoc społeczna

Na terenie gminy działaniami w zakresie udzielania pomocy społecznej mieszkańcom, którzy znajdują się w trudnej sytuacji życiowej zajmuje się **Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS)** w Aleksandrowie Łódzkim, **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna** w Aleksandrowie Łódzkim oraz **Dom Pomocy Społecznej** w Rąbieniu. Przy OPS funkcjonuje Centrum Pomocy Rodzinie i Usług Socjalnych, które organizuje

¹⁸ Zgodnie z danymi GUS za 2013 rok.

wsparcie w postaci: Domu Dziennego Pobytu „Wrzos”, Noclegowni dla Bezdomnych, Hostel dla matek z dziećmi i osób chroniących się przed przemocą, jadłodajni, Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy i osób w kryzysie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, a także Punktu Konsultacyjnego do Spraw Zapobiegania Narkomanii. Działa także **Środowiskowy Dom Samopomocy** oraz **światlice środowiskowe**. Z placówek wsparcia dziennego w 2013 roku skorzystały 354 osoby.

Tabela 19. Wykaz świadczeń pomocy społecznej w gminie Aleksandrów Łódzki

korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej					
wyszczególnienie	jednostka	2009	2010	2011	2012
gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	gosp. dom.	872	884	869	967
osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	osoba	1991	1966	1944	2022
udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	%	7,3	6,9	6,7	6,9
korzystający ze świadczeń rodzinnych					
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	-	1148	1035	941	854
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	osoba	1972	1819	1664	1517
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	osoba	1819	1664	1530	1383
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	%	36,5	31,4	28,5	25,6
kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w roku – ogółem					
kwota świadczeń rodzinnych	tys. zł	4192	4827	4641	4544
kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)	tys. zł	2878	3181	2885	2667
kwota zasiłków pielęgnacyjnych	tys. zł	799	956	991	998

Źródło: opracowanie własne wg danych GUS za lata 2009–2012

Ze świadczeń rodzinnych w 2013 roku skorzystało **1567¹⁹**. Ze względu na zmiany w wypłacaniu świadczeń opiekuńczych oraz wystąpiła tendencja spadkowa w udzielaniu świadczeń rodzinnych. 2013 roku

¹⁹ Sprawozdanie finansowe OPS za rok 2013 dostarczone przez pracowników Urzędu Miejskiego w Aleksandrowie Łódzkim.

194 rodziny pobierały świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz zarejestrowano **196** dłużników alimentacyjnych.

Tabela 20. Wydatki na świadczenia rodzinne finansowane z dotacji celowej z budżetu państwa oraz liczba świadczeń udzielonych w gminie Aleksandrów Łódzki w 2013 roku

Wyszczególnienie	Wydatki narastająco od początku roku [w zł]	Liczba świadczeń narastająco od początku roku
Zasiłki rodzinne	1 666 613	16 834
Dodatki do zasiłków rodzinnych, z tego z tytułu:		
urodzenia dziecka	84 000	84
opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	321 774	828
samotnego wychowywania dziecka	175 690	995
kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	74 080	961
rozpoczęcia roku szkolnego	104 500	1045
podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	65 730	1297
wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	124 480	1556
zasiłki pielęgnacyjne	1 009 494	6598
świadczenia pielęgnacyjne	592 635	1064
dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego	41 600	416
specjalny zasiłek opiekuńczy	27 560	53
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	175 000	175
ogółem	4 463 156	31 906

Źródło: opracowanie na podstawie danych ze Sprawozdania finansowego OPS w Aleksandrowie Łódzkim za 2013 rok [dane dostarczone przez Urząd Miejski w Aleksandrowie Łódzkim]

Ze świadczeń pomocy społecznej w 2013 roku skorzystały **943 rodziny**, czyli ogółem **2058 osób**. Świadczenia udzielane były zarówno w formie pieniężnej, jak i niepieniężnej. Najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej w całej gminie było bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz ubóstwo. **Zasiłki stałe** przyznano **171 osobom** (w 2012 r. – 154) na kwotę **732 902 zł** (w 2012 r. – 575 543 zł), **zasiłki okresowe** pobierało **399 rodzin** (w 2012 r. także 399) na kwotę **294 193 zł** (w 2012 – 236 011 zł), natomiast **zasiłki celowe** wypłacone zostały **805 rodzinom** (w 2012 r. 800) na kwotę **800 287 zł** (w 2012 r. 571.942 zł).

Tabela 21. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie Aleksandrów Łódzki

powód trudnej sytuacji życiowej	liczba rodzin	
	ogółem	w tym na wsi
ubóstwo	313	47
bezdomność	36	5
potrzeba ochrony macierzyństwa	91	16
w tym: wielodzietność	31	8
bezrobocie	612	99
niepełnosprawność	310	50
długotrwała lub ciężka choroba	446	56
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	157	33
w tym: rodziny niepełne	131	24
rodziny wielodzietne	27	10
przemoc w rodzinie	47	6
alkoholizm	48	2
narkomania	2	0
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	30	4
trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0
zdarzenie losowe	0	0

sytuacja kryzysowa	0	0
--------------------	---	---

Źródło: opracowanie na podstawie danych ze Sprawozdania finansowego OPS w Aleksandrowie Łódzkim za 2013 rok [dane dostarczone przez Urząd Miejski w Aleksandrowie Łódzkim]

Względem osób starszych, osamotnionych oraz niepełnosprawnych stosuje się pomoc w postaci usług opiekuńczych, które świadczy zewnętrzny podmiot – Agencja Usług Opiekuńczych. W 2013 roku z takiej formy wsparcia skorzystały 44 osoby. Ponadto gmina uczestniczy w programie rządowym „**Pomoc państwa w zakresie dożywiania**”, z którego w 2013 r. skorzystało **1161 osób** (w 2012 r. było ich 1519).

Dodatkowo osoby po 60. roku życia mieszkające na terenie gminy mogą korzystać z **Aleksandrowskiej Karty Seniora**, która uprawnia do otrzymania ulg i zniżek przygotowanych przez prywatne firmy i inne instytucje świadczące usługi. Poza tym przygotowano także ofertę dla rodzin – **Aleksandrowską Kartę Dużej Rodziny**. Karta ta uprawnia do korzystania z ulg rodziny (w tym zastępcze), w których jest, co najmniej trójka dzieci do 18. roku życia lub do 25. roku życia, jeśli dziecko uczy się bądź studiuje.

4.8. Administracja gminna

Główną jednostką organizacyjną gminy jest **Urząd Miejski w Aleksandrowie Łódzkim**, gdzie interesantów przyjmuje burmistrz.

Sprawy można załatwiać w następujących wydziałach: w Wydziale Finansowym, Wydziale Geodezji i Gospodarki Przestrzennej, Wydziale Edukacji, Kultury i Sportu, Wydziale Inwestycji, Ochrony Środowiska i Rolnictwa, Wydziale Administracyjno – Gospodarczego i Kadr, Wydziale Obsługi Mieszkańców, Wydziale Informacji i Mediów, Wydziale Promocji i Współpracy z Zagranicą, Wydziale Kontroli i Audytu Wewnętrznego, Wydziale Obsługi Informatycznej, Wydziale Organizacji i Spraw Obywatelskich, Wydziale Pozyskiwania Funduszy Unijnych, a także w Biurze Zarządzania Zasobem Mieszkaniowym, Miejskim Centrum Zarządzania Kryzysowego oraz w Urzęd Stanu Cywilnego.

Przy załatwianiu spraw urzędowych z pomocy mogą korzystać także osoby niesłyszące.

4.9. Społeczeństwo obywatelskie i informacyjne

Aktywność przedstawicieli lokalnej społeczności i umiejętność korzystania z dostępu do zasobów technologicznych charakteryzuje świadomą swoich możliwości, nowoczesną i kreatywną ludność.

Na terenie gminy Aleksandrów Łódzki zarejestrowanych jest 46 **organizacji pozarządowych** o charakterze kulturalnym, sportowym, biznesowym oraz zrzeszające osoby niepełnosprawne i udzielające wsparcia społecznego. Organizacje te czynnie starają się o fundusze na swą działalność, aktywizując przy tym lokalną społeczność i rozwijając region. Liczba ta wskazuje na to, że mieszkańcy są bardzo

czynnie zaangażowani w życie gminy i jej dobro ma dla nich znaczenie. Do organizacji pozarządowych należą osoby w różnym wieku oraz profesji, co wpływa dodatnio na urozmaicenie podejmowanych przez nich przedsięwzięć. Są wśród nich są stowarzyszenia, fundacje, związki zawodowe oraz koła.

Mieszkańcy gminy sprawy administracyjne mogą szybko i sprawnie załatwiać poprzez system e-PUAP, czyli **System Elektronicznej Skrzynki Podawczej**. Na stronie internetowej Urzędu Miejskiego funkcjonuje także interaktywny serwis – **System Informacji Przestrzennej (SIP)**, który umożliwia przeglądanie map tematycznych związanych z terenem gminy, np. plany ofert inwestycyjnych, zagospodarowania przestrzennego czy rozkład sieci gazowych, kanalizacyjnych czy innych.

Aby zwiększyć dostępność tej usługi oraz umożliwić mieszkańcom korzystanie z wszystkich nowoczesnych technologii realizowany jest projekt „**Internet – kluczem do przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu – eInclusion w Gminie Aleksandrów Łódzki**”, który ma na celu zapewnienie dostępu do Internetu osobom zagrożonych wykluczeniem cyfrowym z powodu trudnej sytuacji materialnej lub niepełnosprawności. Poza tym program ten przyczyni się do budowania gospodarki opartej na wiedzy, dzięki wsparciu kapitału ludzkiego. Projekt swoim zasięgiem objąć ma 200 gospodarstw domowych²⁰.

4.10. Powiązania zewnętrzne gminy

Pomimo centralnego położenia i braku bliskości do granic państwa, gmina Aleksandrów Łódzki współpracuje z **Kraslavą** (Łotwa). Partnerstwo opiera się na wymianie młodzieży, a także doświadczeń w zakresie kultury, sportu, gospodarki oraz przedsiębiorczości.

4.11. Analiza wskaźnikowa

Zastosowana analiza wskaźnikowa gminy Aleksandrów Łódzki ma na celu przedstawienie wybranych wskaźników ze **sfer społecznej** w konfrontacji z województwem łódzkim. Dzięki takiemu zestawieniu ukazane zostają atuty gminy oraz możliwe kierunki dalszego rozwoju w poruszanych sferach. By oszacować poziom rozwoju jednostki zastosowano ocenę punktową:

- sytuacja **korzystna: + 1**
(wskaźnik o nacechowaniu pozytywnym wyższy niż dla województwa, wskaźnik o nacechowaniu negatywnym niższy niż dla województwa);
- sytuacja **neutralna: 0**
(wskaźnik równy wartości dla województwa);
- sytuacja **niekorzystna: - 1**

²⁰ Informacje za: http://www.einclusion.aleksandrow-lodzki.pl/index.php?page=cele_projektu , [dostęp: 9.092014].

(wskaźnik o nacechowaniu pozytywnym niższy niż dla województwa, wskaźnik o nacechowaniu negatywnym wyższy niż dla województwa).

Tabela 22. Analiza wskaźnikowa – sfera społeczna

wskaźnik	gmina Aleksandrów łódzki	województwo łódzkie	gmina Aleksandrów Łódzki [ocena punktowa]
udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	18,6%	17%	+ 1
udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności	63,2%	62,4%	+ 1
udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	18,2%	20,6%	+ 1
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	28,8	33,0	+ 1
gęstość zaludnienia	256	138	- 1
przyrost naturalny na 1000 ludności	- 2,2	- 3	+ 1
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	25,6%	34,1%	+ 1
udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności (ogółem)	6,9%	7,9%	+ 1
placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 10 tys. ludności	5	6	0
współczynnik skolaryzacji brutto (dla szkół podstawowych)	96,29%	99,85%	- 1
współczynnik skolaryzacji brutto (dla gimnazjów)	83,62%	100,90%	- 1
uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów (szkoły podstawowe i gimnazja bez specjalnych, ogółem w os.)	11	15,5	+ 1
Suma w ocenie punktowej analizy wskaźnikowej			+ 5

Źródło: opracowanie własne wg danych GUS za 2012 i 2013 rok

Sfera społeczna gminy Aleksandrów Łódzki na tle województwa łódzkiego przedstawia się **korzystnie**. Choć przyrost naturalny wciąż utrzymuje się na ujemnym poziomie, jednak sytuacja demograficzna jest lepsza niż w województwie. Niezadowalająco jednak kształtuje się współczynnik skolaryzacji, który nie przekracza 100%, co wskazuje na odpływ młodzieży poza gminę w celach edukacyjnych. Pomimo trudnej sytuacji materialnej mieszkańców gminy, mniejszy odsetek ludności korzysta z pomocy socjalnej w porównaniu z województwem.

5. ANALIZA SWOT

Mocne strony	Słabe strony
• dobra dostępność komunikacyjna (droga krajowa nr 71 i 72, bliskość do E30 i A4, A1, S-14, niewielka odległość do lotniska), • położenie w centralnej Polsce i w bliskim sąsiedztwie Aglomeracji Łódzkiej, • występowanie rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych będących pod ochroną, • bogata fauna i flora, • atrakcyjne zabytki oraz bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne, • występowanie złóż surowców naturalnych, • dominacja w strukturze gospodarczej przemysłu tekstylnego i odzieżowego, • rosnąca liczba podmiotów gospodarczych – świadczy o rozwoju przedsiębiorczości i świadomości biznesowej mieszkańców, • położenie w Podstrefie Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (ŁSSE), • funkcjonowanie dużych przedsiębiorstw w ŁSSE, które zapewniają miejsca pracy, • rozwijające się budownictwo jednorodzinne, • dobrze rozwinięta sieć telekomunikacyjna, • preferencyjne ulgi dla dużych rodzi oraz seniorów,	• zły stan techniczny infrastruktury drogowej, • brak dostatecznej liczby chodników, • niewielka liczba ścieżek rowerowych, • niedostatecznie rozwinięta baza noclegowa, • duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych oraz brak specjalizacji produkcji, • utrzymujący się ujemny przyrost naturalny, • słabo rozwinięta oferta turystyczna, • słaby stan techniczny zabytków wpisanych do rejestru.

• dobra oferta kulturalna i sportowa, • wysoki poziom bezpieczeństwa, • rozwijające się społeczeństwo informacyjne, • współpraca partnerska z zagranicznymi miastami.	
Szanse	Zagrożenia
• potencjał do wykorzystania odnawialnych źródeł energii, • wykorzystanie terenów dla rozwoju turystyki i rekreacji, • potencjał turystyczny, • pozyskiwanie środków z Unii Europejskiej na rozwój gminy, • promocja gminy jako atrakcyjnego miejsca do zamieszkania, inwestowania.	• odpływ wykwalifikowanej kadry oraz specjalistów z terenu gminy, • starzenie się społeczeństwa, • likwidacja zakładów pracy, • kryzys gospodarczy, • zanieczyszczenie środowiska, • degradacja infrastruktury drogowej.

6. Podsumowanie

Diagnoza społeczno-gospodarcza gminy Aleksandrów Łódzki jest jednym z elementów wchodzących w skład dokumentu, który finalnie będzie stanowił projekt *Strategii rozwoju gminy Aleksandrów Łódzki na lata 2014–2020*. Diagnoza ta przedstawia aktualny stan gminy obejmujący następujące kręgi tematyczne: ogólną charakterystykę terenu, infrastrukturę techniczną, sytuację gospodarczą oraz społeczną.

Dane konieczne do opracowania diagnozy zaczerpnięte zostały z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, strony internetowej Urzędu Miejskiego w Aleksandrowie Łódzkim, z Biuletynu Informacji Publicznej zawierającego wiadomości dotyczące gminy, ze stron internetowych opisujących jednostek organizacyjnych. Poza tym wiedza na temat gminy pozyskiwana z ogólnodostępnych źródeł internetowych uzupełniona została poprzez informacje przesyłane przez pracownika kontaktowego Urzędu Miejskiego w Aleksandrowie Łódzkim – w trosce o rzetelność i wiarygodność tekstu. Dodatkowo powyższe opracowanie jest spójne z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy Aleksandrów Łódzki takimi jak: *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Aleksandrów Łódzki, listopad 2013; Plan rozwoju lokalnego gminy Aleksandrów Łódzki na latach 2008–2013 i 2014–2020, kwiecień 2009, Strategia rozwoju województwa łódzkiego 2020; Regionalny program operacyjny województwa łódzkiego 2014–2020*.

Informacje zebrane na etapie diagnozy społeczno-gospodarczej posłużyły do opracowania analizy **SWOT** (ang. *Strengths* – mocne strony, *Weaknesses* – słabe strony, *Opportunities* – szanse, *Threats* – zagrożenia). Narzędzie to pozwoliło na przeanalizowanie i rozpoznanie silnych i słabych stron gminy Aleksandrów Łódzki oraz istniejących potencjalnych szans i zagrożeń, które wyływają z otoczenia zewnętrznego. Na podstawie analizy SWOT oraz *Regionalnego programu operacyjnego województwa łódzkiego na lata 2014–2020* wyszczególnić można działania, które gmina Aleksandrów Łódzki powinna podjąć w celu wykorzystania swojego potencjału i wspierania rozwoju obszarów, które są jeszcze mało zagospodarowane i wymagają dodatkowych nakładów pracy.

Sfera techniczna

Komunikacyjne usytuowanie gminy Aleksandrów Łódzki jest jej atutem, który można wykorzystywać we wszystkich kierunkach rozwoju. Sąsiedztwo dużego ośrodka miejskiego, jakim jest Łódź, daje szansę

na wykorzystywanie rozwiązań infrastrukturalnych tam stosowanych oraz budowanie porozumienia ponadlokalnego. Należy podejmować działania zmierzające do zrównoważonego rozwoju transportu i zwiększania przepustowości gminnych dróg poprzez budowę obwodnicy. Polepszy to znacznie stan środowiska oraz zdrowie mieszkańców.

Dodatkowo zachęcanie do osiedlania się na terenie gminy możliwe będzie dzięki szerokiemu rozwojowi infrastruktury technicznej. Dla zwiększenia konkurencyjności gminy konieczne jest prowadzenie prac usprawniających sieć wodno-kanalizacyjną, gazowniczą i ciepłowniczą. Poza tym konieczne jest rozszerzanie mieszkalnictwa w celu zachęcania do osiedlania się na terenie gminy w ramach istniejącego zaplecza.

Sfera gospodarcza

Ze względu na dysponowanie terenami inwestycyjnymi można wykorzystać tkwiące w gminie możliwości innowacyjne. Działania te mogą się opierać głównie na pozyskiwaniu kolejnych terenów do zagospodarowania, a także planowanie zakładania inkubatorów przedsiębiorczości, które wspierałyby działania początkujących biznesmenów. Ważnym punktem działań będzie wzmocnienie pozycji aleksandrowskich podmiotów na rynku międzynarodowym, co dzięki aktywnej współpracy z zagranicznymi partnerami. Inwestycyjna atrakcyjność regionu zwiększy się poprzez tego rodzaju założenia. Doprowadzi to do wzrostu konkurencyjności, a także wzmocni specjalizację regionu. Wprowadzenie doradztwa, które sprostałoby wymogom nowoczesnej gospodarki, jest przedsięwzięciem koniecznym.

Nie wszystkie gałęzie gospodarki rozwijają się w gminie równomiernie. Pomimo miejsko-wiejskiego charakteru gminy, rolnictwo nie czyni większych postępów. Jest to spowodowane niską bonitacją gleb, dużym rozdrobnieniem gospodarstw, brakiem lokalnych przetwórci oraz niską promocją działalności rolniczej wśród młodego pokolenia. W dalszej perspektywie funkcja rolnicza wielu terenów gminy powinna ulec zmianie na rzecz funkcji usługowej, mieszkalnej czy turystyczno-wypoczynkowej. Natomiast ze względu na duży wskaźnik lesistości można dokonać dolesienia na gruntach mało przydatnych dla rolnictwa. Potencjał wykazuje także baza surowcowa w postaci złóż piasku oraz możliwość wykorzystania odnawialnych źródeł energii m.in. w postaci wód geotermalnych.

Ze względu na bogatą historię regionu należy podjąć działania chroniące obszary wpisane w rejestr zabytków oraz objęte ewidencją konserwatorską. To zwiększy świadomość społeczeństwa i uwrażliwi, by dbać o dziedzictwo kulturowe. Dodatkowo konieczne jest wspieranie będących pod ochroną obszarów środowiska przyrodniczego. Pod tym względem teren gminy Aleksandrów Łódzki jest bardzo atrakcyjny, dlatego należy wielokierunkowo wykorzystywać występujące tutaj walory – szczególnie pod kątem usprawnienia i powiększenia oferty turystycznej oraz wypoczynkowej.

Sfera społeczna

Wszelkie działania polityki społecznej mają na celu zminimalizowanie wykluczenia społecznego na terenie gminy. Możliwe jest to dzięki współpracy przedsiębiorców, którzy są pracodawcami, przedstawicieli instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych. Jednostki te powinny skierować swe działania w kierunku poprawy sytuacji życiowej osób, które najczęściej korzystają ze świadczeń pomocy społecznej – nie tylko z powodu bezrobocia. Wykluczeniu zapobiegać można poprzez wykorzystywanie różnorodnych form pomocy społecznej, zdrowotnej oraz edukacyjnej.

Ze względu na wysoki poziom bezrobocia konieczne należy podjąć działania mające na celu dostosowanie umiejętności osób pozostających bez zatrudnienia do panującej sytuacji na regionalnym rynku pracy. Konieczne w tym celu będzie przeprowadzanie zajęć aktywizujących tę grupę społeczną oraz prowadzenie doradztwa zawodowego już na etapie edukacji szkolnej, by przeciwdziałać wczesnemu zjawisku bezrobocia i zachęcać lokalną ludność do wykorzystywania zasobów, które oferuje ich region. W tym procesie istotne jest także podejmowanie współpracy z przedsiębiorcami w celu przeciwdziałania temu niebezpiecznemu zjawisku.

Gmina Aleksandrów Łódzki poczyniła już kroki w kierunku zwiększenia stopnia cyfryzacji na swoim terenie, czego dowodem jest funkcjonowanie e-administracji w postaci ePUAP (Elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej). Zastosowanie nowoczesnej technologii przyczyniło się od szerokiego i taniego udostępniania zasobów instytucji publicznych. W trosce o rozwój – w szczególności najmłodszego pokolenia – a także obniżenie kosztów różnorodnych usług oraz promocję gminy w regionie oraz za granicą – można zaproponować wprowadzenie kolejnych usprawnień informacyjno-komunikacyjnych m.in. w postaci e-learningu (np. dla młodych rolników lub przedsiębiorców zawierających kontrakty z zagranicznymi inwestorami), e-kultury (w celu propagowania dziedzictwa kulturowego gminy nie tylko wśród lokalnej społeczności, ale także na zewnątrz, np. w postaci interaktywnych tablic informacyjnych w różnych językach w atrakcyjnych turystycznie miejscach) czy e-zdrowia (jako platforma komunikacji ze służbami ratowniczymi).

Spis treści:

1. WPROWADZENIE	2
2. SPÓJNOŚĆ STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	4
3. WIZJA I MISJA ROZWOJU GMINY ALEKSANDRÓW ŁÓDZKI	8
4. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE.....	9
I. ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I STABILNEGO RYNKU PRACY	10
II. ROZWÓJ BEZPIECZEŃSTWA SOCJALNEGO, ZDROWOTNEGO I PUBLICZNEGO	12
III. ROZWÓJ EDUKACJI	15
IV. POPRAWA DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ	17
V. POPRAWA FUNKCJONALNOŚCI GMINY	21
VI. ROZWÓJ AKTYWNOŚCI SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	25
5. FINANSOWANIE	28
6. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII ROZWOJU GMINY ALEKSANDRÓW ŁÓDZKI NA LATA 2014-2020.....	29
7. ZAKOŃCZENIE	31
ZAŁĄCZNIK 1. DIAGNOZA SPOŁECZNO- GOSPODARCZA GMINY ALEKSANDRÓW ŁÓDZKI.....	33
Wstęp.....	33
1. Ogólna charakterystyka gminy Aleksandrów Łódzki	33
1.1. Położenie i otoczenie.....	33
1.2. Warunki przyrodnicze.....	35
1.3. Zasoby naturalne	36
2. SFERA TECHNICZNA	38
2.1. Sieć komunikacyjna	38
2.2. Mieszkalnictwo	42
2.3. Sieć wodociągowa, kanalizacyjna, gazowa, ciepłownicza, energetyczna i telekomunikacyjna	43
2.4. Gospodarka odpadami i oczyszczanie ścieków	48
2.5. Analiza wskaźnikowa	49
3. Sfera gospodarcza	51
3.1. Rynek pracy i struktura zatrudnienia	51
3.2. Przedsiębiorstwa	54
3.3. Turystyka	57

3.4. Rolnictwo.....	59
3.5. Analiza wskaźnikowa	61
4. Sfera społeczna.....	62
4.1. Procesy demograficzne	62
4.2. Edukacja.....	65
4.3. Kultura i sztuka	66
4.4. Sport i rekreacja	67
4.5. Bezpieczeństwo publiczne.....	67
4.6. Ochrona zdrowia	69
4.7. Pomoc społeczna	69
4.8. Administracja gminna.....	73
4.9. Społeczeństwo obywatelskie i informacyjne.....	73
4.10. Powiązania zewnętrzne gminy	74
4.11. Analiza wskaźnikowa	74
5. ANALIZA SWOT	76
6. Podsumowanie	78
Sfera techniczna	78
Sfera gospodarcza	79
Sfera społeczna.....	80